Serie nouă
octombrie 2016
10
(CLXXXIII)
48 pagini
ISSN
1220-742X

ACTUALITATEA MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

Din sumar:

- ✓Concursul Internațional "George Enescu" 2016
- ✓Turneul "Vioara lui Enescu"
- ✓Festivalul Internațional al Orchestrelor Radio (RadiRo)
- ✓Festivalul FIFE de la Zlatna
- ✓Musicalul "Frozen - regatul înghețat"
- ✓Săptămâna europeană de tango

În imagine: **Gyehee Kim,**
câştigătoarea secțiunii de vioară
a Concursul Internațional "George Enescu"
(foto: Andrei Gîndac)

Nici egoism, nici conformism

E musai să iubeşti libertatea de expresie ca să o poţi apăra. Înainte de toate, cred, trebuie, însă, să ştii dacă are limite şi, dacă da, care sunt acestea. O altă problemă ar fi ce fac cu această libertate? Ce răspunderi îmi impune acest drept? Cu toate reglementările ce vorbesc despre inevitabile şi necesare hotare ale scumpei noastre libertăţi, există totuşi două tabere distincte, fiecare privind fenomenul din perspective diferite ori deziderate etice şi estetice tranşant antinomice. Prima tabără idolatrizează libertatea de expresie, exersând, pur şi simplu, ne-limitarea ei. „Anithing goes"! Sunt admise impertinenţa demolatoare, angajarea „trandy", kitschul agresiv, derizoriul putred, pornografia scabroasă, altfel spus, compromiterea unor valori impuse anevoie şi păstrate cu grele sacrificii în conştiinţa publicului, uitându-se că „une extrèm liberté tue la liberté". Cealaltă grupare, dimpotrivă, îşi arogă competenţe în a restrânge libertatea de expresie în numele bunului-gust, al bunei-cuviinţe şi, mai ales, al bunului-simţ. Dar mai există oare azi în artă „ce se cade" şi „ce nu se cade a fi făcut"? Este permis să întreprindem în zona esteticului sau a eticului orice, oriunde şi oricând? Iată două întrebări la care, dacă am putea răspunde, am elucida, printre altele, şi tragedia de la „Charlie Hebdo". Misiune cât se poate de dificilă şi delicată, deoarece libertatea de expresie se joacă îndeobşte între îngăduinţa spiritului vremii şi onestitatea profesională a artistului. Bunăoară, în Modernism, îngăduinţa a fost intens maximizată, iar deontologia cras alterată; de aici cacofoniile estetice din pictură, muzică, literatură, în timp ce în Clasicism gradul de onestitate era foarte crescut, iar asentimentul faţă de schimbare era mult atenuat, consecinţa fiind absenţa derapajelor stilistice. Mai trebuie să admitem că libertatea estetică este una şi libertatea etică – alta. Prima rezidă în echilibru, cea de a doua, în echitate. În primul caz e un mijloc, în al doilea, un scop. Evident este şi faptul că nu există libertate de expresie în dezordine sau în ignoranţă. Apoi, acest fel de libertate e mai puţin un drept şi mai mult o obligaţie. O conştiinţă cât mai curată. Căci nu seamănă cu o firmă ce se citeşte la colţul străzii, ci reprezintă o forţă vie, pe care o simţi în tine. Mai mult decât atât, este garanţia integrităţii tale etico-estetice şi imperativul unei reflecţii constante. Oricum, nu este un bun pe care să-l capeţi ori să-l aperi, jucându-te cu el: ludicul nu are ce căuta aici. Aşa cum libertatea nu se confundă cu îngăduinţa de a te abate de la ordine, nici ordinea nu se cabrează pe absenţa libertăţii. În artă, neatârnarea ţine de opţiunea pentru un anume profil estetic. Prin urmare, nu poţi vorbi de libertatea expresiei dacă nu există varii drumuri între care să poţi alege. Aparent paradoxal, dar odată cu apariţia constrângerii la un anumit drum, creşte şi coeficientul de libertate pe care ţi-l asumi. De aici necesitatea de a putea face orice asupra ta, nu însă şi asupra altora, ceea ce se traduce prin solidaritate în diversitate: nici egoism, nici conformism. Ce te faci însă cu Schönberg ori Cage? Serialismul primului ar putea primi semnificaţia parabolei banilor, conform căreia nu ajunge să fii bogat pentru a şti să-i cheltui; ar fi prea uşor şi, pe undeva, nedrept; trebuie să ai şi ceea ce nu se cumpără – imaginaţie; altfel mori pe aurul tău, fără să fi profitat de el; ca un sărac; or, Schönberg n-a fost deloc sărac. Cât despre aleatorismul celui de-al doilea, el poate fi conotat cu zicala despre muribunzii care cred în viaţă aşa cum ocnaşii cred în libertate. În sfârşit, libertatea gândirii nu e acelaşi lucru cu libertatea inimii. Pe una – raţiunea – o poţi cultiva; cealaltă – simţirea – te cultivă ea pe tine. Important e ca nici una, nici alta să nu fie puse a face „rating".

Liviu DĂNCEANU

DIN SUMAR

Concursul Internaţional "GeorgeEnescu"..2-17

Secţiunea vioară..........3-5

Secţiunea pian..........6-8

Secţiunea violoncel..........9-12

Secţiunea compoziţie..........13-15

Dialog cu Leo Hussain (II)..........18-19

Turneu - *Vioara lui Enescu 2016*..........20-21

Interviu cu Ştefan Angi..........24-25

Festivalul "RadiRo"..........26-33

Despărţiri..........33-36

FIFE 2016 la Zlatna..........38-39

Recenzii..........40-41

"FROZEN - Regatul îngheţaţ"..........42-43

De la Black la Heavy..........44-45

Concursul Internaţional “George Enescu”, ediţia 2016

Concertul de deschidere: laureați în dialog

Orice competiție – şi cu atât mai mult, una din cele mai bine cotate la nivel mondial, precum Concursul Internațional „George Enescu” – reflectă, în continuitatea sa, împlinirea unui vis. Însuşi anevoiosul proces de selecție al potențialilor concurenți, anterior competiției *live* în sine, este gândit spre a jalona viitorul traseu solistic al fiecăruia dintre ei, oglindindu-i disponibilitățile artistice. “Trăieşte-ți visul!”, noul concept provocator al ediției a XV-a a concursului, a reunit, în decursul a douăzeci şi trei de zile, evoluțiile etapizate ale competitorilor selectați pentru a participa în cadrul celor trei secțiuni instrumentale: violoncel, vioară şi pian, parcursului competițional adăugându-i-se o suită de concerte şi recitaluri camerale ai căror protagonişti au fost atât laureații edițiilor precedente, cât şi membri ai juriului.

Inaugurând ediția 2016, concertul din 3 septembrie a adus pe scena Ateneului Român trei tineri interpreți, a căror carte de vizită însumează o suită de aprecieri la nivel internațional. De naționalitate italiană şi origine română, violonista Anna Țifu s-a dedicat de timpuriu carierei artistice obținând succes după succes, unul din cele mai importante fiind premiul I la ediția 2007 a Concursului „Enescu”, când avea doar 21 de ani; născut în Germania tot din părinți români, violoncelistul Valentin Răduțiu – laureat al ediției 2011 – este şi el un obişnuit al scenelor de concerte, în ipostază solistică dar şi camerală, ataşat profund de creația enesciană pe care o promovează constant, apreciindu-i libertatea de exprimare; numărându-se printre premianții aceleiaşi competiții, pianistul Mihai Ritivoiu este actualmente masterand al Guildhall School of Music & Drama – Londra, ascensiunea carierei sale fiind constantă după obținerea titlului de laureat al celei de-a XIII-a ediții a concursului. Revenind la seara de 3 septembrie, programarea celor trei instrumentişti deja amintiți în *Triplul Concert pentru pian, vioară şi violoncel* în Do Major op. 56 de Ludwig van Beethoven a pus în valoare calitățile interpretative ale fiecăruia dintre ei, replicile personale ale dialogului lor cu Orchestra Filarmonicii George Enescu – “ghidată” riguros de către maestrul Horia Andreescu – demonstrând un cert profesionalism, ancorat în tipologia expresivității clasice.

Dacă prima parte a concertului inaugural a fost dedicată laureaților celor trei secțiuni instrumentale incluse în concurs, partea a doua a debutat cu lucrarea premiată acum doi ani la categoria muzică simfonică: *Tektonum* pentru orchestră mare şi sintetizator de Sebastian Androne, o partitură îndelung elaborată, având la bază tentativa de a proiecta sonor sistemul solar. Apreciată ca un evident act de curaj conceptual, compoziția lui Sebastian Androne a pus în lumină valențele metaculturale ale parcurgerii unor repere reprezentative din istoria muzicii. O punte de mari dimensiuni tradusă printr-o amplificare tensională de proporții impresionante a introdus, pe rând – prin intermediul mixturii dintre mediul electronic preînregistrat şi intervențiile orchestrale – mostre ale sonorităților Naturii, juxtapunându-le, fragmentar, diverse tipare stilistice (Stravinski, Bach etc.) ca eşantioane de gesturi culturale. Cuvântul de ordine a fost deconstrucția şi remodelarea structurilor, procesul

Anna Ţifu, Valentin Răduţiu şi Mihai Ritivoiu

evolutiv suportând creşteri apoteotice şi diminuări până la limita audibilului cu intenția de a sugera dimensiunea macrocosmică a Universului.

Întorcându-ne către ambianța secolului XX prin cele patru mişcări ale poemului simfonic *„Pini di Roma”* de Ottorino Respighi – *I pini di Villa Borghese, Pini presso una catacomba, I pini del Gianicolo* şi *I pini della Via Appia* – am răspuns invitației de a poposi în fața unor acuarele sonore cu nuanțe impresioniste, ce descriau tot atâtea tablouri de caracter; scurtele scenarii imaginative cu care e agrementată, de obicei, dinamica acestui discurs muzical original, ne-au oferit, la final de concert, clipe de relaxare – binevenite, de altfel, înaintea competiției dificile ce avea să urmeze.

Cu siguranță, şi actuala ediție a concursului va reprezenta o rampă de lansare pentru tinerii care vor uimi juriul prin talentul şi personalitatea lor artistică. Şi, ca în orice competiție de asemenea nivel, câştigător va fi în primul rând publicul care se va bucura de calitatea şi dimensiunile generoase ale acestui veritabil regal de muzică!

Loredana BALTAZAR

Concursul Internaţional "George Enescu" - Secţiunea vioară

Recitalurile

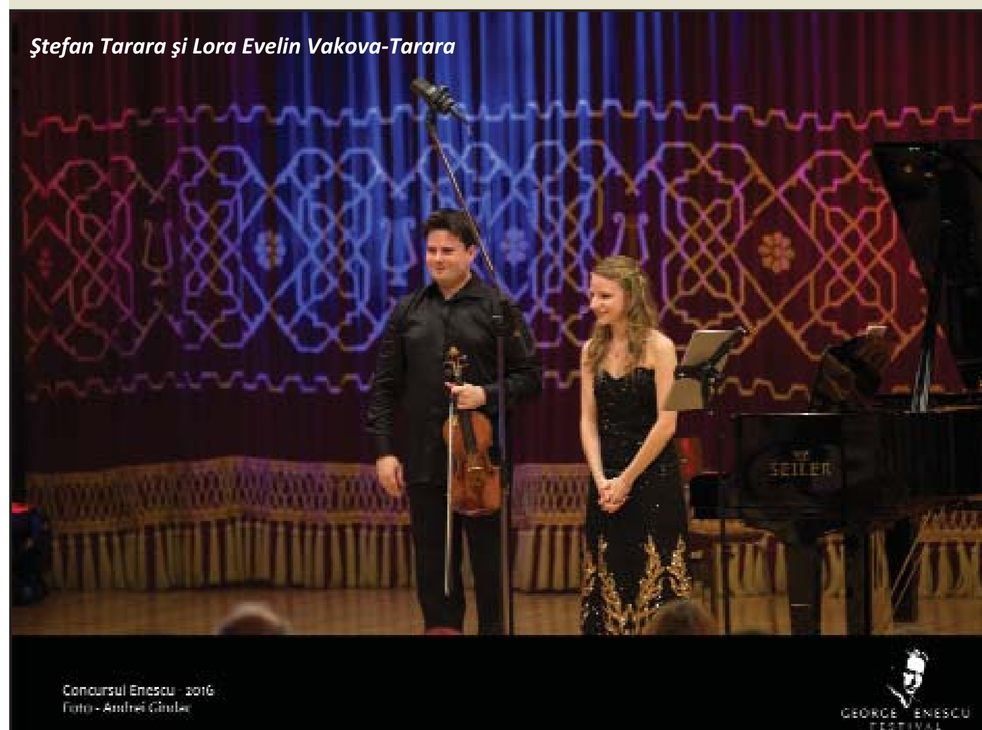
Noutatea actualei ediții (a XV-a) a Concursului Internațional de Interpretare dedicat marelui nostru muzician a fost includerea a câte două recitaluri instrumentale pentru fiecare dintre cele 3 secțiuni ale competiției, câte unul susținut de câştigătorul ediției precedente iar celelalte de către un membru al juriului. Acest format al Concursului a venit să relaxeze într-un fel tensiunea sub care s-a desfăşurat evenimentul care altădată avea loc concomitent cu Festivalul. Pentru vioară, cele două recitaluri au fost susținute de violoniştii Florin Croitoru, un exponent cu state vechi în juriul acestui concurs şi de câştigătorul premiului I la ediția precedentă, Ştefan Tarara (Germania). În general, Florin Croitoru se desfăşoară cu precădere în mari concerte simfonice pe un vast repertoriu care cuprinde atât lucrări clasice, cât şi unele recent scrise şi înregistrate pentru compozitori contemporani. În cazul recitalurilor, Florin Croitoru le preferă pe cele "de autor", tocmai pentru a dispune de spațiul temporal şi de mijloacele artistice prin care să creeze atmosfera de epocă specifică. Memorabile sunt cele în care a interpretat integrala *Capriciilor* de Paganini şi cea a pieselor de Kreisler. Pentru ultimul autor are vădită simpatie generată şi de faptul că odinioară a fost distins cu Premiul I la Concursul Internațional de la Viena, care este dedicat acestui mare violonist - compozitor, contemporan şi prieten al lui George Enescu. Este emblematică fotografia care înfățişează pe cei trei "monştri sacri" ai timpului: Enescu, Thibaud şi Kreisler. Dacă de la Thibaud au rămas doar înregistrări şi de la Kreisler acele patru volume de celebre miniaturi care reflectă ethosul unei epoci şi a unui spațiu geografic, moştenirea enesciană este mult mai bogată decât s-ar crede şi descoperim în timp acest tezaur care îşi dezvăluie cu parcimonie imensa valoare. Revenind la Florin Croitoru, el a delectat o seară rotonda plină a Ateneului evocând prin muzica sa, relaxantă totuşi, profunda atmosferă a capitalei Imperiului Habsburgic. Şi, dacă atunci ca şi acum, lucrările familiei Strauss fac deliciul sălilor de bal sau al acelor cochete chioşcuri care adăpostesc orchestrele din minunatele parcuri ale Vienei, acum şi ale Europei, tot aşa, până în zilele noastre pot fi ascultate pe lângă sălile de concert, în saloane sau cafenele de mare lux, superbele miniaturi kreisler-iene, toate spre mângâierea sufletului. Cu sunetul său extrem de elaborat, egal, elegant şi plin, Florin Croitoru a încântat nu numai cu clasicele *Liebesfreud*, *Schőn Rosmarin*, *Liebesleid* ş.a. ci şi cu diversele transcripții foarte la modă în epocă, făcute de Kreisler din diferite opere menite să amplifice acel parfum de neegalat al capitalei dunărene: Heuberger - melodia vieneză *Midnight Bells* din *Der Opernball*, Lehar- Serenada din opereta *Frasquita,* Friml - *La Danse des demoiselles* sau cu piese originale precum *Caprice Viennois* op.2, *Marche miniature viennoise*. Exotismul care pătrunsese deja în muzica europeană a fost admirabil redat prin selecția şi prelucrarea unor fragmente din operele *Cocoşul de Aur* şi *Sadko* de Rimski Korsakov, *Dansul spaniol* din *La vida breve* de Manuel de Falla şi nu mai puțin antrenantul *Caprice Chinois*. Alături de Verona Maier la pian, cei doi artişti au conceput şi "vernisat" o galerie sonoră fiind ghizii mai mult sau mai puțin imaginari ai unei epoci de la care dorim să reținem eleganța şi bunul gust. Recitalul a prezentat doar o mostră din personalitatea lui Kreisler, bisurile venind să prelungească orele de încântare ale publicului.

Florin Croitoru, Verona Maier

Cel de-al doilea recital susținut de Ştefan Tarara şi Lora Evelin Vakova-Tarara a prezentat un maxim interes nu doar prin calitatea excepțională a actului artistic ci şi prin repertoriul ales, destul de rar, destinat să alcătuiască o frescă sonoră a epocii enesciene, dat fiind faptul că toate lucrările selectate au fost scrise pe vremea cât Enescu era activ în viața muzicală internațională, iar autorii erau contemporani sau chiar colaboratori. Recitalul a început *ex abrupto* cu *Tempo di Ciaccona* din *Sonata pentru vioară solo* de Bartók (terminată în 1944). Este mişcarea cea mai îndrăgită de către violonişti, în pofida imenselor sale dificultăți tehnice, iar S. Tarara a oferit acea variantă foarte construită, în care planurile s-au evidențiat cu precizie şi eleganță. Rămânând în aceeaşi atmosferă, mai

crispată, interpreţii au oferit o foarte dinamică *Sonată în fa minor op. 80* (1938-1946) de Prokofiev, considerată ca fiind una dintre cele mai întunecate şi meditative pagini ale creaţiei sale. Coloristica părţilor lente versus agresivitatea entităţii contrastante au fost excelent subliniate pe parcursul desfăşurării celor patru mişcări ale sonatei. *Suita pentru vioară şi pian op.6* (1934-35) de Britten se plasează într-un registru mai subtil şi cele cinci mişcări (*Introducere, Marş, Moto perpetuo, Lullaby* şi *Vals*) au reprezentat tot atâtea secvenţe în care cei doi interpreţi şi-au dezvăluit abilităţile instrumentale dând viaţă unor pagini pline de culoare, de strălucire tehnică, de accente pline de umor, varietatea conţinutului provenind şi de la faptul că autorul a meditat îndelung asupra suitei pe care a definitivat-o în forma actuală nu cu mult înaintea sfârşitului vieţii. Scriitura uneori extrem de mozaicată a relevat înţelegerea superioară şi măiestria cu care cei doi artişti s-au implicat, realizând perfecţiunea. În sfârşit, mult aşteptata *Sonată* de Enescu, a fost "întrupată" de un opus timpuriu (op. 2), scris/ă în

Ştefan Tarara şi Lora Evelin Vakova-Tarara

1897, care, desigur, a suferit unele influenţe ale epocii, dar care este în sine o lucrare atractivă. Un studiu aprofundat şi o cunoaştere amănunţită a tehnicii enesciene au dat posibilitatea cuplului Tarara-Vakova să imprime un nou suflu şi să realizeze o interpretare magistrală prin adoptarea unei dinamici adecvate care, toate, au înlăturat orice posibile momente de stagnare. Explorarea unor timbruri extraordinar de variate (de la *non vibrato* la *sul ponticello* şi o rafinată combinare a lor), desigur, provenite din alte stiluri, dar cu atât mai interesante, date fiind identificările formulărilor muzicale cu elemente din alte direcţii decât cele clasice, a fost unul dintre punctele forte ale acestei memorabile interpretări. Cu totul remarcabilă a fost mişcarea secundă, atmosfera oniric-morbidă, greu de definit fiind realizată cu cele mai potrivite mijloace artistice; personal, nu ne amintim să fi audiat o variantă mai bună a acestei lucrări. Primul bis oferit a fost o transcripţie de Heifetz pentru *Marşul* din opera *Dragostea celor trei portocale* de Prokofiev, iar în final, Ştefan Tarara a evoluat pe alcătuirile pline de rafinament ale *Sonatei a III-a "Balada"* pentru vioară solo de Eugène Ysaÿe dedicată lui George Enescu. O interpretare profundă, sensibilă, departe de orice excentricitate virtuoză cu care mulţi violonişti doresc să epateze. Întreaga seară a conturat cu profunzime fenomenul muzical al epocii în care George Enescu şi-a desfăşurat activitatea creatoare.

Corina BURA

Concursul Internaţional "George Enescu" 2016 – secţiunea vioară

Toamna acestui an a fost gazda celui mai de seamă eveniment muzical al ţării noastre care s-a desfăşurat la Bucureşti între 3 şi 23 septembrie: Concursul Internaţional George Enescu, ajuns la cea de-a XV-a ediţie. Intens mediatizat, el a capacitat peste 300 de candidaţi pentru cele patru secţii: vioară, pian, violoncel şi compoziţie, astfel încât a fost nevoie de o triere prealabilă pentru a se ajunge la un număr rezonabil care să asigure calitatea competiţiei, stabilindu-se între 50-60 de concurenţi pentru fiecare specialitate. Oricum, numărul a mai scăzut pe parcurs, unii înscrişi neprezentându-se pentru tragerea la sorţi. Referindu-ne la secţia Vioară, ea a beneficiat de prezenţa unui juriu a cărui alcătuire ne-a fost deja familiară: Pierre Amoyal, Florin Croitoru, Mihaela Martin, Mieczyslaw Szlezer, Mikhail Kopelman cărora li s-au alăturat binecunoscuta violonistă Silvia Marcovici şi Remus Azoiţei, ultimul fiind considerat în epocă cel mai tânăr profesor de vioară de la Royal Academy of Music din Londra. Dintr-un total de 56 de concurenţi aflaţi în caietul-program al concursului s-au prezentat la start un număr de 48, 22 fiind de origine asiatică, majoritatea din Coreea de sud şi din Japonia. Această proporţie s-a remarcat şi la secţiunea Violoncel şi trebuie spus că afluxul de instrumentişti proveniţi din aceste zone este rodul unor politici culturale pe care odinioară le aplicam şi la noi în ţară. Evidentă este prezenţa celor patru nume de origine română care astăzi fac parte din actualul juriu şi care, în timp, au ajuns solişti concertişti de talie internaţională, la fel ca şi alţi colegi de generaţie care evoluează pe mapamond. Pentru a emite unele consideraţii asupra acestei ediţii recurgem *volens nolens* la comparaţii care

iau în considerare anumiți parametri de specialitate. Față de violoncel și pian putem să afirmăm că nivelul general a fost ridicat dar nu excepțional, același lucru fiind valabil și dacă ne referim comparativ cu ediția din 2014. Dacă atunci, pentru etapa I-a a fost frecvent aleasă marea *Fugă în Do major BWV 1005*, anul acesta s-a cântat mai mult *Fuga în sol BWV 1001* și cei mai curajoși au optat pentru *Ciaccona* - afirmăm "curajoși" fiindcă desfășurarea ei trebuia să se petreacă într-un tempo alert, date fiind doar cele 25 de minute destinate evoluției fiecărui concurent, care era nevoit să mai cânte o parte dintr-un concert de Mozart cu cadență și un *Capriciu* de Paganini. Dacă în ce privește Mozart, majoritatea concurenților au fost de acord asupra unor desfășurări rapide, s-a observat un fel de derută stilistică în abordarea sonatelor de Bach, un fel de incertitudine care pendula între refacerea ethosului baroc și o viziune mai lirică. În ce privește Arcana Majoră numit/ă Paganini s-a înregistrat un progres abordându-se cele de mare dificultate, cum ar fi numerele 17, 7, 2, 10, ceea ce arată o preocupare și reorientare spre partea virtuoză a repertoriului violonistic. După "focul" care a redus drastic numărul concurenților la 12 (conform regulamentului), la etapa a II-a a fost obligatorie secvența intitulată "Lăutarul" din *Impresii din copilărie op 28* de Enescu, iar concurenții au înțeles-o mai mult sau mai puțin *gioccoso*, totuși destul de aproape de intențiile autorului, având în vedere că există multe înregistrări magistrale ale acestei capodopere. Nu același lucru s-a întâmplat cu lucrarea clasică, sonata de Beethoven la alegere, unde s-a sesizat aceeași derută, de această dată într-un stadiu mult mai pronunțat. Singura interpretare care a fost într-adevăr valabilă a aparținut Ioanei Cristina Goicea, unica reprezentantă a României calificată în această etapă. Cei doi coreeni, Hwapyung Yoo și Donghyun Kim au prezentat *Fantezia op.131* de Schumann, respectiv *Rondo Brillant D895* de Schubert, ocolind voit sau nu "subiectul" . În ce privește piesa de virtuozitate aparținătoare acestui moment al concursului, lucrurile au devenit interesante tot datorită celor doi candidați amintiți: *Sonatele pentru vioară solo nr. 4* și *6* de Eugène Ysaÿe în superbe realizări. Etapa III-a a schițat deja portretele viitorilor premianți. Dacă până la finalul rundei a doua se evidențiaseră cu precădere Donghyun Kim (cel mai tânăr concurent care încă nu împlinise 17 ani), reprezentatul școlii ruse Erzhan Kulibaev (cel mai matur, 29 de ani), Ioana Goicea, Alexandra Lomeiko (Noua Zeelandă), o evoluție surprinzătoare a avut-o Gyehee Kim care a încântat în *Sonata nr. 1* de Fauré precum și în cea de Enescu printr-o varietate debordantă în ce privește varietatea timbrală și strategiile tehnice. În treacăt fie spus, dacă la edițiile precedente *Sonata a III-a "în caracter popular românesc"* devenise ținta favorită a concurenților, anul acesta doar Ioana Cr. Goicea a onorat experiența contactului cu această capodoperă, toți ceilalți rămași în acest adevărat maraton alegând *Sonata a II-a în fa op.6*. Prestația deosebită a tinerei coreene Gyehee Kim a schimbat oarecum datele "ecuației" devenind marea favorită a juriului după finala cu orchestră în care a interpretat *Concertul pentru vioară* de Ceaikovski. Erzhan Kulibaev, reprezentantul Kazahstanului, care a obținut cel de-al treilea premiu, a ales același concert prezentat în buna tradiție rusească, iar Donghyun Kim, impresionant ca maturitate în *Concertul op.61* de Beethoven, s-a clasat spre dezamăgirea generală doar pe locul II. Totuși, aplauzele și ovațiile îndelungate ale publicului, dezlănțuite la apariția lui, au constituit, ca întotdeauna, o reparație morală pentru atitudinea lui constantă și impecabil - artistică demonstrată pe întreg parcursul competiției. Au mai fost acordate premii speciale al căror conținut de viitor vor fi burse de studiu sau invitații pentru concerte și festivaluri internaționale. Acompaniatorul străin al unei sonate de Enescu a beneficiat la rându-i de un substanțial premiu. Acesta a fost acordat lui Danor Quinteros din Chile, care a concurat și la secțiunea Pian. Menționăm efortul realizatorilor de la Artexim, a directorului Mihai Constantinescu, în gestionarea unui asemenea eveniment, mediatizarea intensă, sprijinul acordat de Filarmonica George Enescu dirijată pentru Finala de vioară de excelentul dirijor Christoph Poppen, - la începuturi fiind violonist și profesor, și care a colaborat desăvârșit cu tinerii premianți. UNMB s-a numărat de asemenea printre susținători, în sălile sale s-au desfășurat primele etape de la toate secțiile, iar lotul de acompaniatori a fost recrutat cu precădere dintre cadrele universitare ale acestei instituții. Cu toate că actualul format al concursului este conform cu standardul evenimentelor de același gen, credem că întoarcerea la un număr de cinci premii, așa cum a fost gândit la începuturi, ar fi spre mulțumirea tuturor.

Gyehee Kim

Concursul Enescu - 2016
Foto - Andrei Gîndac

Corina BURA

Concursul Internaţional "George Enescu" - Secţiunea pian

Fațete interpretative: Peter Donohoe şi Josu de Solaun

Ingenios structurată, ediția 2016 a Concursului Internațional "George Enescu" a adus pe scena

Peter Donohoe
Foto: Marius Văjoaica

Ateneului, în recitaluri succesive, un membru al juriului urmat, după câteva zile, de câştigătorul precedentei ediții a competiției, concept valabil pentru toate cele trei instrumente din concurs. În cazul pianului, etapa a III-a a competiției a fost încadrată, simetric, de cele două evenimente interpretative: evoluția lui Peter Donohoe – programată în 22 septembrie, şi cea a lui Josu de Solaun – din 24 septembrie, ca o potențială avanpremieră a finalei ce avea să se deruleze în ziua următoare.

Cele aproape trei decenii dintre vârstele celor doi pianişti s-au materializat, prin prisma unei virtuale oglinzi interpretative, în edificarea a două expresii conceptuale destul de diferite. Soliditatea construcțiilor riguroase ale partiturilor din repertoriul lui Donohoe – suita integrală *Miroirs* de Maurice Ravel, dificila *Cantéyodjayâ* semnată de Olivier Messiaen, *Sonata nr. 3* în fa diez minor op. 23 de Alexander Scriabin şi *Trois Pieces Pour Piano* (*Masques*, *D'un Cahier d'Esquisses*, *L'Isle Joyeuse*) de Claude Debussy – a primit, în replică, explozia de temperament cu care au fost investite, de către Josu de Solaun, atât opusurile schumanniene – *Davidsbundlertänze* şi *Toccata* în Do major – cât şi cele chopiniene – *Impromptu*-ul op. 36, *Nocturna* nr. 1 op. 62, *Scherzo*-ul op. 39, *Balada* op. 52 şi *Poloneza-Fantezie* op. 61; în acest din urmă context, cele trei *Intermezzi* op. 117, ca şi *Isoldens Liebestod* a lui Wagner/Liszt s-au remarcat, în interpretarea pianistului spaniol, printr-o trăire interiorizată, la polul opus tumultului romantic caracteristic lucrărilor precedente.

În viziunea lui Peter Donohoe, succesiunea celor cinci piese-puzzle ale ciclului *Miroirs* – *Noctuelles, Oiseaux tristes, Une barque sur l'océan, Alborada del gracioso* şi *La vallée des cloches* – a pus în valoare dimensiunea lor sugestiv ilustrativă prin expresivitatea cvasi vizuală a microstructurilor cu alură ornamentală şi prin jocul de culori complementare, capabil de a anima, diferențiat, fiecare din cele cinci tablouri de caracter, în timp ce, în *Cantéyodjayâ,* pianistul a accentuat aspectul particular, generator de contraste, al configurărilor ritmico-dinamice; linia programatică a *Sonatei nr. 3* în fa diez minor op. 23 de Scriabin ce reflectă stările sufletului a fost proiectată delicat dar ferm, prin intermediul acumulărilor tensionale

Josu de Solaun

ale căror climaxuri au încărcat expresiv, pe spații largi, substanța sonoră, pentru ca, în final, paginile din creația lui Debussy – *Masques, D'un Cahier d'Esquisses* şi *L'Isle Joyeuse* – să instaureze o atmosferă relaxantă, de descărcare emoțională şi revigorare exuberantă.

Amprentând profund tot ceea ce interpretează, Josu de Solaun s-a dovedit a fi un artist al stărilor

extreme, întregul său demers interpretativ remarcându-se printr-o poeticitate de rară intensitate, o plajă dinamică de o capacitate impresionantă și o fluiditate continuă (pauzele dintre piesele aceluiași ciclu – ca în cazul dansurilor schumanniene ori al intermezzo-urilor brahmsiene – și chiar dintre lucrări diferite rezumându-se doar la nivelul unor scurte respirații). Menținându-și exprimarea într-un flux tensional aproape neîntrerupt, pianistul și-a asumat, curajos, concepția unitară asupra amplului său recital, privit ca un scenariu populat de personaje stilistice diferite, fiecare dintre ele urmându-și traseul unic într-un ansamblu de intenții polifuncționale.

Acestea au fost două apariții solistice care au precedat ultimul act al Concursului Internațional "George Enescu", rampă de lansare pentru destinele altor tineri pianiști doritori de a câștiga mult râvnitul premiu I. Îl vom revedea pe cel mai valoros dintre ei, la următoarea ediție a competiției, într-o postură similară cu cea a lui Josu de Solaun, etalându-și disponibilitățile interpretative spre a servi artei de calitate și rememorării inegalabilei personalități enesciene. Și, cu certitudine, Muzicii însăși!

Loredana BALTAZAR

Concursul Internațional "George Enescu" 2016 – secțiunea pian

La cea de a 15-a ediție a concursului, pentru secția pian s-au înscris 69 de candidați. Juriul a fost alcătuit din Gabriel Tacchino, președinte și Rolf Arens, Dana Borșan, Philippe Dinkel, Peter Donohoe, Wolfgang Manz, Viniciu Moroianu, Andrei Pisarev, Alan Weiss, ca membri. În prima fază, juriul a operat o preselecție, pe baza analizării unor linkuri trimise de candidați. Dintre cei 59 de competitori admiși, s-au prezentat în concurs un număr de 32, proveniți din Japonia, Coreea de Sud, Grecia, Rusia, China, Chile, Italia, Bulgaria, Marea Britanie, Argentina, Lituania, Serbia, Franța, Polonia, Letonia, Ucraina. Preselecția a avut drept consecință benefică evoluția omogenă, la nivel foarte ridicat, a tuturor candidaților din prima etapă. Pe întreaga durată a celor trei zile, am asistat cu încântare la creații sonore exemplare în sonate de Scarlatti, Haydn, Mozart, preludii și fugi bachiene, studii de Chopin, Liszt, Debussy, Skriabin, Rachmaninov. Am regretat că printre auditori, în sala de concerte *George Enescu* a Universității Naționale de Muzică s-au aflat prea puțini elevi și studenți de la clasele de pian. Cred că, pe viitor, ar trebui organizată prezența celor din școlile și liceele de muzică bucureștene și din centre apropiate, într-un proiect asimilat programului *Școala altfel.* Nu trebuie ratată oportunitatea de a cunoaște modele sonore actuale, de a afla cele mai noi orientări și tendințe internaționale în interpretarea repertoriului de bază, pe care ei înșiși îl studiază la clasă. Consider că este un aport consistent la fondul informațional obligatoriu, ceea ce nu le-ar strica deloc nici profesorilor lor îndrumători.

Audierea celor 32 de tineri pianiști ne-a produs o reală satisfacție, deoarece am asistat la unele performanțe deosebite. Au existat momente de neuitat, în a căror realizare s-au detașat Tryantafillos Liotis cu *Studiul op. 45 nr. 2* de Skriabin, Xu Go cu *Studiul în terțe* de Chopin, Mihoko Oshima cu *Sonata în Si bemol major* de Mozart, Morta Grigaliunaite cu *Studiul op. 25 nr. 5* în mi minor de Skriabin, Younghwan Jung cu *Studiul op. 8 nr 12* de Skriabin, preludiile și fugile de Bach cântate de Daumants Liepins și Albertina Eunju Song, precum și Daumants Liepins cu o viziune extraordinară asupra Studiului transcendental *Mazeppa* de Liszt.

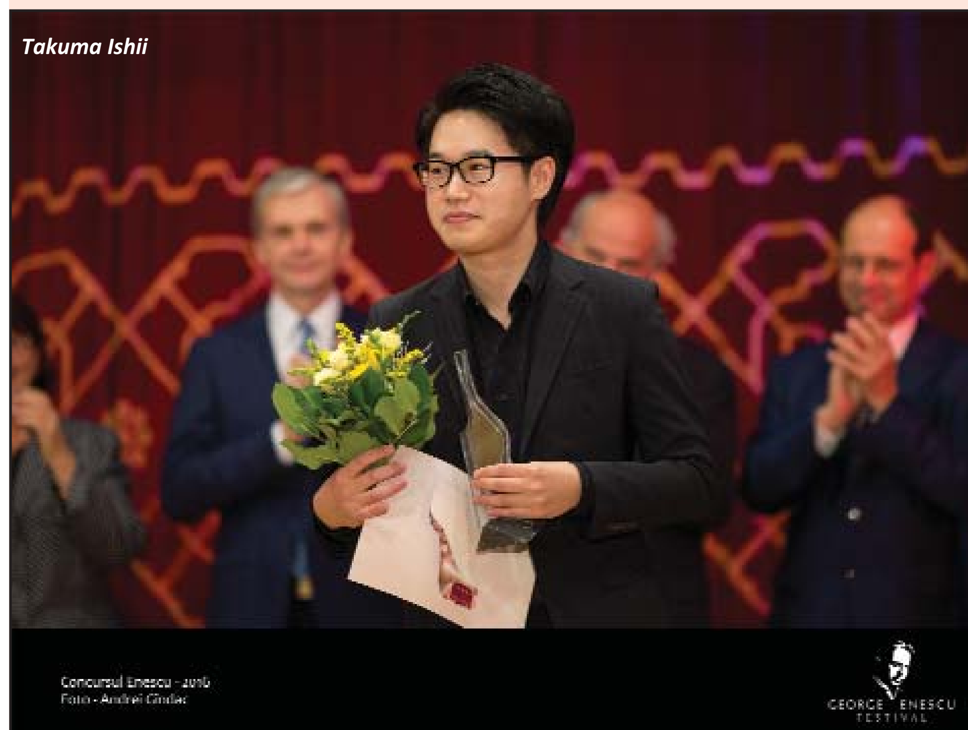
În etapa a doua, desfășurată la Ateneul Român, din programele celor 12 admiși am reținut ca performanțe deosebite *Variațiunile op. 3* de Szymanowski în versiunea Mortei Grigaliunaite, *Suita Iberia* de Albeniz, cântată de Tryandafillos Liotis, Trei mișcări din *Petrușka* de Stravinsky în viziunea lui Valentin Valentiev, *Sonata a 2-a* de Prokofiev a Abertinei Eunju Song sau partea lentă din *Sonata op. 10 nr. 3* de Beethoven, cântată de Daumants Liepins. În legătură cu noile tendințe în abordarea muzicii lui Beethoven, am constatat la unii candidați, pe lângă astfel de momente de puternic impact, o orientare estetizantă, către un sunet căutat, superficial. E vorba de o atitudine manieristă, care ne împiedică să ajungem la mesajul profund al operei titanului, mizând doar pe un „frumos" convențional.

În semifinală, din programele celor 6 aleși am reținut *Variațiunile op. 24* de Brahms pe o temă de Corelli,

Victoria Vassilenko

cântate de Tryantafillos Liotis cu dăruire totală şi mult farmec, *Fantezia şi Fuga pe numele BACH* de Liszt, dimensionate ciclopic şi cu momente de reculegere mistică autentică de către Danor Quinteros. Cât despre interpretarea lucrărilor enesciene, pot observa că există un progres faţă de ediţia precedentă a competiţiei. Piesele au fost cântate mai profesionist şi mai aproape de sensul autentic al textelor. Rămâne ca o preocupare faptul că cinci din cei şase artişti au cântat tot cu partitura în faţă, Takuma Ishii fiind singurul care a învăţat pe dinafară *Sonata op. 24 nr. 1*, ceea ce s-a simţit în puterea lui sporită, faţă de ceilalţi, de a convinge publicul de splendoarea acestei opere.

Takuma Ishii

Finala i-a adus în confruntare directă pe Danor Quinteros şi Takuma Ishii, cu variante personale ale *Concertului nr. 2 op. 18* în do minor de Rachmaninov. Pianistul chilian a prezentat o variantă cu mai puţin patos şi cu mai multă fineţe decât amploare, cu mai multă reţinere decât dinamism şi, în general, cu participare afectivă medie. Japonezul Takuma Ishii a fost mai prezent ca sunet şi atitudine concertistică. A realizat anvergura şi spaţialitatea lucrării, fără a atinge, nici el, măreţia şi patosul copleşitor al acestei muzici. Cea mai valoroasă realizare a finalei a fost *Concertul nr. 1 op. 15* în re minor de Brahms. Victoria Vassilenko din Bulgaria a demonstrat angajament personal, amploare, dramatism, ne-a fermecat cu eleganţa intrărilor şi ieşirilor din ansamblul sonor general. Rezultanta admirabilă a concertului s-a datorat, însă, în cea mai mare parte, orchestrei şi dirijorului. În această seară şi în mod special în acest concert, filarmonica bucureşteană a sunat ca un ansamblu de elită, de o calitate şi omogenitate cum rar am mai auzit-o. Muzicianul care a obţinut sinergia perfectă în acest concert a fost John Axelrod. Prin natura sa empatică, fermecătoare, dirijorul a realizat comuniunea *sine qua non* a solistei cu orchestra, de unde a rezultat o minunată deschidere către sincronie, dialog şi cooperare. Am convingerea că în reuşita de zile mari a acestui concert de Brahms, cheia succesului s-a aflat în buzunarul maestrului Axelrod şi al orchestrei. Pentru corectitudinea relatării, trebuie să menţionez, în paralel cu elogiul faţă de sunetul general al primei noastre filarmonici, omogenitatea fiecărei partide, frumuseţea şi promptitudinea intervenţiilor solistice. Între acestea, am fost fascinată de expresivitatea solo-ul de clarinet din partea a doua a concertului de Rachmaninov, în ambele variante audiate.

Donar Quinteros

Aşadar, la finalul concursului de pian, la cea de a 15 ediţie a competiţiei, îi avem ca învingători pe Victoria Vassilenko, premiul I, Takuma Ishii, premiul II şi Donar Quinteros, premiul III. Fiind de acord cu alegerea juriului, formulez regretul că în etapele decisive nu au promovat şi câţiva tineri cu potenţial excepţional, precum Triantafyllos Liotis, Daumants Liepins sau Morta Grigaliunaite. În sfârşit, am o întrebare dureroasă, care nu e doar retorică: unde este şcoala de pian din România? Unde ne sunt competitorii?

Lavinia COMAN

Concursul Internaţional "George Enescu" - Secţiunea violoncel

David Geringas şi Ian Fountain: perfecțiunea poate fi atinsă!

Am intrat în Ateneul Român, în seara de 7 septembrie, cu sentimentul că voi asista la un eveniment de cea mai pură factură artistică. Şi nu m-am înşelat! Contactul cu arta interpretativă a violoncelistului David Geringas introduce spectatorul într-o lume sensibilă aparte, în care fiecare trăsătură de arcuş este încărcată de emoție, știința frazării se dovedeşte a fi impecabilă, ca şi impresionanta capacitate de adaptare la perimetre stilistice extrem de diferite cărora le adaugă, firesc, amprenta sa proprie. Personalitatea solistului, profesorului şi dirijorului David Geringas (care a împlinit, anul acesta, şaptezeci de ani) are puterea de a introduce şi de a direcționa publicul, pe nesimțite, într-un labirint de sentimente pe care interpretarea sa unică le pune, inteligent, în valoare.

Ian Fountain, David Geringas

Foto: Marius Văjoaica

Alegând pentru recitalul extraordinar din cadrul Concursului Internațional „George Enescu" un repertoriu ce ocoleşte dinadins locurile comune, artistul lituanian a adus în atenție muzica secolului trecut, față de care, de altfel, are o deosebită afinitate, focalizându-şi de această dată interesul asupra culturii poloneze şi ruse. Relativ rar inclus în programele de concert la noi în țară, Karol Szymanowski, creator marcant al începutului de secol XX, şi-a investit *Sonata pentru vioară şi pian op.9* cu trăsături skriabiniene, a căror dominantă lirică a fost din plin valorificată în varianta pentru violoncel şi pian redată cu căldură de către David Geringas şi Ian Fountain. Maleabilitatea comunicării dintre cele două instrumente a generat un ansamblu omogen de replici expresive, a căror structură a configurat un demers muzical cu o substanțială încărcătură semantică; trimiterile contrapunctice explicite din ultima parte au apărut ca remember-uri schițate delicat pe o osatură predominant romantică ale cărei meandre tensionale s-au amplificat în generoasa ambianță acustică a Ateneului Român.

Din creația compozitorului polonez, născut în Rusia, dar de origine ebraică, Szymon Laks, cvasi necunoscută publicului din România, David Geringas a selectat, ca liant al acestui program, *Sonata pentru violoncel şi pian*, o inedită mixtură de scriitură neoclasică, impresionistă şi influențe jazz-istice cu final motoric de esență minimalistă; piesa a reliefat rafinamentul acompaniamentului pianistic susținut de Ian Fountain şi, totodată, comuniunea perfect echilibrată dintre cei doi interpreți.

Muzicieni de calibru, cu multiple disponibilități, David Geringas şi Ian Fountain şi-au încheiat recitalul, cu una din capodoperele literaturii muzicale pentru violoncel şi pian: *Sonata în sol minor op. 19* de Serghei Rachmaninov. Construind un eşafodaj tipic romantic de largă respirație, bazat pe un bogat spectru dinamic, cei doi interpreți au conferit emoționalitate substanței sonore, alternând adresarea pasională cu nuanța melancolică proprie spiritului rus.

Şi de parcă abia atunci ar fi început să cânte, David Geringas şi Ian Fountain au răsplătit aplauzele prelungite ale publicului cu nu mai puțin de patru bisuri, pe parcursul cărora şi-au concentrat resursele interpretative spre a demonstra că perfecțiunea poate fi atinsă! Absolut unice ca versatilitate timbrală şi farmec expresiv în versiunea violoncelistului lituanian, *Zborul cărăbuşului* de Rimski Korsakov şi *Vocaliza* lui Serghei Rachmaninov au strălucit în finalul acestui recital, pe care fiecare dintre noi şi l-ar fi dorit să nu se mai încheie, prinşi în inegalabila vrajă a Muzicii…

Loredana BALTAZAR

Laureați în recital: Eun-Sun Hong

Cel de-al doilea recital extraordinar din cadrul ediției de anul acesta a Concursului "George Enescu" a avut-o ca protagonistă pe câştigătoarea competiției din 2014, violoncelista sud-coreeană Eun-Sun Hong. Posesoare a unei cărți de vizită impresionante, atât din punctul de vedere al distincțiilor care i s-au acordat până acum, cât şi din cel al participării la numeroase concerte şi recitaluri în Europa, Coreea şi Japonia, Eun-Sun Hong şi-a ales, pentru această apariție în public alături de excelentul pianist Thomas Hoppe, un program consistent de factură clasico-romantică şi neoclasică.

Structurat astfel încât să conțină, în fiecare din cele două părți ale sale, câte o pereche de lucrări ca replici stilistice, repertoriul executat în seara de 10 septembrie pe scena Ateneului Român a conturat

portretul unei soliste puternice, experimentate, a cărei gândire conceptuală se impune prin claritate, viziune de ansamblu, cultură stilistică, concentrare riguroasă pe întregul parcurs al programului şi, nu în ultimul rând, viabilitate artistică în termeni estetici bine definiţi.

Pentru început, conexiunea dintre cele *Şapte variaţii* beethoveniene intitulate *"Bei Männern, welche Liebe fühlen"* şi *Sonata pentru violoncel* op. 4 de Dmitri Şostakovici a aşezat faţă în faţă două opusuri concepute de autori la vârste apropiate cu cea a instrumentistei coreene. În plină forţă creatoare la cei 31 de ani, Beethoven şi-a schiţat lucrarea pe tema duetului de dragoste dintre Pamina şi Papageno, explorând relativ

Eun Su Hong şi Thomas Hoppe

Foto: Marius Văjoaica

concentrat posibilele derivate melodico-ritmice ale acesteia într-o succesivitate de stări avavând diferite evoluţii de ordin dinamic şi agogic. În privinţa compozitorului rus, ampla dimensiune a *Sonatei* pentru violoncel şi pian în re minor certifică "întoarcerea" sa – la doar 28 de ani – către moştenirea clasico-romantică, grefând-o pe o structură aflată într-o permanentă şi tensionată evoluţie, pendulând între lirismul-meditativ presărat cu accente dramatice, apăsătoare, şi momente temperamentale de o ironie grotescă pe care permanentul dialog dintre violoncel şi pian le-a radiografiat cu precizie.

În partea a doua a recitalului, Eun-Sun Hong şi Thomas Hoppe au alăturat versiunii pentru pian şi violoncel a *Adagio*-ului *şi Allegro*-ului op.70 de Robert Schumann *Sonata pentru violoncel şi pian* a lui Francis Poulenc, bisul oferit ulterior auditoriului fiind o piesă aparţinând aceluiaşi autor, *Les Chemins de l'amour*, unul din reperele cele mai apreciate de publicul de pretutindeni pentru sensibilitatea, eleganţa şi farmecul său inefabil. La fel ca în cazul primei părţi, centrul de greutate al evoluţiei interpreţilor l-a reprezentat cea de-a doua lucrare, respectiv ultima din program: *Sonata* lui Poulenc cu cele patru secţiuni ale sale, o arhitectură neoclasică ce apelează şi la elemente neobaroce, redate cu naturaleţe şi dezinvoltură, în tuşe delicate, de către arcuşul lui Eun-Sun Hong, şi "ambalate" într-un tip de virtuozitate echilibrată, adaptabilă demersurilor sonore ample, de intensă expresivitate.

Apreciată ca un vârf al generaţiei sale, Eun-Sun Hong este deja o artistă matură, ale cărei apariţii publice atrag constant elogiile publicului şi ale criticii de specialitate. Sperăm s-o revedem cât de curând pe podiumurile de concert din România, pentru care, aşa cum a mărturisit, are o deosebită afinitate!

Loredana BALTAZAR

Un american a câştigat Concursul Enescu, secţiunea violoncel

Zlatomir Fung (SUA) este câştigătorul Concursului Enescu 2016 la Secţiunea Violoncel, după o Finală cu ovaţii, în care a interpretat în premieră în istoria Concursului Simfonia Concertantă pentru Violoncel de George Enescu

În ultimul act al competiţiei, care a avut loc marţi, 13 septembrie, la Ateneul Român concurentul a interpretat, în premieră în istoria Concursului, Simfonia Concertată Op.8 de George Enescu - o piesă deosebit de dificilă din punct de vedere tehnic şi artistic - acompaniat de Orchestra Filarmonicii George Enescu, sub bagheta dirijorului Alexandre Bloch. Pe locul al doilea s-a situat Anastasia Kobekina (Rusia), iar pe locul al treilea Mon Puo Lee (Spania).

Premiul I al Concursului Internaţional George Enescu 2016 este în valoare de 15.000 de euro. Câştigătorul Concursului Enescu 2016 are posibilitatea de a interpreta pe scena Festivalului Enescu, alături de unele dintre cele mai importante orchestre ale lumii. Premiul al doilea este de 10.000 de euro, iar premiul al treilea de 5.000 de euro. Dirijorul Alexandre Bloch a acordat de asemenea un premiu

Zlatomir Fung

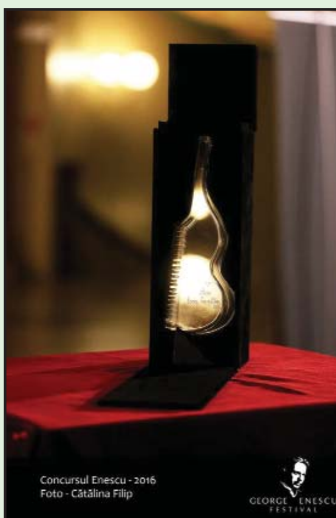
Foto: Marius Văjoaica

special tinerei violonceliste clasate pe locul al doilea, Anastasia Kobekina (Rusia), constând în posibilitatea de a interpreta sub bagheta lui, acompaniată de Orchestra din Lille în sezonul 2017-2018. Şi Frans Helmerson,

membru al juriului Secțiunii Violoncel a acordat un premiu special, constând într-o bursă la prestigioasa Kronberg Academy acordată unui tânăr violoncelist semifinalist: Jamal Aliyev din Turcia. Juriul a fost format din David Geringas, (Preşedinte), Alexandra Guțu, Arto Noras, Julius Berger, Frans Helmerson, Marin Cazacu, Mirel Iancovici şi Philippe Muller.

Trofeul Concursului Enescu 2016, oferit celor trei tineri muzicieni, este realizat din cristal şi granit şi poartă semnătura artiştilor Iulia Năstase şi Mihai Băncilă.

Premiul pentru cel mai bun acompaniator străin, în valoare de 4.000 de euro, i-a revenit pianistei Han Wen Jennifer Yu.

Zlatomir Fung (Statele Unite ale Americii) are doar 17 ani şi este în ultimul an de studii la secția Muzică de Cameră în cadrul New England Conservatory Preparatory School. A concertat în calitate de solist alături de orchestre precum Santa Cruz Symphony, The Boston Pops Orchestra, The Peninsula Orchestra, The Grand Rapids Symphony, Symphony Pro Musica şi Lausanne Sinfonietta. Fung a repetat citind notele de pe o tabletă iPad, nu de pe o partitură obişnuită, de hârtie, şi a întors paginile cu ajutorul unei pedale electronice.

La vârsta de doar 22 de ani, Anastasia Kobekina (Rusia) a concertat în calitate de solistă alături de unele dintre cele mai prestigioase orchestra din lume, precum Virtuozii din Moscova, Wiener Symphoniker, Filarmonica națională rusă şi Orchestra Teatrului Mariinski. Absolventă a cursurilor de masterat la celebra Yale University - Master of Music, Anastasia Kobekina interpretează pe un violoncel de mare calitate, construit de Stephan von Baehr şi oferit de German Foundation for Musical Life.

Mon Puo Lee (Spania) are 23 de ani şi a absolvit studiile de licență în cadrul Escuela Superior de Música Reina Sofía. Din 2015, studiază în cadrul Universität der Künste Berlin. A colaborat cu diverse orchestre în calitate de solist: Chamber Orchestra of Andrés Segovia, Tonyeong Festival Orchestra, Santa Cecilia.

România a fost reprezentată în acest an de Octavian Lup, absolvent al Conservatorului bucureştean, ajuns până în Semifinale.

C. MIHAI

Concursul Internațional "George Enescu" 2016 – secțiunea violoncel

Cu siguranță, aşa cum afirma tânărul jurnalist American Joshua Foer, "viețile noastre sunt suma amintirilor noastre". Momente semnificative din viața de zi cu zi hrănesc permanent memoria noastră afectivă, iar suma acestor amintiri ne provoacă să retrăim, în imaginație, cele mai pregnante clipe, care ne-au influențat, de-a lungul timpului, starea şi traseul sentimental.

Tema ediției a XV-a a Concursului "George Enescu" – puterea de a da viață visurilor noastre, înnobilându-ne sufleteşte – rezumată concis în inspirata sintagmă "Trăieşte-ți visul!" a impulsionat zeci de tineri aspiranți la gloria artistică să se înscrie anul acesta în competiție, la toate cele patru secțiuni ale sale: compoziție, violoncel, vioară şi pian. Unul din aspectele inedite ale acestei provocări s-a tradus prin numărul absolut impresionant de concurenți: 317 înscrişi şi 174 selectați pentru a se prezenta în competiția derulată, pe parcursul lunii septembrie, la Bucureşti. Dificilului proces de selecție i-am datorat, însă, faptul de a fi martori ai unei ediții de concurs caracterizate printr-un grad superior de pregătire a tuturor celor admişi, astfel încât, în decursul celor 22 de zile de competiție propriu-zisă, violoncelişti, violonişti şi pianişti din cinci continente au dăruit publicului, cu generozitate, o parte din sufletul lor, materializat, cu grație, în sunet.

Dacă la Secțiunea de Compoziție, deja încheiată în 3 septembrie, rezultatele finale au indicat drept câştigători ai ediției 2016, dintre cei 34 de tineri creatori care şi-au înscris partiturile în concurs, pe Tian Tian (China) la categoria Muzică Simfonică – pentru lucrarea *Concerto for orchestra* – şi, respectiv, pe Caterina di Cecca (Italia) la categoria Muzică de Cameră – pentru piesa intitulată "*Isole* per 7 strumentisti", la următoarea Secțiune, cea de Violoncel (derulată între 4 şi 13 septembrie), lupta pentru podiumul laureaților a fost deosebit de strânsă: 86 de concurenți înscrişi, 50 selecționați şi 35 prezenți în prima etapă a competiției (care a avut loc la Universitatea Națională de Muzică). Pentru etapa a doua (programată, în premieră, să se desfăşoare – ca şi în cazul viorii şi al pianului – deja pe

Anastasia Kobekina

Foto: Marius Vâjoaica

scena Ateneului Român) juriul, alcătuit din profesori şi solişti renumiți precum David Geringas – preşedinte, Julius Berger, Marin Cazacu, Alexandra Guțu, Frans Helmerson, Mirel Iancovici, Phlippe Muller, Arto Noras a avut misiunea de a opta pentru 12 concurenți a căror

performanță a putut fi urmărită *live* pe ecranul din fața Ateneului Român, pe site-ul , la TVR 2 și, în întreaga lume, pe postul de muzică clasică online Medici TV.

(Rusia), (Olanda), (România), (Japonia), (Japonia), (Spania), (Coreea de Sud), (Turcia), (Franța), (SUA), (Coreea de Sud) și (România) au evoluat, și în această etapă, la un nivel tehnic și expresiv ridicat, acompaniați cu profesionalism de experimentatele pianiste Viorela Ciucur, Dana Bădoi și Angela Drăghicescu cărora li s-a alăturat tânărul Iulian Ochescu, încă student al Universității Naționale de Muzică. În acest context, am ascultat cu interes nedisimulat 11 versiuni clar personalizate ale *Sonatei* schubertiene *Arpeggione*, o incursiune în universul unic al *Sonatei op.58 nr.2* de Mendelssohn-Bartholdy, o execuție la fel de singulară a *Sonatei pentru violoncel solo* de George Crumb, șase variante diferențiate ale *Sonatei pentru violoncel solo* de Ligeti, trei ale *Sonatei pentru violoncel solo* op.25 de Hindemith și două ale *Divertimento*-ului lui Penderecki, dintre care s-au detașat în concepția lui , exuberanța *Sonatei* de Mendelssohn-Bartholdy expusă de și, mai cu seamă, valoroasa interpretare pusă la punct în cele mai mici detalii a *Sonatei* lui Crumb de către Kobekina dar și polifonia planurilor, trăirea cu totul specială a fiecărei arcuiri de frază, culoarea microstructurilor ornamentale din *Sonata* lui Ligeti în concepția lui Mon-Puo Lee.

Mon Puo Lee
Foto: Marius Vâjoaica

De altfel, urmărind prestația a lui Mon-Puo Lee și a de critică și-ar fi propus să fie privirea asupra evoluției lor, cu greu ne-am putut stăvili admirația față de acești doi tineri care, la 22 de ani, își stăpânesc instrumentul cu o maturitate de excepție, trecând prin filtrul puternicei lor personalități fiecare din reperele repertoriului abordat. Așa cum era de așteptat chiar după prima etapă, cei doi s-au detașat de restul concurenților, determinând juriul ca selectarea lor pentru marea finală din 13 septembrie să survină firesc, surclasând clar ceilalți posibili adversari din semifinală (– abuzând uneori de forțarea corzilor, – relevând cu precădere latura intimă, subtilă, poetică prin definiție a pieselor din program, caracteristică artistică recompensată cu un premiu special al juriului din partea lui Frans Helmerson și a Academiei Kronberg din Germania oferit sunb forma unui masterclass, și Octavian Lup – sensibil dar, poate, insuficient "călit" în privința concentrării omogene, care să înlăture presiunea unui asemenea traseu prelungit către confruntarea finală).

Am lăsat la urmă traseul interpretativ al foarte tânărului Zlatomir Fung (doar 17 ani!), câștigătorul *de facto* al competiției, a cărui seriozitate în pregătire, într-adevăr concludentă, și-a pus amprenta asupra fiecărui opus abordat; Fung a asimilat cu succes lucrările impuse în semifinală, accentuând alura de virtuozitate a compoziției lui Karl Davidov, *At the Fountain*, particularitățile stilistice ale *Sonatei în re minor* de Debussy și o anumită sobrietate a *Sonatei în fa minor* op. postum a lui Enescu, calități care n-ar fi părut, totuși, suficiente pentru a depăși tonul cald, multiplele disponibilități timbrale, vastul spectru dinamic și lirismul special al adresării instrumentale caracteristice Anastasiei Kobekina, ori fantezia jocului de nuanțe, formularea originală a *Sonatei* lui Debussy – speculând cu rafinament parfumul unor sugestii de ritmuri spaniole într-o arhitectură de cea mai pură esență impresionistă – și factura artistică a prezentării fără cusur într-un dialog fluid cu replici asumate emoțional în perfectă armonie de către cei doi parteneri, în cazul cuplului dintre Mon-Puo Lee și excepționala sa pianistă, Han Wen Jennifer Yu (care a și obținut, ulterior, premiul pentru cel mai bun acompaniator străin al *Sonatei* enesciene).

Ca și când argumentele de mai sus nu s-ar fi dovedit suficiente, în seara finalei, Anastasia Kobekina a interpretat strălucit, cu neobosită forță expresivă și tensiune dramatică dar și o implicare totală în profunzimea încărcăturii semantice, *Concertul op.85* în mi minor pentru violoncel și orchestră de Edward Elgar, iar Mon-Puo Lee și-a redemonstrat, cu simplitate, talentul și imaginația sonoră în amplul *Concert op.104* în si bemol minor pentru violoncel și orchestră, ultima lucrare de acest gen scrisă de Antonin Dvorak, care i-a pus în valoare deschiderea către comunicare într-un discurs cu niveluri multiple, arcuit cu un surplus de eleganță și plăcere de a cânta. Beneficiind, ca și cei doi concurenți ai săi, de acompaniamentul Orchestrei Filarmonicii "George Enescu", conduse cu măiestrie de bagheta fermă dar cu multiple resurse expresive a dirijorului Alexandre Bloch, Zlatomir Fung și-a ales, semnificativ pentru finalul acestei competiții, *Simfonia concertantă op. 8* de George Enescu, partitură cu care, și prin prisma vârstei la care autorul a compus-o, s-a identificat afectiv, reconfirmându-și, cu dăruire, atașamentul față de universul enescian.

Dincolo de distincțiile obținute la sfârșitul serii și, respectiv, al concursului, performanța cu care cei trei laureați – **Mon Puo Lee** (premiul al III-lea), **Anastasia Kobekina** (premiul al II-lea, căruia i s-a adăugat un premiu special acordat de către dirijorul Alexandre Bloch, constând într-o colaborare cu Orchestre National de Lille) și **Zlatomir Fung** (premiul I) – și-au aureolat deja o promițătoare carieră artistică îi va recomanda, cu certitudine, în traiectoria lor pe marile scene ale lumii. Pentru ei, acest vis deja s-a împlinit! Sărbătoarea enesciană continuă însă, metamorfozând în realitate alte și alte visuri, marcând succese și împlinind așteptări…

Loredana BALTAZAR

Concursul Internaţional “George Enescu” - Secţiunea compoziţie

Jurnal (intim) de concurs

Inițial nu am vrut să scriu aceste rânduri. Consider că nu sunt mai îndreptățit decât alți membri ai juriului de compoziție de a scrie despre concurs. Despre jurizare, nici atât, căci nu a existat o întâlnire comună a membrilor juriului, ci doar o însumare administrativă a notelor trimise de către fiecare membru al juriului şi, la final, un schimb de emailuri între organizatori şi membrii juriului, pentru a ne pune de acord cu privire la procedura de adoptat în cazul unui balotaj (improbabil). După un dialog telefonic cu George Balint, redactorul-şef al revistei, m-am hotărât totuşi să scriu câteva impresii despre concursul de compoziție, pe baza notițelor pe care le-am realizat în cursul studierii partiturilor anonime.

Am avut de studiat şi notat 18 partituri înscrise la muzică simfonică şi 16 partituri la muzică de cameră. Lucrările, cu câteva excepții (două partituri slabe la simfonic şi două la cameral), au avut un nivel mulțumitor. Pentru că notația s-a făcut de la 1 la 25 de puncte, mi-am construit un sistem bazat pe cinci criterii, fiecare criteriu fiind notat între 1 şi 5. Criteriile mele au fost: tehnică, gust, notație, expresivitate (muzicalitate) şi originalitate.

Dar, înainte de toate, cel mai greu lucru la un concurs de compoziție e să defineşti premiza ontologică a fiecărei compoziții, anume *unde* se plasează aceasta: în regimul *echilibrului* sau în regimul *excesului*? Sunt două abordări diferite, ce posedă logici diferite şi obiective estetice diferite. Nu poți risca să judeci un regim cu criteriile altuia. Nu poți greşi, aplicând criteriile echilibrului unei lucrări scrisă cu criteriile excesului; dar nici invers, să impui criteriile excesului acolo unde compoziția e, în mod clar, articulată pe criteriile echilibrului. Cu alte cuvinte, de la început trebuie definită intenția fondatoare a compozitorului – echilibru sau exces -, pentru că, în funcție de ea, vom putea desfăşura judecățile de valoare şi vom putea ierarhiza corespunzător. Pentru a face acest lucru, trebuie să căutăm indicii în partitură şi să intuim ce anume a vrut compozitorul. De multe ori, compozitorii înşişi nu sunt conştienți de ontologia propriilor compoziții şi se scaldă voios pe ambele maluri ale intenției creatoare, jucând un joc dublu, mânat de credința că, dacă ia puțin de colo şi puțin de aici, va împăca pe toată lumea. Greşit!

Şi încă un lucru, pe care maestrul Capoianu îl exprima sclipitor: la tinerețe pui mult, ca să arăți că ştii multe; cu timpul, începi să scoți. Fiind un concurs care se adresează tinerilor compozitori, cantitatea de material e imensă. Partiturile sunt pline-ochi, debordând de hărnicie şi notații minuțioase. Multe din ele nu sună şi nu au direcție. Sunt încremenite într-o formă de grafomanie, iar muzica, vorba lui Kundera, e în altă parte…

Spicuiesc mai jos din impresiile fulgurante pe care mi le-am notat analizând piesele, în speranța că cititorii vor putea identifica rigorile profesionale ce m-au ghidat în conturarea unor judecăți de valoare şi în realizarea unei ierarhii obiective proprii. Am evidențiat în textele de mai jos, prin îngroşare, câteva problematici ce mi s-au părut caracteristice în procesul de diagnosticare analitică a compozițiilor. Sper că aceste diagnoze şi radiografii să ofere deschideri pentru reflecțiile tinerilor compozitori, dar să şi incite la discuții.

Tehnică şi notație

“O lucrare destul de ***oportunistă, în sensul că foloseşte două tipuri de scriituri diferite: pe de o parte, scriitura în măsură, pe de alta – scriitura proporțională****. Justificarea nu este una logică, iar devenirea sonoră este rudimentară. După o primă secțiune cu texturi şi gesturi*

Tian Tian (China) – câştigător la categoria Muzică Simfonică cu lucrarea „Concerto for orchestra"

Foto: http://concurs.festivalenescu.ro/

sonore, urmează o structură bine închegată, centrată în jurul unui coral la instrumentele de coarde. Această structură este bine dezvoltată şi ***impresionează prin stăruință****. Din păcate, lucrarea nu are un punct culminant bine definit şi nici nu posedă o direcție clară. Structura notată proporțional este o inserție complet diferită, o muzică rarefiată, bazată pe sunete lungi, ținute. Coda se articulează pe un bass de fa# şi nu este susținută orchestral într-un mod convingător. Observații generale: flautele sunt scrise mult prea jos; alama este mult prea subțire;* ***secțiunea inițială prea lungă pentru cantitatea de idei existentă; prost gust în alegerea pseudo-citatelor****.”*

“Idiom post-avangardist, cu rafinamente de efecte din arsenalul obişnuit (Ferneyhough, Lachenmann, Grisey), cu o mare complexitate ritmică, dar cu mare simplism al structurii

*și al relațiilor între instrumente. Direcții sonore lipsite de conținut, o mare cantitate de efecte multiplicate și **propuse spre citire mai mult ochiului, decât urechii**. Oportunism de concurs, fără amprentă originală și mimetic. Notație excelentă. Complet nemuzical. Tehnologie pură și muncă."*

*"Construcție impresionantă a piesei în trei părți, orchestrație luxuriantă, foarte bine controlată la nivelul rafinamentului, **economie de mijloace componistice**, **capacitate mare de dezvoltare** (de aceea uneori este prolixă), uneori există lungimi. Partea întâi și a treia sunt într-un regim al visării, partea a doua este activă și rapidă. Remarcăm aluzia la prima nocturnă din ciclul de trei nocturne ale lui Debussy (semnalul de corn englez). Partitura este notată în detaliu, iar **proiectul componistic este impresionant**! **Lucrarea sună bine și arată o foarte bună tehnică componistică**. Nu este foarte originală și nici nu aduce un concept armonico-melodic bine definit. Impresionează subtilitatea notației, a orchestrației și întregul proiect componistic."*

*"Nu are teleologie, nu are scop, se afundă într-o **mlaștină a gesturilor și a proliferării fără țintă**. Se vede că nu simte instrumentele, aglutinează peste măsură percepția și **nu posedă strategii de dialog cameral**, gândește foarte rudimentar: matematic, efectologic și contabil, deloc strategic, vizionar sau poetic. Nicio surpriză și nicio originalitate. Fără expresivitate. Mediocru."*

*"Lucrare construită logic, pe baza structurilor transformaționale și procesuale. Tăietură foarte clară, caracter cameral, talent dezvoltător și **conducere-direcționare foarte clară**. **Poate mult prea clar**, dar nu e un dezavantaj, ci o certitudine componistică. Câteva întrebări: de ce nu cântă viola o structură întreagă? Nu are nicio justificare. Apoi, s-ar fi cerut mai mult folosirea triplelor sau cvadruplelor corzi, după cum și ultima pagină are niște poziții aproape imposibile la marimbă. Realismul instrumental mediu-spre superior. Tehnică și notație excelente, realiste și utile."*

*"Un stil post-Nono uscat, descărnat și (aproape) minimalist ca mijloace componistice. Formă intențională mult mai bună decât la alte piese scrise în același stil. **Puțin realism instrumental**, deși nu sunt scrise aberații. Are simț formal, dar nu convinge ca expresie, deși nu se poate spune că nu are talent. Mă deranjează **lipsa asumării de responsabilitate componistică**, deși cred că poate să o facă. Păcat."*

*"O piesă înfiorătoare, scrisă de **cineva care n-a colaborat niciodată cu interpreții** (sau n-a învățat nimic din această colaborare, dacă a făcut-o!). Poate pentru extratereștri... Maniacală, cu aceeași scriitură la fiecare instrument, în 4 secțiuni ce, toate, folosesc aceeași tehnică a combinării unui sunet natural cu un armonic natural sau artificial. E de admirat acribia cu care a stat și și-a socotit fiecare sunet și fiecare combinație instrumentală (la nivelul digitației), care, luată separat, este posibil de cântat, dar în relație cu celelalte este aproape imposibil de realizat tehnic de către fiecare instrumentist în parte. E un exemplu de **rapt teoretic total al domeniului pragmatic**. E, într-un fel, o muzică virtuală, nerealistă și aseptică. Nici un pic de muzicalitate sau de procesualitate inteligentă. Doar muncă, manie și extremism sec. Iar treaba cu așa-zisa originalitate de a folosi flageoletele în bifonie cu sunetele normale, asta s-a făcut de mult și există deja tone de muzică scrise așa (Sylvia Fomina, etc). Ca notație, **apreciez dubla notație** (acțiune plus efect)."*

Caterina di Cecca (Italia) - câștigătoare la categoria Muzică de Cameră cu lucrarea „Isole per 7 strumentisti"

Gust

*"Colecție de influențe, se vede că a văzut anumite partituri pe care încearcă să le metabolizeze în propria lucrare, dar nu reușește. Fragmente disparate, fără legătură cauzală și fără finalitate. Gafe de scriitură și amestec de stiluri – uneori se aștern scriituri experimentale peste elemente de limbaj neoclasic și pășunist-folcloric. Există o **fractură de gust și cultură** în această muzică, aducându-se elemente incomensurabile împreună: dulce cu sărat, cu amar, cu piperat, cu acru. Suprapunerile nu sunt reflectate și nu provin dintr-o convingere formativă sau dintr-un proiect. Este încă, probabil, un student care învață scriitură, pe care nu o stăpânește corespunzător; nici măcar la nivelul intuitiv **nu posedă fler stilistic, însemnând un fel de ghidaj al talentului, de tip "radiolocație"**. Tehnică slabă, notație medie. Slăbuț."*

Expresivitate

*"Complet nemuzical. Anti-instrumental, imposibil de cântat, utopic ca notație și complet nerealist. Nu este profesionist, ci doar epatează prin **ermetism de proastă calitate**. Monobloc-structură."*

*"Fragmentată, goală de sens, tono-modală, naivă și neinspirată, însă cu **un ego imens și cu pretenții mari**. Nu are tehnică și experiență. Fragmentele nu se leagă și nu conduc nicăieri. **Formă fără fond**. Slab. Nu este profesionist. Are senzația că se pricepe la compoziție, dar totul este înșăilat **cu pompă și mult rumeguș. E ca un balon plin cu aer.**"*

*"O lucrare preocupată de muzică, de evoluție logică şi de construcție formală. Bine articulată, poate un pic cam prea lungă, dar convingătoare şi muzicală. Scriitura instrumentală e realistă şi caracterul cameral este permanent protejat. Are experiență în scriitura camerală, **creează tensiuni şi rezolvări**, amorsează culminații şi diversifică stilistic şi textural, deşi e permanent în contact cu rafinamentul expresiv. **Cuprinde o gamă largă de sentimente, dar elementele de limbaj rămân doar câteva, păstrând o economie bine-temperată**. Bună piesă!"*

Originalitate

*"Cea mai logică lucrare în dezvoltarea ei muzicală, mai ales începutul şi sfârşitul sunt realizate cu mare măiestrie. La mijloc mi se pare că zona cadențială şi camerală – flautul solist şi vioara solistă – ar fi putut fi ceva mai bine făcută şi gândită mai variat. Mult rafinament al scriiturii, cam prea mult glissando, mai ales la alamă, post-impresionistă ca stil, plus Xenakis, dar cu efecte orchestrale uneori uimitoare. Bine proporționată şi cu un caracter programatic apăsat. Originală în anumite momente. Abil condus **traiectul volumelor orchestrale**, **echilibrul dintre sonoritățile camerale şi simfonice este bine păstrat**. Concept melodic eficient, armonii controlate, ritmică diversă şi interesantă. **Efecte sonore obținute din combinațiile armonice**, foarte greu de făcut. Foarte bună piesă!"*

*"O **singură idee pe care o dezvoltă maniacal, dar cu mare disponibilitate componistică, economie de mijloace şi rafinament în folosirea orchestrei**. Îşi asumă un caracter cameral în care obiectele sonore sunt două: acorduri de trei sau patru sunete ținute, orchestrate diferit, şi gesturi unghiulare, ghirlande melodice ce trec de la o grupă de instrumente la alta."*

*"Exercițiu studențesc, curat ca tehnică tradițională, asimilată cu sârg şi aplicată onest. Fără **nici o intenție de originalitate sau invenție**. Temă cu variațiuni libere care sună bine, dar atât. **Nu riscă şi nu ia hotărâri de anvergură**. Nici nu-şi propune. Meseriaş artizan în cadre tradiționaliste. **Calcă pe urmele altora cu plăcere. Orizont cultural şi muzical întredeschis-spre-închis.**"*

*"Scrisă cu grijă pentru detaliu, cu toate poncifele şi ticurile de scriitură ale post-avangardei la modă. Deloc original, însă cu mare capacitate de imitare a notației lui Hölszky, Huber, Pintscher. Proliferarea structurilor se face cu profesionalism, notația e excelentă, însă muzica e imposibilă, plină de locuri comune şi de un **spirit anost şi necreativ**. **Nu riscă nimic, se îngroapă într-un idiom vetust, dar o face cu mai multă pricepere decât alții**. Există o construcție, un epilog şi structuri procesuale bine conturate. Cam puțină diversitate de scriitură cvartetistică, dar ca tehnică, în stilul dat – e bine."*

Dan DEDIU

Concursul Internaţional "George Enescu" - concluzii

Concursul George Enescu - răspunde dezideratelor culturii noastre şi europene

Dată fiind participarea dar şi rezultatele recentei ediții a Concursului enescian, se poate aprecia că evenimentul a dobândit o sporită acreditare internațională. Mă refer la numărul participanților, la pregătirea acestora, la înalta exigență a probelor în cazul celor trei secții destinate muzicienilor performeri; …dată fiind funționalitatea juriilor şi, în bună parte, consensul general privind aprecierea rezultatelor. Publicul larg dar şi cel de specialitate, au aclamat cu vădit entuziasm evoluția finaliştilor.

Nu în ultimul rând trebuie observată buna conlucrare a muzicienilor orchestrei Filarmonicii cu cei nouă tineri muzicieni care au evoluat în finalele secțiilor de violoncel, vioară şi pian, cu şefii de orchestră invitați, francezul Alex Bloch, englezul John Axelrod, Christoph Poppen din Germania, cu Horia Andreescu, cel care a condus concertul de deschidere în care s-a cântat, printre altele, lucrarea premiată în cadrul secției de compoziție a ediției precedente.

Nivelul Concursului Enescu, cea de a XV-a ediție, s-a dovedit a fi realmente înalt. În special în cazul secțiilor vioară şi violoncel. Este drept, concursul de pian nu s-a situat la nivelul sperat, la nivelul ediției precedente. În plus, competiția şi-a întărit individualitatea; în strutura de concurs a secțiilor de pian, vioară, violoncel, au fost incluse cu sens obligatoriu, o parte dintre creațiile enesciene destinate acestor instrumente. In mod cert, tinerii muzicieni – atât cei clasați pe primele locuri cât şi ceilalți - vor duce mai departe în contextul vieții muzicale a acestor ani, a acestor decenii, mesajul enescian privind apropierea dintre oameni; …prin muzică, prin cultură; dată fiind natura profund umanistă a acestui mesaj.

Aproape patru sute de competitori înscrişi – muzicieni performeri şi compozitori, tineri dintre care aproape două sute – mă refer la toate secțiile - au fost admişi în concurs şi, în consecință, au fost invitați la Bucureşti.

Violoncelistul Zlatomir Fung, din Statele Unite, a fost declarat câştigător al actualei ediții; …cu consensul juriului, al unui public entuziast, al criticii de specialitate! În premieră, în ce priveşte această secție, în marea Finală cu orchestră a fost prezentată cunoscuta lucrare de tinerețe a compozitorului, *Sinfonia Concertantă*, opus ce a figurat acum pentru prima oară în ultima etapă a secției de violoncel.

Fung? La cei şaptesprezece ani dispune de o expresie muzicală densă coordonată de o gândire constructivă ce arcuieşte atât spațiile mari ale construcției

cât şi micro-universul frazei muzicale; este una dintre cele mai dificil de susţinut lucrări concertante, lucrare care reuneşte atât datele concertului instrumental baroc – construcţia de ansamblu, cât şi spiritul muzicii franceze romantice de sfârşit de secol XIX. Relaţia dintre evidenţierea solistică şi reintrarea în sonoritatea compactă a ansamblului marcat în sens cameral, a fost impresionantă; …inclusiv asimilarea temeinică a acestei lucrări susţinute magistral, din memorie! Tot în cadrul finalei, poziţia secundă a revenit violoncelistei de 22 de ani, Anastasia Kobekina din Rusia, o natură muzicală intens comunicativă; cultivă o sonoritate expresivă de mare supleţe.

Fabuloasă s-a dovedit a fi întrecerea dintre cei doi violonişti coreeni pentru cucerirea distincţiei supreme. Premiul cel mare în valoare de 15.000 euro fost, în final, atribuit lui Gyehee Kim, de 23 de ani, studentă a Universităţii Naţionale din Seoul. Dispune de un sunet generos, de un autocontrol eficient ce susţin împreună fluxul melodic romantic al acestui seducător opus, *Concertul* de Piotr Ilici Ceaikovski.

La nici şaptesprezece ani, violonistul Donghyun Kim, student al aceleiaşi universităţi sud-coreene, este în felul său o vedetă aflată în uimitoare ascensiune. I-a fost atribuită distincţia secundă. Deţine datele unei maturizări precoce sprijinite de o violonistică ferm stăpânită. Înţelegerea actului muzical artistic atinge zone afunde ale comunicării; …fie că mă refer la structurarea acestui complex opus, *Sonata a 2-a* în la major de Brahms, fie la *Capriciul* în formă de vals, de Ysaye, trasat cu uimitoare eleganţă. Anul trecut, la Moskova, a câştigat laurii Concursului Ceaikovski destinat celor mai tineri muzicieni. De această dată, la Bucureşti, publicul l-a susţinut cu enormă simpatie.

Donghyun Kim, Gyehee Kim, Erzhan Kulibaev

Indiscutabil, cei trei finalişti ai secţiei de pian dispun de o înzestrare artistică remarcabilă. Situată pe primul loc, bulgăroaica Viktoria Vassilenko dispune de un aplomb artistic ce susţine marele edificiu al primului *Concert* brahmsian în re minor, pentru pian şi orchestră; sunet bine împlinit în afirmările tematice, sunet detimbrat în pasajele de virtuozitate, au adus un anume dezechilibru coloristic, aspect ce poate fi remediat pe parcursul studiilor. Celebrul *Concert* în do minor de Rachmaninov a fost preferat de ceilalţi doi finalişti, de japonezul Takuma Ishii, situat pe locul secund – o natura muzicală unitară, pregnant afirmativă, de Danor Quinteros din Chile; tot lui i-a fost atribuită distincţia privind parteneriatul pianistic cameral pe parcursul sonatei enesciene pentru vioară şi pian.

Ca şi în cazul ediţiilor anterioare, şi de această dată ne-am bucurat de câteva dintre recitalurile demonstrative ale membrilor juriilor, de cele ale laureaţilor din anii trecuţi. Am evocat recitalul violoncelistului berlinez David Geringas; dispune de un sunet generos de o maleabilitate a tonului apropiată expresiei vocii umane.

Recitalul pianistului englez Peter Donohoe – a cuprins muzica de pian, valorile reprezentative ale deceniilor începutului de secol trecut, orientate în paralel pe cele două mari direcţii, anume impresionismul muzical francez şi post-impresionismul, pe de-o parte, şi, pe de alta, relaţia atât de specială dintre expresionismul rus – creaţia pianistică a lui Alexandr Scriabin şi neoromantismul lui Serghei Rachmaninov. Donohoe nu este o natură artistică prioritar generoasă ci una prioritar conceptuală. Sensibilitatea comunicării decurge în acest caz din acuitatea unei gândiri artistice pe cât de robuste pe atât de minuţios aplicate. Se poate vorbi de o anume supleţe intelectuală ce condiţionează pătrunderea artistului în misterul nocturn pe care îl comentează Maurice Ravel în ciclul *„Oglinzi”*-lor, prezentat aici în integralitate; este un aspect ce contrastează puternic cu ritmurile spaniole din celebra *„Alborada…”*, cântecul matinal trist al fermecătorului *Gracioso* ; este un drum funcţional elaborat al culorilor timbrale ce aduc balansul mişcării imaginilor în *„Insula fericită”*, jocul *„Măşti”*-lor sau notaţiile pe care Debussy le face într-un *„Caiet al schiţelor”*. In acest context celebrul ciclu *„Canteyojaya”* de Olivier Messiaen se constituie într-un sumum al valorilor pianistice pe care le dezvoltă artistul.

Tot la Ateneul Român, concertele laureaţiilor ediţiilor anterioare ale competiţiei au fost realmente captivante. Un program de exemplară ţinută intelectuală-artistică a propus violonistul Ştefan Tarara în compania pianistei Laura Tarara, program dedicat muzicii secolului trecut. Au fost cuprinse, spre exemplu, în extremele acestui mare moment cameral, mişcarea în formă de Ciaccona, de Bela Bartok, opus al maturităţii târzii a compozitorului, şi – pe de altă parte - prima sonată enesciană, lucrare de adolescenţă a artistului, prezentată de cei doi muzicieni performeri cu sensul unei uimitoare, a unei antrenante prospeţimi a comunicării.

Vigoare privind susţinerea construcţiei primei *Sonate* de Serghei Prokofiev, supleţe sonoră şi imaginaţie privind creionarea miniaturilor din *Suita opus 6* de Benjamin Britten, sunt aspecte ce întregesc portretul artistic al lui Ştefan Tarara. La cererea insistentă a publicului, cu sens de adâncă închinare adusă personalităţii enesciene, Ştefan Tarara a oferit celebra *Sonată* în re minor pentru vioară solo de Eugène Ysaye, marele violonist ţi compozitor belgian; cu aproape un secol în urmă lucrarea fusese dedicată lui George Enescu.

Un program cu totul captivant a adus pianistul spaniol Josu de Solaun, câştigător, şi domnia sa, al

precedentei ediții a Concursului enescian. Dispune de o imaginație artistică ce operează realmente constructiv la nivelul unor zone stilistice distincte cum este muzica germană romantică de la Schumann și Brahms la Wagner, dar și în creația lui Fredric Chopin.

Nu cunoaștem câți concurenți români care activează în instituțiile de învățământ artistic din țară, s-au înscris în etapele preliminare ale Concursului. Dar absența pianiștilor și în mare parte a violoniștilor români este cel puțin suspectă; pune semne de întrebare asupra rezultatelor muncii în unele dintre catedrele de muzică instrumentală, asupra motivațiilor și perspectivei strădaniilor tinerilor muzicieni; …semne de întrebare asupra responsabilităților în cauză. Și nu numai. A nu te bucura – atât ca student dar și ca profesor - de pregătirea, de parcurgerea unui repertoriu, a evita competiția, creșterea profesională, artistică, aduc împreună o stare de spirit periculoasă, induc comoditatea intelectuală și artistică!

Foto: Marius Văjoaica

Acesta este motivul pentru care m-am bucurat de prezența cu totul remarcabilă, la nivelul semifinalelor, a violonistei Ioana Cristina Goicea, studentă a unor prestigioase instituții de învățământ din Germania; în interpretarea ei, *Sonata* enesciană *„în caracter popular românesc"*, realizată în compania pianistului Costin Filipoiu, tot din Germania, a răsunat în valorile ei semnificative privind complexul timbral imagistic; …tot în semifinală s-a remarcat și violoncelistul Octavian Lup, dată fiind gândirea timbrală atent individualizată atât în opus-ul postum enescian, cât și în celebra Sonată de Debussy.

În alt sens, există în cadrul competiției anume discriminări ce ar trebui evitate. La secțiile de compoziție nu se acordă decât o unică distincție; cei situați pe poziții relativ înalte dar neevidențiate public, nu vor avea niciodată parte de aprecierea strădaniilor lor. Va trebui să așteptăm doi ani, așa menționează regulamentul Concursului, pentru a audia în concert, în cadrul ediției următoare, cele două lucrări premiate recent în cadrul secției de compoziție; mă refer la secțiile simfonică și camerală, lucrări ale căror autori sunt compozitorii Tian Tian din China și italianca Caterina di Cecca. Ne aducem aminte, în perioada interbelică Premiile Concursului Enescu, oferite de maestrul însuși, erau mai numeroase în cadrul fiecărei ediții; aveau la acea vreme un caracter în egală măsură încurajator. Pe de altă parte, trebuie găsită modalitatea ca și premiile secției de compoziție – muzică de cameră, să fie prezentate în spațiul public. Uniunea Compozitorilor din România dezvoltă în acest sens importante festivaluri anuale de profil.

În fine, tot Orchestrei Filarmonicii bucureștene i-a revenit onoarea deschiderii evenimentelor ediției din acest an. Dirijorul Horia Andreescu este un muzician pe cât de eficient, pe atât de atașat cauzei susținerii tinerilor artiști în spațiul vieții de concert. A făcut-o construind evoluția atât de spectaculoasă a triplului *Concert* beethovenian, în do major. Violonista Anna Țifu, violoncelistul Valentin Răduțiu, pianistul Mihai Ritivoiu, sunt laureați ai edițiilor anterioare ale concursului. Au realizat un ansamblu coerent în care fiecare solist și-a putut etala individualitatea artistică apropiindu-se împreună de sensul înalt al acestei muzici; trebuie recunoscut, celebrul solo violoncelistic din partea secundă a lucrării a sunat cu totul cuceritor!

Este interesant de comentat lucrarea *Tektonum*, prezentată în cadrul aceluiași concert, lucrare datorată lui Sebastian Androne, laureatul concursului de compoziție al ediției din anul 2014. Aparține unui gen poematic bazat pe un scenariu pe care l-aș numi a fi preponderent apocaliptic, viziune foarte populară în cazul tinerilor intelectuali. Este o evoluție expozitivă extinsă, un polistilism integrator, o evoluție ilustrativă care tinde a îngloba în final, cu sens meditativ, anume valori considerate a fi definitorii ființei umane. Măiestria combinațiilor timbrale este evidentă; și a fost, în consecință, apreciată de juriul competiției. Sursele tradiționale ale orchestrei sunt măiestrit îmbinate cu cele electronice. Dar construcția ansamblului nu a intrat în viziunea tânărului compozitor; lucrarea poate fi extinsă sau restrânsă conjunctural. Dispune de lungimi inutile. Va depăși, oare, momentul primei audiții în sala de concert?

Concluzii? A fost o ediție cu totul remarcabilă, atât în plan internațional cât și în comparație cu edițiile anterioare. Inclusiv în ceea ce privește organizarea, dar și în ceea ce privește atragerea unor importanți sponsori, cei a căror participare ridică ștacheta privind reprezentarea competiției.

Revenind la datele ediției din acest an a Concursului enescian, cred că organizatorii au obligația de a reflecta asupra completării echitabile a juriilor; iar aceasta de vreme ce mai bine de o treime dintre concurenți provin din zona geografică, din zona de cultură a Orientului îndepărtat sau a Asiei centrale, zone în care ființează actualmente importante instituții de învățământ muzical artistic.

Să fim conștienți, exemplul enescian este unic, este generos în sensurile sale umaniste, este întremător; mai actual ca niciodată!

Dumitru AVAKIAN

Convorbire cu dirijorul Leo Hussain (II)

A.P.: *Am observat că biletele sunt mai ieftine, dar mi se pare corect aşa. Nu e Bellini sau Donizetti, nu e* Lucia di Lammermoor.

L.H.: După părerea mea, acesta este un alt lucru pe care îl fac foarte bine aici, la Royal Opera House: echilibrarea stagiunii prin astfel de aranjamente. Tocmai au avut 11 spectacole cu *Lucia di Lammermoor*, urmează 6 spectacole cu *Œdipe*, sunt foarte atenți la stabilirea prețurilor la bilete. M-am gândit de curând la problema managementului Operelor şi unul dintre lucrurile care mă impresionează aici este modul în care ROH funcționează ca o afacere de succes. Acesta fiind motivul pentru care funcționează foarte bine şi din punct de vedere artistic. Este un aspect foarte important, pentru că, evident, un lucru depinde de celălalt, dar eu nu simt că cele două interferă. Am sentimentul că ROH merge bine şi ca business şi ca artă, fără ca cele două aspecte să se amestece. Este un lucru extraordinar şi înseamnă că fiecare este liber să îşi facă meseria.

A.P.: *Dacă ar fi să facem o paranteză, în România, la Opera Națională din Bucureşti, directorul acum suspendat a încercat să importe multe practici şi experiențe de aici, de la Royal Opera House, şi oricum, opere britanice. Nu neapărat producțiile de la ROH, dar au făcut* Così fan tutte, *montat de John Fulljames la Garsington, l-au adus pe Graham Vick, însă latura naționalistă a lucrurilor este încă foarte puternică în România: „nu ne plac străinii", „avem baletul nostru". Deci toate acestea nu au avut succesul pe care ar fi trebuit să îl aibă, deşi toți fanii de operă din România admiră necondiționat toate înregistrările pe DVD şi transmisiunile HD de la Royal Opera House. A fost o paranteză, nu are legătură neapărat cu interviul, dar am ținut să o spun…*

Cred că în 2013, s-a cântat Œdipe la Bucureşti, în cadrul Festivalului Enescu, dirijat de Adrian Morar, producția Andei Tăbăcaru-Hogea, cea pe care ați dirijat-o şi dumneavoastră. Şi John Allison, de la „Opera Magazine", a scris o , în care spunea că sunt zvonuri despre un Œdipe *la The Royal Opera House, în 2016. Poate că încă nu era confirmat totul, poate era încă la nivel de zvon, dar pe dvs când v-au abordat pentru acest proiect?*

L.H.: Bună întrebare! Chiar la asta mă gândeam acum. Cred că în acel moment era deja confirmată producția. Pe mine m-au căutat prin 2012-2013, cam aşa ceva. În mod clar cu mult timp în urmă. Şi aştept de multă vreme şi cu multă nerăbdare acest moment.

A.P.: *Deci, ați fost contactat prin agentul dvs. Şi, evident, ați răspuns afirmativ: „Unde semnez?"* (râsete)

L.H.: Nu mi s-a părut o decizie dificilă să răspund afirmativ.

A.P.: *Dar e un termen foarte lung, trei ani, nu? Planificările nu se fac, de obicei, cu doi ani înainte?*

L.H.: Nu ştiu, depinde de Operă. Aici, de pildă, planificarea se face pentru următorii patru ani, sigur, cu câteva „găuri", dar marile premiere sunt în mod sigur programate cu mult timp înainte.

A.P.: *Ați stabilit toată distribuția simultan? Sau pe roluri, unul câte unul?*

L.H.: În ultimii ani, am discutat mult despre distribuție. Şi pentru că nu este o lucrare cunoscută, oamenii nu ştiu cum să facă distribuția. Şi au fost foarte, foarte atenți la acest detaliu. Am vorbit mult despre cine ar fi potrivit pentru un rol sau altul. Un lucru era sigur: urma să fie o distribuție extraordinară. Şi cred că forma finală a fost decisă acum vreo doi ani.

A.P.: *Iar rolul Œdipe este foarte lung.*

L.H.: Sigur, iar artistul are nevoie de timp ca să îl învețe.

A.P.: *Am făcut un cu Davide Damiani, o persoană foarte plăcută şi un bariton deosebit, un Œdipe foarte bun, mă emoționează modul lui de a face acest rol. Mi-a spus că este un rol pentru o viață. Nu se aşteaptă să cânte acest rol foarte des, dar vrea să îl cânte cât timp poate, cât timp va dura cariera lui. Şi mi-a spus că rolul este dificil pentru că este lung, nu pentru că are şi părți joase, şi părți foarte înalte.*

L.H.: Dar mai e ceva: este scris în aşa fel încât este un rol care merge la extreme. Dar sunt convins că Enescu ştia ce făcea. Dacă vă gândiți la adevăratele extreme ale rolului, ce să zic, toată tesitura joasă este prezentă în dialogurile cu Créon, când ai impresia că mârâie la el. Iar tesitura înaltă apare în situațiile foarte emoționale. Enescu ştia foarte bine ce făcea, nu cred că este un rol pentru care să ai nevoie de un solist cu voce perfectă, egală, de la cel mai jos mi şi până la cel mai de sus sol al ambitusului de bariton. Nu este un rol supra-omenesc. Oricine îl poate cânta şi, desigur, este un rol extrem de lung, dar… Acesta este un alt lucru care m-a uimit la Johan: modul în care lucrează pentru a răspunde provocărilor rolului. Este uimitor, o să vedeți mâine. (*râsete*)

A.P.: *Vorbiți despre această muzică şi cu alți dirijori, cu Antonio Pappano, de pildă?*

L.H.: Nu, încă nu m-am întâlnit cu Tony. Dar vorbesc cu colegii mei. Ştiu că Simon Rattle este mare fan. I-am spus că o să dirijez *Œdipe* aici şi s-a bucurat „Excelent! Trebuie să vin să văd repetițiile, sau chiar să vin la un spectacol!" Rattle mi-a spus că iubeşte de multă vreme această operă, pentru că, în anii '90, Lawrence Foster încerca să îl convingă să o dirijeze, deci cred că a ascultat-o încă de atunci. Şi eu încercam să îl conving să programăm actul IV în concert. Cred că actul IV din *Œdipe* ar putea fi un concert minunat. Şi visul meu este să fac în prima jumătate *Oedipus rex*, de Stravinski, şi, în a doua jumătate, actul IV din *Œdipe.* Doar că este ridicol de scump şi deocamdată nu a fost nimeni de acord să îl facă. Dar eu continui să încerc.

A.P.: *Când ați fost la Bucureşti, ar fi trebuit să dirijați producția cea nouă, a Valentinei Carrasco, doar că nu a fost gata în timp util…*

L.H.: Cred că planificaseră o producție nouă, făcută de altcineva, dar acel plan a picat şi atunci au decis să joace tot vechea producție. După care au hotărât să prezinte o producție nouă pentru Conferința Opera Europa şi acela a fost momentul în care au rugat-o pe Valentina, pe ultima sută de metri, să facă o producție. A fost un noroc, pentru că ea ştia lucrarea, făcuse montarea aceasta. Nu cred că primul plan a fost să prezinte aceeaşi producție pentru că, atunci când m-au rugat pe mine să o dirijez, încă erau în discuții pentru o montare nouă.

A.P.: *În primăvara lui 2015, directorul Răzvan Ioan Dincă a afirmat că Opera va avea o producție nouă în toamnă, lăsând impresia că aceasta va fi prezentată în cadrul Festivalului. Nu a pronunțat nici un nume, apoi ați apărut dvs în plan, deci eu m-am gândit că vom avea o producție nouă. Dar nu a fost, iar când Valentina Carrasco a făcut-o pentru Conferința Opera Europa, m-am gândit că dvs şi cu ea urma să lucrați împreună la această nouă producție.*

L.H.: Nu, lucrurile au stat altfel. Şi am fost foarte dezamăgit. Nu pentru că am dirijat producția veche, ci pentru că, unul dintre motivele pentru care dorisem să vin la Bucureşti era şansa de a lucra cum trebuie la această operă, cu repetiții ca la carte, cu timp pentru producția nouă. Îmi planificasem să stau mult acolo, pentru că doream să fiu prezent în tot acest lung interval, cât aveau loc repetițiile.

A.P.: *Şi tot atunci ați dirijat* Wozzeck, *care a fost nemaipomenit!*

L.H.: Exact, erau cam în acelaşi timp. O altă capodoperă. Deci, da, am fost puțin dezamăgit că nu am avut o producție nouă şi mai e ceva… Atmosfera dintr-o Operă este foarte diferită atunci când reiei un spectacol pe care l-ai făcut de multe ori. Poți aranja totul într-o zi, nu faci ceva nou şi creativ. Este o experiență foarte diferită.

A.P.: *Sunt foarte curios să văd, mâine, asemănările şi deosebirile dintre producția Valentinei de la Bucureşti şi producția de aici. În mod clar există similarități, de-abia aştept să le descopăr.*

L.H.: Sunt şi multe diferențe, am vorbit cu ea săptămâna trecută pe tema asta şi mi-a spus că sunt lucruri diferite. Dar eu nu am văzut-o pe cea din Bucureşti…

A.P.: *Eu am văzut-o de două sau trei ori. Este foarte frumoasă. Nu îmi pot imagina Sfinxul sub formă de avion Stuka, dar o să vedem…* (râsete)

L.H.: Davide îmi spunea că vor să joace montarea de la Bucureşti în Ungaria, sau cam aşa ceva?

A.P.: *Da, la începutul lui iunie, la Festivalul de Operă de la Miskolc. Şi, când George Calin încă era la ONB, plănuisem să merg şi eu cu ei, să văd spectacolul, să măsor reacția publicului. Pentru că* Œdipe *mă tulbură foarte tare, ca spectator, mitul este foarte putenirc, chiar dacă este vorba despre crimă, incest, paricid, numai orori. Dar muzica şi întregul context al operei nu sunt chiar un film de groază.*

L.H.: Multă lume s-a plâns că Fleg şi Enescu au schimbat finalul textului lui Sofocle, făcându-l mai puțin dramatic. Eu nu sunt deloc de acord cu această afirmație, ci cred că ceea ce au făcut ei este să recunoască faptul că, dacă vrei o seară ca asta, de dimensiuni epice, indiferent de poveste, nu îți doreşti ca oamenii să iasă din Operă deprimați. Pot fi mişcați, afectați, pot fi în orice fel, dar trebuie să existe o recompensă la final. Este vorba de principiile de bază ale dramaturgiei. Şi am spus deja asta cuiva, acum două zile: miracolul tocmai aici este, în faptul că treci prin toată oroarea asta, exact cum ați spus, şi totuşi finalul este atât de înălțător şi atât de pozitiv, chiar şi la nivel muzical, încât nu simți că ai văzut o tragedie. Seamănă puțin cu *Tristan* din acest punct de vedere. Finalul te duce în altă dimensiune.

A.P.: *Iar Œdipe este creat ca un personaj foarte uman, nu ca un supra-om. Nu este supra-dimensionat.*

L.H.: Este un lucru pe care acestă producție îl face foarte bine: creează un Œdipe foarte uman şi foarte relevant pentru noi toți.

A.P.: *Cam acestea erau întrebările pe care le aveam pentru dvs. Vă urez mult succes mâine şi sper ca această producție să impresioneze publicul britanic. Mulțumesc foarte, foarte mult!*

L.H.: Cu mare plăcere!

Interviu de **Alexandru PĂTRAŞCU**
la https://despreopera.wordpress.com/2016/06/02/leo-hussain-visul-meu-este-un-concert-cu-prima-jumatate-oedipus-rex-de-stravinski-si-in-a-doua-jumatate-actul-iv-din-oedipe-de-enescu/

Vioara lui Enescu – ediția 2016

Continuând proiectul inițiat de George Enescu cu un secol în urmă, acela de a aprinde făclia artei sonore şi a servi ca „îndrumător, ducând muzica în cartierele mărginaşe, în provincie, la țară", Gabriel Croitoru şi Horia Mihail au susținut un nou turneu sub genericul ***Vioara lui Enescu***. Ca şi în edițiile precedente, în peregrinările prin localitățile din provincie artiştii au prezentat un program alcătuit din miniaturi instrumentale accesibile marelui public, în timp ce la concertul de gală de la Bucureşti, repertoriul a cuprins lucrări complexe, în conformitate cu aşteptările unui auditoriu avizat. O privire atentă asupra programului de recital ne prilejuieşte satisfacția de a regăsi creații interpretate de Enescu în turneele sale; în cartea „George Enescu – consonanțe bănățene", scrisă de muzicologul Constantin-Tufan Stan şi publicată la Editura *Eurostampa* din Timişoara în 2016 (la 135 de ani de la naşterea orfeului moldav), pe listele cu lucrările cântate de ilustrul înaintaş se află şi titlurile incluse în ediția actuală a turneului realizat de Gabriel Croitoru şi Horia Mihail.

În deschiderea recitalului din 19 septembrie de la Sala Radio, artiştii au prezentat ***Sonata în sol minor, L.140*** de Claude Debussy (1917), capodoperă a genului cu valoare testamentară, care. prin inovațiile aduse în domeniul scriiturii instrumentale, prin bogăția expresivă şi profunzimea semnificațiilor, constituie o probă de încercare pentru interpreți. Pe parcursul celor trei mişcări contrastante din punctul de vedere al conținutului şi al tempo-ului, maeştrii au realizat un impresionant crescendo emoțional, care a evidențiat plenar calitățile fiecăruia şi excelenta lor colaborare în cadrul duo-ului. În pofida optimismului şi sentimentelor pozitive pe care le degajă, muzica exprimă în opinia lui Antoine Golea „voința de supraviețuire, de a învinge destinul" a compozitorului aflat la sfârşitul vieții. Dacă în prima mişcare *Allegro vivo*, interpreții au evocat cu măiestrie cantabilitatea generoasă, profunzimea şi caracterul capricios al discursului muzical, în mişcarea lentă *Intermède* (un fel de scherzo-fantezie), ei şi-au concentrat atenția asupra explorării sonorității şi redării atmosferei poetice infinit de nuanțate. Ultima mişcare, *Finale*, în formă de rondo, a prilejuit artiştilor ocazia de a etala un impresionant evantai de mijloace instrumentale şi a crea imagini sonore pline de farmec şi impetuozitate. Remarcabilă prin aplombul, fantezia şi elanul sentimentelor, interpretarea a entuziasmat spectatorii. Sonata de Debussy a constituit o demonstrație de mobilitate dinamică, de excelentă colaborare artistică, de bogăție expresivă şi, în sens mai larg, un omagiu adus vieții şi nobilelor aspirații umane.

Programul a continuat cu ***Sonata a II-a în Re major, opus 94 bis*** de Serghei Prokofiev (1944), care constituie o variantă a *Sonatei în Re major pentru flaut şi pian opus 94*, elaborată de compozitor la solicitarea violonistului David Oistrach. Prin intermediul unui dialog cuceritor, ce a îngemănat sinceritatea exprimării şi înțelegerea superioară a mesajului muzical, interpreții au pus în valoare noblețea inspirației melodice, ineditul înlănțuirilor armonice, originalitatea procedeelor componiostice, diversitatea imaginilor muzicale. Dacă în prima mişcare *Moderato*, artiştii au impresionat prin intensitatea expresivă şi dozarea subtilă a dinamicii şi agogicii, în *Presto*, au utilizat un adevărat arsenal de mijloace de virtuozitate; a urmat emoționantul *Andante*, cu cantabilitatea lui generoasă, ce a contrastat cu caracterul festiv al finalului plin de vigoare şi strălucire, *Allegro con brio*. Prestația de cel mai înalt nivel artistic a evidențiat originalitatea scriiturii instrumentale, noblețea expresivă, claritatea şi simplitatea ce caracterizează muzica lui Prokofiev.

A urmat ***Poemul pentru vioară şi orchestră opus 25*** de Ernest Chausson, compus în 1896 (în varianta pentru vioară şi pian), care a reprezentat un moment de excepțională importanță în cadrul evenimentului artistic. Animați de dorința de a evoca poezia şi profunzimea muzicii compozitorului ce a tradus în forme noi vechi frumuseți, interpreții şi-au concentrat atenția asupra reliefării bogăției expresive şi semantice a lucrării. Ei au realizat o variantă inedită prin diversitatea sonoră şi timbrală, prin expresia concentrată şi inefabilă. În secțiunea introductivă, pianistul Horia Mihail a întruchipat cu măiestrie calitățile timbrale şi coloristice ale orchestrei, a creat o atmosferă magică, marcată de interogații abia şoptite. După intrarea viorii, desfăşurarea acțiunii cunoaşte numeroase evenimente, în care se produce dinamizarea treptată a discursului muzical. Interpreții au îmbinat în mod creator intuiția cu gândirea muzicală, în scopul evidențierii dramaturgiei lucrării şi a multiplelor ei semnificații. În poemul de Chausson, temele muzicale cunosc ipostaze diverse, de la imaginea delicată cu caracter contemplativ din prima secțiune, la tensiunea covârşitoare a momentului culminant şi la reflecția filozofică din final. Interpretarea de o subtilitate aparte, a îngemănat firesc grația şi forța, imaginile poetice şi cele vehemente; lucrarea s-a încheiat într-o atmosferă

Gabriel Croitoru, Horia MIhail

misterioasă, meditativă, de o nobilă seninătate. Muzicienii au evocat cu multă sensibilitate şi fantezie universul sonor original specific poemului, în care elementele muzicale, poetice şi picturale se află într-o simbioză particulară.

În continuare, Gabriel Croitoru şi Horia Mihail au prezentat ***Rapsodia de concert „Tzigane"*** de Maurice Ravel (1924), capodoperă ce fascinează şi în prezent interpreţii şi publicul de pretutindeni. Nu întâmplător Gabriel Croitoru a introdus în program această lucrare pe care Enescu a interpretat-o în nenumărate rânduri în recitalurile susţinute în ţară. Elaborată în stilul rapsodiilor romantice, în care părţile lente cu caracter improvizatoric alternează cu cele rapide, creaţia lui Ravel reprezintă o partitură preferată de violonişti, nu numai din punctul de vedere al virtuozităţii instrumentale şi al rafinamentului sonor, ci şi din perspectiva conducerii discursului muzical ce cunoaşte numeroase libertăţi de tempo, contraste de nuanţe şi de stări sufleteşti. De la primele sunete ale secţiunii *Lento, quasi cadenza*, la tensiunea ce creşte treptat în vârtejul dansului din *Allegro* şi până la apoteoza finală din *Meno vivo*, Gabriel Croitoru a demonstrat că este un maestru al expresiei atât de diverse ca timbralitate şi efecte dinamice, al bunului gust, al impetuozităţii şi elanului sentimental. Lucrarea atât de îndrăgită de Enescu, interpretată pe celebra sa vioară *Guarneri del Gesu-Catedrala* de Gabriel Croitoru, a emoţionat şi entuziasmat publicul de la Sala Radio. Discursul violonistic plin de culoare şi insolit a fost susţinut printr-un eficient şi subtil acompaniment pianistic. Artiştii au etalat o impresionantă fantezie şi capacitate de adaptare la cerinţele partiturii (respectând indicaţiile compozitorului: *esitando, accelerando, vivo, ralletando*), în versiunea fascinantă, plină de vervă şi strălucire.

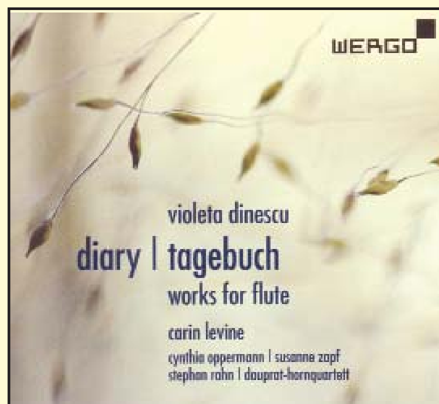
Recitalul s-a încheiat cu splendidul ***Studiu în formă de vals*** de Camille Saint Saëns-Eugène Ysaÿe, în care muzicienii au transmis o gamă bogată de sentimente, de la interiorizare contemplativă la entuziasm debordant. Ei au realizat o sinteză fericită a idiomului liric, cu cel narativ, dezvăluind în acelaşi timp un subtil simţ al integrării detaliilor în liniile de forţă ale întregului. Cele două instrumente au dialogat, s-au susţinut şi completat cu mult rafinament; să nu uităm că lucrarea a fost dedicată pianului (care îşi păstrează un rol important şi în aranjamentul pentru vioară şi pian). Muzica, al cărei farmec aparte a cucerit auditorii, a transmis o bucurie dionisiacă, asemenea vieţii, spontană şi irezistibilă. La bis, artiştii au interpretat ***Mic marş vienez*** de Fritz Kreisler, o miniatură plină de graţie, de umor şi strălucire.

Rememorând traseele artistice ale lui Enescu pe scenele din ţară şi din capitală, Gabriel Croitoru şi Horia Mihail s-au dovedit a fi demni urmaşi ai ilustrului muzician român; făcând cunoscută muzica clasică în sate şi oraşe (unele din ele, fără săli de concert special amenajate), ei au realizat nu doar un scop cultural, ci şi o călătorie simbolică în domeniul cunoaşterii, al iniţierii, al devenirii, al progresului. Prin intermediul muzicii, au dăruit oamenilor bucurie şi emoţii autentice, îndemnându-i să fie mai buni, mai sinceri, mai generoşi.

Carmen MANEA

Un nou CD al compozitoarei Violeta Dinescu: DIARY - lucrări pentru flaut

Pentru Violeta Dinescu (compozitoare de origine română stabilită în Germania) sunetele sunt, totodată, elemente sudate în fiinţa lăuntrică, dar şi mod de fiinţare adresat modelator sau mărturisitor semenilor. De altfel, după cum însăşi declară, nici „nu poate altfel". *„Pentru mine, a compune este ca o suflare în cuprinsul spaţial al sunetelor, inspirându-le viaţă. Deschiderea unei uşi către o grădină magică, precum Alice în Ţara Minunilor."* Sunt gânduri ce prefaţează un inedit CD al autoarei, apărut de curând în Germania sub egida KultuRradio[rbb].

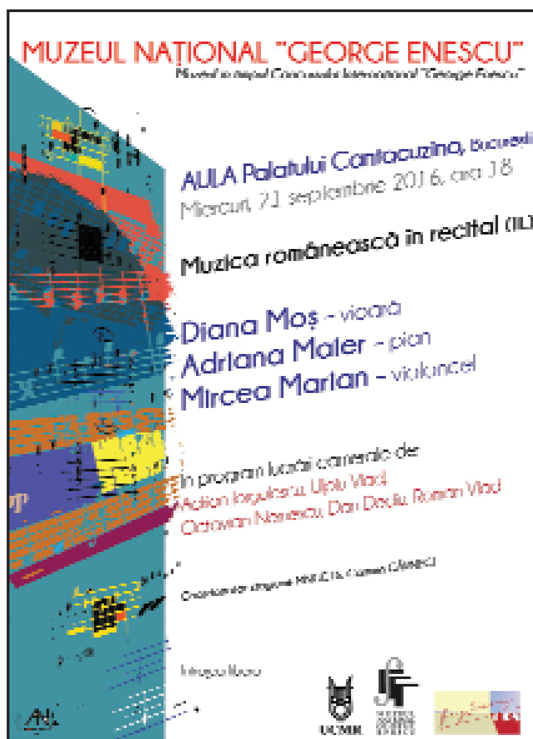
Intitulat „Diary" (Jurnal), CD-ul cuprinde 14 lucrări având ca instrument protagonist flautul, cântat cu măiestrie de Carin Levine. Conturând diferite tablouri, uneia sau alteia dintre piese, solistei i se alătură cvartetul de corni „Dauprat", pianistul Stephan Rahn, harpista Cynthia Oppermann, violonista Susanne Zapf. Câteva titluri sugestive din farmecul şi varietatea acestui traseu: ciclul de cinci *Blicks* (*Glimpses*) pentru diferite numere de flaute de mai multe tipuri - articulând misterios-seducătoare licăriri din lumea sufletului; *„Kata"* pentru flaut şi pian - concentrat pe dualitatea tăcut-netăcut a sunetului; *„Auf der Suche nach Mozart"* (În căutarea lui Mozart) pentru flaut şi harpă - un pelerinaj labirintic în preajma gingaşului sunet mozartian; *„Ichthys"* - ilustrând metaforic simbolul unui angrenaj în „unitatea divină" coparticipată trinitar de chipurile sonore ale flautului ca suflet, violinei ca spirit şi pianului ca trup.

Ce cred că ne poate motiva, dincolo de prestigiul de netăgăduit al autoarei, să-i ascultăm muzica înscrisă pe acest CD? În primul rând, frumuseţea şi spectaculozitatea sonorităţilor, relevând complexitatea expresivităţii familiei de flaute. Apoi, deosebita valenţă interpretativă a flautistei Carin Levine. În cele din urmă şi poate cea mai preţioasă dobândă este să pătrundem magia poveştilor cuprinse în acest „jurnal" orientat spre evocarea unor trăiri sclipind lăuntric din labirintul-joc al vieţii, pe un imaginar hotar între lumină şi întuneric, pe care compozitoarea nu doar le mărturiseşte ci ni le şi adresează - modelator, interogativ, întremător - din perspectiva firescului de a fi şi simţi prin minunata artă a muzicii. Cu siguranţă, ulterior acestui demers de audiţie, vom fi învăţat să ascultăm altfel, poate mai imaginativ, poate mai profund...

George BALINT

Policromii sonore contemporane

Printre inițiativele Muzeului Național „George Enescu”, menite să promoveze, să omagieze, dar și să stimuleze atât creația compozitorilor noștri, cât și abordarea acestora de către tânăra generație de interpreți, se numără și ciclul intitulat *Muzica românească în recital*, ale cărui concerte au loc în Aula Palatului Cantacuzino.

Cea de-a III-a ediție, coordonată, ca de obicei, de către compozitoarea Carmen Cârneci, a reunit, în seara zilei de 21 Septembrie 2016, trei muzicieni remarcabili, exponenți ai conceptului de „excelență” în actul interpretativ: violonista Diana Moș, concert-maestra Ansamblului „Profil”, pianista Adriana Maier, membră a aceluiași ansamblu, și foarte tânărul violoncelist Mircea Marian, solist-instrumentist al Orchestrei de Cameră Radio.

Individual, în duo sau în trio, cei trei artiști ne-au fost „ghizi” competenți în prezentarea și descrierea „tablourilor” sonore înscrise pe afiș: *Spectacol pentru o clipă*, în variantă pianistică, imaginat de către Octavian Nemescu, clipă disipată în 5

pulsații, străluminând trecerea de la un „tablou” la altul, aidoma „firului Ariadnei”, apoi *Domnișoara Pogany* pentru vioară solo (*p.a.*) de Roman Vlad, *Paesaggio con cacciatori* (*Peisaj cu vânători)* pentru violoncel și pian de Dan Dediu, *Improvizație pentru violoncel solo* de Adrian Iorgulescu, și *Sonorități și anemone IV*, trio pentru vioară, violoncel, pian de Ulpiu Vlad.

Mereu surprinzător, Roman Vlad și-a ales drept suport paratextual, celebra sculptură a lui Brâncuși – probabil pe cea din bronz polisat, judecând după finețea, consonanța, netezimea și luminozitatea frazelor. Roman Vlad nu a rezistat însă tentației de a extrapola *modelul Pogany* la alte câteva temeiuri tematice brâncușiene. În consecință, în limpezimea imaterială a suprafețelor plane sau ondulate ale demersului său componistic, el introduce corzile duble și ritmurile secvențate repetitiv, cu vagi inflexiuni modale, ce par să cumuleze motivul zig-zag-ului (*Cocoșul*), modulii hexagonali ai *Coloanei infinite*, formele ovoidale (*Prometeu*, *Muza adormită*), ori pluristratificarea lor, ca în *Adam și Eva* de pildă. Dar, după acest excurs motivic, autorul revine la liniștea aproape statică a misterioasei *Domnișoare Pogany*. Ideală Diana Moș în redarea pulsațiilor lăuntrice ale muzicii, în exprimarea inexprimabilului brâncușian, surprins cu multă subtilitate de către Roman Vlad.

Arpegierile decise, voluntare, de o ...*clipă*, ale Adrianei Maier, din *Spectacolul* lui Octavian Nemescu, au făcut trecerea la *Peisajul cu vânători* de Dan Dediu, piesă pe care, ascultând-o, mintea mea a „scanat”, dintre atâtea altele, imaginea pânzei *Vânătoare în pădure*, a renascentistului Paolo Ucello (de data aceasta nu l-am mai descusut pe compozitor în privința sursei de inspirație!). Deși lucrarea are un aer mai degrabă franțuzesc, de început de secol XX, dispunerea pe orizontală a acordurilor, mereu sparte, stridente, ritmurile incisive, contrastele entropice aș spune, între porțiunile de acalmie, consonante, și tornadele ritmice, anvergura precipitată, neliniștită a dialogurilor vioară (vânat?) - pian (vânător?), ce întâlnesc periodic liniștea suverană a coroanlor arborilor, par întruchiparea dinamicii acestei picturi, a cărei compoziție balansează între formele aproape stilizate, de tip gotic și cele cu accente de voluptate renascentistă. În iureșul acesta fremătând, Dan Dediu introduce câteva secvențe de o simplitate și o candoare primordiale, cu tentă clasicizantă, ce transcend concretețea actului în sine, sublimând, chiar dacă efemer atât noțiunea de vânat și de vânător, cât și pe cea a vânătorii în sine! În final, agitația și un fel de furie irepresibilă a ambelor părți reapar, statuând caracterul combatant și competitiv al vânătorii! Adriana Maier și Diana Moș s-au implicat mai mult decât creator în interpretarea acestei

partituri pe cât de dinamice şi frumoase în alcătuirea ei, pe atât de dificilă tehnic şi expresiv.

Intempestivă şi autoritară ca un avertisment lapidar, următoarea „clipă" pianistică a lăsat cale liberă *Improvizației* de Adrian Iorgulescu. Concepută secvențial, ca şi piesa lui Dan Dediu, *Improvizația* nu pare să fie datată, deşi e scrisă în 1975! Şi aceasta, întrucât Adrian Iorgulescu posedă arta de a crea fără aderențe explicite, punctuale la o tendință sau alta, la un limbaj componistic sau altul. Originalitatea şi modernitatea partiturilor sale constau în felul inteligent şi lucid cu care jonglează cu tehnicile instrumentale, în felul în care asociază, combină, suprapune elementele constitutive ale actului de compoziție, ca într-o creație poetică ce presupune folosirea cuvintelor cunoscute, uzuale, dispuse însă într-o ordine sintactică diferită de cea a vorbirii curente!

*Improvizația pentru violoncel sol*o trece de la linia murmurată, aproape continuă a corzilor duble, la linia frântă a ritmurilor virtuoze, cu efecte modale în filigran, şi de aici la o altă serie de formule şi configurații ritmice combinate cu tehnici de arcuş variate şi reminiscențe din unele concerte clasice pentru violoncel şi orchestră. Din mozaicul acesta tehnico-expresiv, atât de bine proporționat, ia naştere o muzică unitară, consonantă, hrănită constant din universalitatea principiilor de creație, răspunzând în egală măsură exigențelor perioadei de acumulări şi celei de sinteze esențiale ale autorului.

Întrucât Adrian Iorgulescu s-a detaşat de majoritate încă din studenție, printr-o gândire profundă, filosofică asupra fenomenului creator în complexitatea lui, fapt ce i-a permis accesul către imuabilitatea fundamentelor acestuia. *Improvizația* şi-a găsit în tânărul violoncelist Mircea Marian un interpret sensibil, permeabil la multitudinea planurilor expresive ale lucrării căreia a reuşit să-i redea fiorul poetic intrinsec.

Aplombul „clipei" pianistice care a urmat a precizat totodată *alura* ultimei piese din program - *Sonorități şi anemone IV* de Ulpiu Vlad. Pentru că, dincolo de lirismul cantabil, de *diafanía* cu tentă onirică a discursului muzical, transpusă în ştima fiecărui instrument în parte, de eterofoniile polifonizate, transfigurate ale texturii instrumentelor înmănunchiate, dincolo de inciziile modal-doinite, lucrarea este pigmentată, de la început până la sfârşit, cu o structură ritmică leit-motivică. Perceptibilă, la început, în partitura pianului, ea se va transfera treptat în secvențele viorii şi

violoncelului, migrând în registre diferite, într-o succesiune obsesivă de forță-delicatețe, discreție-amploare, luciditate-visare, pentru a se menține, în final, doar în pasajele violoncelului. Pe acest fond riguros măsurat, vioara atinge cele mai rarefiate zone ale sonorității, făcând să vibreze aerul cu o cantabilitate în a cărei puritate părea că sălăşluieşte însăşi chintesența armoniei.

Diana Moş, Adriana Maier şi Mircea Marian au consunat în transpunerea în fapt artistic a unei muzici pământene şi serafice deopotrivă.

În fine, Adriana Maier a reconstituit *Spectacolul pentru o clipă* de Octavian Nemescu. Dacă până atunci, arpegierile impulsive ale pianului sfârşeau în curbe descendente, acum, datorită ecourilor reverberate generos în timp şi spațiu, curbele au devenit ascendente, într-o curgere perpetuă către infinit.

A fost un concert bine gândit, bine construit, splendid realizat. Şi, cu toate că nu agreez aluziile la lipsa publicului din sălile de concert, nici chiar atunci când este vorba despre muzica românească, de data aceasta am plecat, pe lângă încântare, cu tristețea unei nedumeriri: unde sunt acei tineri interpreți şi compozitori dornici să ia contact cu producțiile maeştrilor şi confraților lor?! Căci, până şi nonconformismul se bazează pe stăpânirea solidă a principiilor consacrate ale limbajului componistic, în cazul de față! O formă clasică nu poate fi dezmembrată dacă nu-i cunoşti şi nu-i înțelegi mecanismele asamblării părților. Altminteri, rezultatul are toate şansele să semene cu opera (sic!) „ucenicului vrăjitor"!

À bon entendeur, salut!

Despina PETECEL-THEODORU

„Gânduri, Cuvinte, Fapte…”: Dialog cu ŞTEFAN ANGI [II]

În anticamera muzicii româneşti din casa dascălului meu Ştefan Angi, continui să ascult, să citesc şi să tac… „Istoria în ediţie de lux” din faţa mea vorbeşte, iar eu scriu... Ce să fie cuvintele pe care le aud? „Mărturisiri mozaicate”? „Fotografii la minut”?

Dascălul clujean iubit şi respectat deopotrivă de colegi şi studenţi este cel mai în măsură să afirme: „în artă, fiecare îşi urmează propriul drum; aici nu există provincii; doar provincialisme.”

Ofer publicului a doua parte a interviului cu muzicologul şi esteticianul clujean Ştefan (sau István) Angi, intitulat „Gânduri, cuvinte, fapte…”. Pentru o comprehensiune maximă, am sistematizat conţinutul dialogului nostru în patru sectoare: (auto)biografic & formativ, pedagogic, interpretativ şi muzicologic. Parcurgerea lor fiind amplă, a obligat la segmentarea firului discursiv în două părţi, notate cu I (sectorul autobiografic & formativ şi pedagogic), şi II (sectorul interpretativ şi muzicologic). Sectorul pedagogic şi cel interpretativ constituie puncte de interes pentru cititori, deoarece autorul „Fotografiilor la minut” spune la un moment dat că „ceea ce pentru unii reprezintă neaşteptatul, pentru alţii poate apărea drept aşteptat binevenit.”

foto: Csilla Csákány

DOMENIUL INTERPRETATIV

C.Ş.: *Cu cine aţi studiat vioară la Conservator?*

Şt.A.: La vioară am studiat cu profesorul Zsurka Peter. El preda la Liceul de Muzică. Oficial eram înscris la secţia de Dirijat coral, dar în mod neoficial am luam ore de vioară cu profesorul Zsurka.

O parte de mare interes pentru mine îl constituia cvartetul în care cântam. Noi eram „liber profesionişti”. Nu am avut pe nimeni ca profesor oficial. Repetiţiile se desfăşurau în sala regretatului profesor George Iarosevici de la Conservator. A fost un splendid profesor de violoncel şi de muzică de cameră.

C.Ş.: *Ce colegi de formaţie aţi avut în cvartet şi câţi ani aţi cântat împreună?*

Şt.A.: De-a lungul timpului membrii formaţiei s-au schimbat: la violoncel l-am avut pe Robert Sladek apoi, pe Iosif Székely, primă violonistă a fost Gertrud Soós, care preda la Liceul de Muzică, iar la violă am avut de-a lungul timpului mulţi colegi: dintre ei, pe regretatul Vasile Zoicaş, apoi pe Fülöp Laci. În această formaţie am cântat aproximativ 15 ani. A fost o mare plăcere. Repetiţiile începeau la ora 5 dimineaţa şi se prelungeau până la 7:30.

După ce Iarosevici a observat că noi ne tot întâlneam pentru repetiţii, s-a oferit să fie profesorul nostru de muzică de cameră. Pentru noi a fost un prilej de mare bucurie. Am învăţat foarte multe lucruri de la el, ca şi de la alţi profesori, de altfel. De pildă la orchestra de la Conservator lucram cu domnul Ciolan iar la cea de la liceu cu Mihály Guttman. Aşa mi-am format un repertoriu atât artistic cât şi didactic. Ceea ce am predat eu ulterior la cursurile de la Conservator, mă refer la exemplificările şi la analizele concrete, se alimenta din propria experienţă ca şi instrumentist şi nu din cea ascultăm, de regulă, pe discuri.

DOMENIUL MUZICOLOGIC

C.Ş.: *În* Lucrări de muzicologie *(1974-1975), plecând de la o tipologie adorniană a publicului, aţi menţionat 7 tipuri de spectatori: specialist, meloman, culturalizat, emoţional, tip resentiment, distrat şi negativ. Care tipologie consideraţi că s-ar potrivi pentru publicul clujean contemporan?*

Şt.A.: Aceasta nu este neapărat o tipologie de public ci o tipologie de audiere muzicală. Aceeaşi muzică poate fi audiată de un ţăran, de un intelectual, de un simplu muncitor etc. dar fiecare ar audia-o diferit. Adorno la aceasta s-a referit când a alcătuit tipologia. Există însă o tipologie mult mai apropiată de noi, prezentată în cartea *Muzica şi publicul* coordonată printre alţii şi de Mircea Voicana (1976). Autorul compară auditorii printr-o piramidă. La nivelul cel mai de jos apare muzica populară, după care urmează muzica uşoară, apoi muzica de salon (romanţe), muzica clasică, muzica de operă, muzica simfonică, muzica de cameră. Astfel apare o modalitate încadrare procentuală a ascultătorilor.

La ascultătorii de muzică de operă e mai greu de alcătuit o tipologie, pentru că sunt unii care se încadrează în categoria tip „resentiment” – cum spunea Adorno – sau sunt implicate emoţiile în audiere etc.

Ceea ce este reprezentativ pentru publicul clujean este faptul că la noi în „oraşul-comoară” – cum era numit Clujul în trecut – există atât o Operă Română cât şi o Operă Maghiară – două instituţii unde se desfăşoară spectacole la care participă publicul. Adorno a exagerat atunci când a menţionat că există auditorul „ideal”, care va să zică, vorba lui Caragiale – „lipseşte cu desăvârşire”. Clasificarea pe categorii realizată de Mircea Voicana, e mult mai adecvată pentru publicul nostru şi e realizată după genuri şi nu după nişte modele de audiere cum a realizat-o Adorno.

C.Ş.: *Cele două volume ale dumneavoastră Prelegeri de estetică muzicală (în 4 tomuri) constituie lucrări fundamentale în aprofundarea acestui domeniu. Care sunt coordonatele pe care se înscriu aceste lucrări de referinţă?*

Şt.A.: Aceste volume au la bază teza mea de doctorat la care am muncit trei ani de zile. O singură idee a reprezentat o sursă de idei pentru o viaţă de om. Chiar şi acum mai sunt anumite aspecte pe care nu le-am preluat din această lucrare. În cele 300 de pagini (numărul maxim de pagini care mi-a fost permis pentru teză), am comasat totul. În primele două tomuri sunt descrise categoriile estetice. De pildă frumosul. E clar că există un frumos peste tot. Dar în ce constă specificul muzical al frumosului? Cum o sonată de Mozart, cum o piesă muzicală ca *Prin Munţii Apuseni* de Negrea reprezintă frumosul muzical pe care eu

îl caut şi-l descopăr. Cum un pasaj mixolidian pus pe o bază ostinato de *tarantella*, poate fi comparat cu o tarantelă din *Sonata Kreutzer* de Beethoven pentru vioară şi pian? Ei, acestea sunt întrebările pe care mi le-am pus. Aşadar, nu am căutat să vin cu o teorie pe care să o suprapun pe muzică ci mai degrabă invers: am trăit muzica, am cântat *Kreutzer*, am cântat *Prin Munții Apuseni* şi astfel am căutat semnificația lor estetică.

C.Ş.: *Care sunt personalitățile de rezonanță în România, în domeniul esteticii muzicale?*

Şt.A.: La această întrebare ar trebui să răspund cu liste întregi. Frontul nostru estetic muzical este mult mai extins decât s-ar părea la prima intradă. Bogăția noastră muzicologică excelează atât prin studii şi analize, teorii şi investigații cât şi prin excelență de sorginte estetică, chiar dacă autorii lor nu se declară drept esteticieni, mulțumindu-se cu nobilul statut de muzicolog.

Evocând cu stimă şi devotată recunoştință reprezentanții esteticii muzicale româneşti – în primul rând pe Dimitrie Cuclin, apoi pe Wilhelm Berger şi George Bălan – mă gândesc la generațiile de vârstă medie şi tânără de la Bucureşti, Iaşi şi Cluj care cu prezența lor vie şi fructuoasă dăruiesc culturii muzicale din țară şi de peste hotare valoroase lucrări estetice muzicale. Ca să-i enumăr şi să-i apreciez cu toată adeziunea mea de coleg şi prieten mai în vârstă – aceasta ar necesita pagini întregi care ar depăşi limitele unui interviu generos ca cel de față. Spre edificare amintesc totuşi volumul *Estetica muzicală – un altfel de manual* îngrijit de muzicologul şi esteticianul Antigona Rădulescu (2007), volum care cuprinde împreună cu prefața 15 studii deosebite, inspirate din cele mai importante domenii ale esteticii muzicale româneşti şi universale. Ele provin din condeiul a 15 esteticieni în frunte cu Alexandru Leahu, Corneliu Dan Georgescu, Valentina Sandu-Dediu. Pe lângă pleiada bucureşteană aş aminti şi pe ieşenii Laura Vasiliu şi Gheorghe Duțică, precum şi dintre clujenii noştri pe Pavel Puşcaş şi Gabriel Banciu. Capitole întregi ar fi necesare evocării cât de cât a marii generații lui Pascal Bentoiu, Octavian Lazăr Cosma, Dinu Ciocan şi alții. De asemenea un aport aparte la îmbogățirea literaturii esteticii noastre (şi nu numai) îl aduc compozitorii noştri prin studiile lor stilistico-estetice elaborate de-a lungul anilor şi deceniilor. Pe lângă amintitul P. Bentoiu, exemplific marele lor număr prin Dan Dediu, George Balint şi alții. Mă opresc aici cu frică, întrebându-mă oare pe cine am jignit omițându-l din enumerare, mai ales dintre acei cu care am avut privilegiul colaborării directe, colegiale… iată acum îmi aduc aminte de splendidele eseuri şi studii de analize estetice muzicale ale Despinei Petecel… Of, of, este greu (dacă nu imposibil) să răspunzi selectiv la o întrebare integrantă…

C.Ş.: *Care este cea mai îndrăgită dintre lucrările / cărțile scrise de dumneavoastră? Lucrați la ceva acum?*

Şt.A.: Cea mai îndrăgită? Este cea mai nouă la care lucrez. Nu pot să spun că pe celelalte le-am renegat, dar aceasta îmi ia toată energia şi plăcerea. Aşa s-a întâmplat în ultima perioadă, când am pregătit lucrarea *Retorica melogramelor în muzica contemporană românească* pentru simpozionul Festivalului Internațional „George Enescu", ediția din 2015. Plăcerea mea se schimbă mereu de la o lucrare anterioară la o lucrare actuală. În prezent mă frământă următorul lucru: am fost convins că în programatismul lui Liszt există o evoluție. El a scris o lucrare intitulată *Albumul unui călător.* După 20 de ani a recompus lucrarea cu anumite modificări, şi a intitulat-o *Anii de pelerinaj*. Mă preocupă diferențele de valori şi programatice dintre cele două cicluri.

CONCLUZIE

C.Ş.: *Vă propun o ultimă fațetă dialogală: dacă ați mai fi o dată tânăr, ați mai alege această profesie? Simion Mehedinți a propus la un moment dat în Trilogia şcolii trei trepte ale dascălului: belferul, profesorul, educatorul. Ați avut privilegiul de a fi îndrumat de adevărați „educatori" profesionali?*

Şt.A.: Cum adică, nu mai sunt tânăr?... Aş mai alege această profesie cu toate „peripețiile" prin care am trecut. Dacă n-aş fi studiat „Rezistența materialelor", sau „Chimia coloidelor", sau „Elemente de genetică", nu aş fi avut năzuința şi stăruința să fac demersurile unor investigații ştiințifice socio-umane şi să le concluzionez în domeniul muzical. Eram bine îmbibat cu aceste chestiuni. Şi am avut un foarte mare noroc să am profesori deosebiți de-a lungul pregătirii mele profesionale.

De pildă, profesorul meu de matematică a câştigat Premiul II pentru proiectul podului din New York: unul dintre cel mai mari poduri. De la un aşa profesor am învățat eu matematică.

Despre Ciolan nici nu mai discut. Era Festivalul Internațional al Tineretului, un festival mondial prin anii '52. Iar noi am primit „sarcină de la partid" să venim acasă cu Premiul I la orchestră. Timp de şase săptămâni am făcut „cantonament" de repetiții. A trebuit să pregătim *Simfonia a II-a* de Beethoven. La partea a II-a, am lucrat prima „perioadă muzicală" timp de patru săptămâni. Dacă am fi fost treziți noaptea, cunoşteam lucrarea atât de bine încât ştiam ce trebuie să cânte fiecare instrument. Şi apoi în 10 zile am finalizat de lucrat întreaga simfonie. De la Ciolan am reținut şi o anecdotă. Că Enescu ar fi fost întrebat o dată despre ordinea în care cvartetul lui aborda repertoriul: „de ce trebuie cântate mai întâi cele mai grele lucrări ale lui Beethoven şi abia apoi se trece la lucrări mici?" „Pentru că dacă o cetate începe cu dărâmarea bastioanelor, atunci restul cade de la sine". Multe, foarte multe lucruri am învățat de la profesorii mei.

Revin la primul răspuns al ultimei chestionări: sigur, aş alege tot această profesie, cu „peripețiile" sale cu tot!... Şi un lucru să ştii: este undeva un mare neadevăr în ceea ce spune un erou al unui roman semnat de Raymond Chandler. Întrebat fiind astfel: „Şi dumneata totdeauna reuşeşti în viață ceea ce doreşti să faci?", a răspuns: „Da, întotdeauna reuşesc! Dar… când am reuşit, deja nu mai trăiesc plăcerea împlinirii la care am râvnit cu atâtea asiduitate!"

Interviu de Cristina ŞUTEU

JURNAL DE FESTIVAL INTERNAȚIONAL

Radio România a organizat, între 23 septembrie - 1 octombrie la Sala Radio din Bucureşti, ediția a III-a a Festivalului Internațional al Orchestrelor Radio. „RadiRo“, o manifestare unică în lumea muzicală contemporană.

Potrivit celor spuse de directorul de onoare ale prezentei ediții, dirijorul Kristjan Järvi, s-a apreciat cu această ocazie că Bucureştiul este actualmente cel mai important loc de întâlnire al orchestrelor radio performante din întreaga lume. Putem sintetiza acest fapt prin modul în care, timp de nouă seri, Bucureştiul, capitală autentică a muzicii clasice, într-un maraton de nouă concerte, a reunit şase orchestre radio a căror reputație

foto: Alexandru Dolea

Orchestra Simfonică din Shenzhen, dirijor Lin Daye, Zhang Zuo – pian

excelentă în Europa şi Asia nu mai are nevoie de comentarii. Un semnal de „extindere media“ al Festivalului, dincolo de spațiul european, prezența *Orchestrei Simfonice din Shenzhen* este primul concert al ansamblului în România şi aduce, tot pentru prima dată la Bucureşti, două nume de referință din viața muzicală a Chinei: pianista Zhang Zuo, una dintre cele mai bine cotate soliste în plan internațional, şi dirijorul Lin Daye. Interpreții chinezi au evoluat alături de violonistul român Gabriel Croitoru. Promovând un dialog între culturi continentale, programul concertului propunea publicului capodopere ale repertoriului românesc – „Rapsodia nr. 1, op.11“ de Enescu – şi internațional – Rachmaninov, Saint – Saëns şi Rimski Korsakov. Fondată acum mai bine de trei decenii, în 1982, *Orchestra Simfonică din Shenzhen* are renumele unuia dintre cele mai apreciate ansambluri simfonice din China. Printre performanțe menționăm că a susținut turnee în patru continente şi a colaborat cu dirijori şi solişti de primă mărime ai podiumului muzical chinez şi internațional. Dirijorul Lin Daye, laureat la Concursul Internațional de dirijat „Sir Georg Solti“ de la Frankfurt, din 2012, impresionează prin prestația sa la pupitrul orchestrei, gesturi decise, indicații energice care domină ansamblul, fără a insista pentru obținerea unui stil pregnant expresiv. Momentul culminant al interpretării sale în compania *Orchestrei simfonice din Shenzhen* a fost „Seherazada op. 35“ de Rimski-Korsakov, o versiune cu contraste şi imagini poetice impresionant şi personal realizată. Pianista Zhang Zuo, solistă a mai multor orchestre prestigioase, figurează pe afişul unor festivaluri ca BBC Proms, Ravinia Festival sau Beethoven Festival, fiind distinsă cu locul I la prima ediție a Concursului pentru Pian din China, premiată la în cadrul „Bachauer International Artists Piano Competition“ şi la „Queen Elizabeth Competition“. Artista şi-a demonstrat disponibilitatea tehnică şi incisivitatea solistică în redarea „Concertului nr. 2 în do minor pentru pian şi orchestră, op. 18“, de Rachmaninov, rezistând la replicile dominante ale orchestrei. În această partitură, conferind succes fiecărui interpret capabil a susține prioritar expresia romantică ce-i asigură celebritatea, pianista a găsit soluții personale meritorii pentru atenția melomanilor.

Cu rol de gazdă ca expresivitate şi sonoritate proprie temperamentului său demn de vioara enesciană Guarneri - „Catedrala“, Gabriel Croitoru a impus un moment de distincție, integrat în programul muzicienilor din China cu „Introducere şi Rondo capriccioso“ de Saint-Saëns. Cea dintâi întâlnire a bucureştenilor cu un ansamblu simfonic chinez reprezintă, cum spunea directorul de onoare al Festivalului, Kristjan Järvi, *„…rezultatul unei idei extraordinare şi o realizare desăvârşită a acesteia“*.

24 – 25 septembrie. Titlurile de noblețe ale orchestrei Radio NRK din Norvegia

Următoarele două seri de Festival RadiRo au adus, sâmbătă şi duminică, pe scena Sălii *Radio Orchestra Simfonică Radio NRK* din Norvegia. Personalități ilustre, începând cu primul dirijor al Orchestrei simfonice Radio NRK din Norvegia, Øivind Bergh, precum şi cu dirijori şi interpreți internaționali celebri au determinat apoi privilegiul ca *Orchestra Simfonică Radio NRK* să cucerească renumele ce îi dă dreptul de a susține tradiționalul concert cu ocazia decernării Premiului Nobel pentru Pace de la Oslo. Activitatea acestei orchestre poate fi privită ca o evoluție paralelă a ansamblului cu istoria Radiodifuziunii Norvegiene, ilustrând cultura muzicală națională din

foto: Alexandru Dolea

Orchestra Simfonică Radio din Norvegia, dirijor Miguel Harth – Bedoya, Tine Thing Helseth – trompetă

secolul XX. Iată ideea principală a invitării ansamblului în cadrul celei de a treia ediții a Festivalului RadiRo, pentru relizarea următoarelor două demonstrații interpretative.

La pupitrul acestor programe cu care au continuat serile muzicale în cadrul Festivalului s-a aflat dirijorul-şef Miguel Harth-Bedoya, director muzical al „Fort Worth Symphony Orchestra“. Un temperament „incendiar“, capabil a solicita integrarea strălucitoare a fiecărui component al membrilor formației pe care o conduce,

acest dirijor ne convinge cu fiecare lucrare pe care o prezintă publicului că slujeşte ideea esenţială a performanţei, fără de care nu s-ar putea impune valoarea unei înregistrări Radio. Plină de viaţă, redarea captată de microfoane comunică ascultătorului conţinutul, mesajul şi valoarea muzicii difuzate.

Începutul primei primei seri de concert, cu fragmente din „Peer Gynt" de Grieg, putea fi asemănat unei flăcări incitante; redate dezinvolt, vioi şi colorat de trompetista Tine Thing Helseth, cu o prezenţă tonifiantă în mijlocul muzicienilor norvegieni, "Variaţiunile pe un cântec popular norvegian", de A. Janson au vibrat la mesajul folclorului nordic. Fireşte, capodopera britanicului Edward Elgar, „Variaţiunile Enigma", a impus imaginea perfecţiunii inter-pretative a marelui repertoriu, provocare susţinută cu brio de dirijorul peruan Miguel Harth-Bedoya, discipolul lui Seiji Ozawa.

În a doilea program, spectatorii au fost cu atât mai interesaţi de creaţia lui Geirr Tveitt, nume de pregnanţă componistică norvegiană în mijlocul secolului trecut, oferind un florilegiu de prelucrări melodice naţionale „Hardingtonar, op. 151". Cu celebrisimul „Concert în la minor" de Edward Grieg, care defineşte romantismului naţional, pianistul Vadym Kholodenko, laureat al Concursului „Van Cliburn", a demonstrat o notorietate internaţională bine meritată (un supliment senzaţional executat, „Mephisto Walz" de Liszt, o confirmă). Numeroşii creatori norvegieni – inclusiv Grieg –, formaţi în şcoala componistică germană a secolului XIX, datorează modele de creaţie lui Robert Schumann, a cărui „Simfonie a II-a" a fost lucrarea finală susţinută de oaspeţii nordului european, încheind cu succes, expresivitate şi nobleţe, sub bagheta lui Miguel Harth-Bedoya, prezenţa lor bucureşteană la Festivalul RadiRo.

foto: Alexandru Dolea

Orchestra Naţională Radio , dirijor Cristian Măcelaru, Răzvan Suma – violoncel

26 septembrie. Competiţia "Carminei Burana" de Carl Orff

Am constatat cu satisfacţie decizia organizatorilor Festivalului de a intra competiţional cu ONR în cea de a treia ediţie RadiRo recomandând un mare spectacol vocal simfonic: "Carmina Burana" de Carl Orff. Realizarea *Concertului nr. 1 în Do Major* de Haydn, valoroasă semnătură interpretativă a violoncelistului Răzvan Suma – Director al Orchestrelor şi corurilor Radio – a autentificat această manifestare programată în cea de a patra zi.

Vorbind despre „Carmina Burana", capodoperă ce nu are precedent, muzicologul german Hermann Danunser concluziona: *„Vă pot vorbi despre „Carmina burana", vă pot explica şi mai în detaliu procesul de creaţie, sursele şi intenţiile compozitorului, vă pot traduce textele…Există însă un suflet, un secret al acestei partituri, pe care nu vi-l pot explica. Şansa de a descoperi acest secret vă aparţine doar dumneavoastră, ascultătorilor…"* Dirijorul american de origine română, ales pentru a crea această cantată scenică în competiţia festivalieră, Cristian Măcelaru, pare că deţine totuşi acest secret. Definirea genului este dificilă, căci această "Cantată scenică" se încadrează cu egale şanse de reuşită într-un concert vocal-simfonic, într-un concert cu montare scenică sau într-un spectacol coregrafic (contemporaneitatea adăugând acum şi dimensiunea filmică). Poate că aceasta a fost şi dorinţa autorului care, de-a lungul vieţii sale de creator, a căutat mereu soluţii noi de dialogare cu publicul. Adesea le-a găsit, dar niciodată nu a reuşit să depăşească "marca înregistrată" a acestei capodopere (primele prezentări de concert în România datează din 1958, la Arad şi Bucureşti, sub bagheta dirijorului Nicolae Boboc).

Multituindea participării orchestrale alătură vocilor soliste pe cele ale corului de copii (dirijor Voicu Popescu) şi corului academic (maestru de cor Ciprian Ţuţu), în succesiunea unor tablouri muzicale expozitive, dominate de senzaţionala inspiraţie timbrală, melodică şi ritmică a lui Carl Orff. Soprana rusă Olga Pudova impresionează prin puritatea vocii, tenorul american Sunnyboy Dladla răspune pozitiv unicului episod solicitat de partitură, iar baritonul Şerban Vasile combate pentru succesele sale de concert şi de operă. Fiecare dintre solişti şi-a impus în particular prezenţa în imaginile „Carminei Burana". Cele trei ansambluri, de asemenea, şi-au conturat personalitatea împlinirii calitative, răspunzând eficient sugestiilor energice şi generoase ale dirijorului Cristian Măcelaru, care a trăit din plin sentimentul victoriei, conferit de ansamblul aplauzelor entuziaste ale publicului.

27 - 28 septembrie. Radio MDR Leipzig, un profesionalism muzeistic exemplar

Natura estetico-muzicală a Festivalului RadiRo cuprinde informaţiile de cronică şi muzeistice ale personalităţii ansamblurilor simfonice implicate în procesul de înregistrare şi transmisie radiofonică. *Orchestra simfonică Radio MDR* din Leipzig ocupă, din această perspectivă, o poziţie prioritară, conferită de istoria realizărilor sale în cadrul Radiodifuziunii din Germania, înscriind în palmaresul său nume dirijorale de primă mărime europeană – de la Abendroth, Kegel, Hauschild până la actualul dirijor principal Kristjan Järvi (2012), director de onoare al Festivalului. Distincţii semnificative însoţesc realizările acestei orchestre, culminând cu premiul "European Culture Award". Impresionantă deci invitarea şi prezenţa formaţiei la cea de a treia ediţie RadiRo, contribuind la prestigiul acestui Festival.

Aflată cu două programe pe podiumul Studioului de concerte "Mihail Jora" al Societăţii Române de Radiodifuziune, sub conducerea celebrului dirijor Kristjan Järvi, Orchestra a desfăşurat o demonstraţie de repertoriu romantic şi modern direcţionată spre împlinirea preferinţelor publicului.

Începutul primului concert a fost dedicat unei muzici moderne mai dificil de ascultat datorită versiunilor repetitive ale motivelor."Variațiuni pentru suflători" este o lucrare a , scrisă în , cu formule fără acces lesnicios la public, poate în contrast cu aplicația voit expresivă a dirijorului. Continuarea programului a devenit însă atractivă pentru melomani, căci ni s-a oferit o audiție mai puțin cunoscută nouă, a "Concertului nr. 4 pentru pian" de Rachmaninov. Un discurs pasional, dramatic şi liric, construit cu abilitate de pianistul Denis Kozhukhin în valuri romantice, a reprezentat pledoaria sa convingătoare în favoarea marelui compozitor rus, dovedind că tânărul interpret împlineşte o ascensiune spectaculoasă în primii ani ai carierei ce l-a impus prin obținerea marelui premiu la Concursul "Reine Elizabeth", Bruxelles - 2010.

Regizoral, Järvi şi-a proiectat finalul de program cu "Simfonia a IV-a" de Schumann, în care coregrafia dirijorală corporală pe care o stăpâneşte expresiv (şi excesiv) a impus orchestrei o stare emoțională poematică, muzicienii tălmăcind impecabil şi profesional viziunea dirijorului. *Orchestra simfonică Radio MDR* din Leipzig evoluează cu un simfonism de înaltă clasă, în care romantismul uneşte firesc, la indicațiile lui Järvi, arhitectura cvadripartită a lucrării într-un flux continuu ascendent.

Am constatat o altă concepție repertorială pentru al doilea concert - preferința pentru "şlagăre" repertoriale. Imaginile scenice redate cu umor în opera "Intermezzo" de Richard Strauss, sugerează ideile compozitorului pentru "*Zwischenspielen*-comedie burgheză cu interludii simfonice". Sonorități diverse, rafinat concepute şi redate, asigură reuşita acestor crâmpeie spectaculare pregătind, totodată, întâlnirea cu superbul şlagăr al jazzului simfonic creat de George Gershwin. Din nou, constatăm că Kristjan Järvi ştie să-şi aleagă colaboratorii – acum pianistul Stefano Bollani, renumit în concertele de gen jazzistic, un artist care investighează muzica trecutului recent, capabil a conferi o nouă viață operelor ce îşi trăiseră renumele în secolul trecut, menținându-şi permanența în viața muzicală. Aşa este "Rapsody in Blue" de Gershwin, interpretarea dovedind că solistul are o opinie personală privind expresia, vitalitatea şi diversitatea jazzului, redate cu versatilitate concertantă. Spiritul improvizatoric nu-i este străin, Stefano Bollani dăruind publicului, printre suplimentele acordate, o versiune filtrată prin jazz a cântecului românesc de Iosif Ivanovici, "Barca pe valuri". Starea de bine a sălii de concert, arhiplină de melomani, în dialog cu *Orchestra simfonică Radio MDR* din Leipzig, condusă de Kristjan Järvi, s-a transferat apoi către finalul programului, cu splendida suită "Lacul lebedelor" de Ceaikovski.

O muzică deosebit de expresivă, cu evidente trimiteri dramaturgice, conferă acestei capodopere statutul de excepție în repertoriul baletului romantic, bază pentru edificarea a numeroase creații ulterioare. Partitură care cuprinde atât sensurile narațiunii cât şi pe cele ale esteticii mişcării dansante, „Lacul lebedelor" , supranumit şi „Regele baletelor", a beneficiat de versiunea concertantă a unei suite orchestrale menite a reaminti publicului unele dintre cele mai frumoase pagini ale acestei povestiri coregrafice. Alegerea lor depinde de celebritatea momentelor şi de oferta simfonică apreciată de către numeroşi dirijori. Järvi şi Orchestra din Leipzig au dăruit întreaga lor forță creatoare pentru bucuria participanților la concertele Festivalului, cucerind un succes culminativ în manifestările RadiRo şi demonstrând că directorul de Onoare al acestei ediții este un important dar şi original dirijor, capabil să asigure în plan internațional faima ansamblului simfonic Radio din Germania.

Orchestra Simfonică Radio MDR din Leipzig, dirijor Kristjan Järvi, Denis Kozhukhin – pian

foto: Alexandru Dolea

29 septembrie. Prime audiții şi Concluzii pentru ultimele trei concerte ale Festivalului

Concepția programului ediției a III-a a Festivalului Internațional RadiRo reflectă o ascensiune a interesului şi diversității acestui eveniment muzical din toamna lui 2016.

Familiarizați cu realizările interpretative ale *Orchestrei Simfonice Radio ORF* din Viena, pe care melomanii bucureşteni le cunosc mai îndeaproape prin transmisii radiofonice şi o discografie de înaltă clasă, putem afirma că această întâlnire "în direct", din seara de joi 29 septembrie recomandă plus valoarea manifestărilor RadiRo, care se apropie de final. Tânărul dirijor Cornelius Meister, dirijor principal şi director al Orchestrei, a răspuns invitației organizatorilor venind cu ansamblul pregătit repertorial pentru demonstrația concertantă din Studioul de concerte al Societății Române de Radiodifuziune. Muzicienii şi-au asumat răspunderea de a veni la Festival cu prima audiție mondială a lucrării "Insule" prin care autorul Gerald Resch (prezent în sala de concert a Festivalului) răspunde solicitării adresate de dirijorul Cornelius Meister. Fiind audiată oficial prima oară în programul RadiRo, lucrarea a beneficiat de receptivitatea publicului românesc. Se alătură acestui emoționant eveniment şi prezența pe podium a Maestrului viorii, Gidon Kremer, care şi-a început cariera cu debutul la *Musikverein* din Viena, în anul 1970. În interpretarea sa, am ascultat tot o primă audiție la RadiRo, oferită Festivalului de Gidon Kremer, capabilă de a emoționa ascultătorii – "Concertul pentru vioară" de M.

Weinberg. Măiestria interpretului, replicile Orchestrei, justifică aplauzele entuziaste pentru punctul de vârf al vizitei *Orchestrei Simfonice Radio ORF* din Viena. În încheierea programului, execuția sincer romantică a

"Simfoniei I" de Sibelius, sub bagheta dinamică şi temperamentală a lui Cornelius Meister, a dovedit capacitatea de performanță a ansamblului oaspete.

30 septembrie. Debutul unui tânăr maestru, Leo Hussain, la ONR

Organizatorii Festivalului RadiRo şi-au manifestat totala încredere în arta interpretativă a lui Alexandru Tomescu, muzicianul care de mai mulți ani cântă pe celebra vioară *Stradivarius Elder-Voicu*. Unanima apreciere a melomanilor a marcat interesul maxim pentru audiția interpretării, în penultima seară festivalieră, a "Concertului pentru vioară şi orchestră op.14" de Samuel Barber. Cunoaştem capacitatea sa creatoare, pătrunderea ideilor ce animă partiturile abordate, cu sens şi sensibilitate, muzica lui Barber fiind fericit tălmăcită într-o reuşită colaborare de interes artistic cu dirijorul Leo Hussain – debut la ONR. Şef de orchestră atestat în România la recentele Festivaluri Internaționale "George Enescu", muzician de o abilitate remarcabilă în relația cu ansamblurile muzicale, Hussain, şi-a consolidat viziunea interpretativă în lumea simfonicelor şi teatrelor lirice (bucureştenii l-au aplaudat în operele "Wozzeck" de Alban Berg şi "Oedipe" de George Enescu). Pentru RadiRo, Hussain propunea "Interludiile marine" din "Peter Grimes", din dorința de a aduce în sala de concert imaginea tulburătoare a mării, creată de sonoritățile Orchestrei Naționale Radio cu care a lucrat, imagine care i-a stimulat plastica expresivă, urmând intențiile lui Benjamin Britten. Ultima lucrare a programului, "Simfonia a II-a, op. 73" de Johannes Brahms, deschidea audiției un alt orizont, epopeic şi monumental. Cu un simț muzical rafinat în regulile arhitectonicii orchestrale, Leo Hussain a preluat de la maeştrii cu care a studiat, mijloacele abordării simfonismului brahmsian. Urmându-i gestica şi tensionarea expresivă, Orchestra Națională Radio îşi păstrează astfel competitivitatea impusă în primul concert de Cristian Măcelaru. În tripticul Britten-Barber-Brahms, tălmăcit de bagheta lui Leo Hussain, la momentul primei sale relații cu ansamblul românesc, în a opta seară simfonică a Festivalului, ONR şi-a continuat ascensiunea valorică, alături de oaspeții celei de a III-a Ediții.

1 octombrie. Final de Festival Radiro cu simbol de "soare răsare"

De la Shenzhen la Londra, de la Leipzig la Oslo sau Viena călătoria a transformat Bucureştiul în locul de întâlnire al melomanilor, cu participări radiofonice media în întreaga lume. A existat o anume "dramaturgie" spectaculară care aduce în concertul final excelența formației *BBC Concert Orchestra*, ce a susținut, pentru prima dată în Sala Radio, manifestarea de închidere a celor nouă seri festivaliere. Dirijorul Barry Wordsworth, director de onoare al acestei prestigioase orchestre, a gândit un program "Mozaic" în care istoria muzicii se întâlneşte cu divertismentul, adăugând momente de neuitat în memoria ascultătorilor. Formulele desfăşurate în interpretări variate au demonstrat, aşa cum spunea Ovidiu Miculescu, preşedinte Director General Radio România, că *"**RadiRo** este un semnal viu şi dinamic…singură muzica are darul formidabil de a depăşi toate frontierele!"*

Simfonismul romantic marchează deschiderea expresivă cu sonoritățile Uverturii "Carnavalul roman" de Berlioz. Măiestria uneşte miraculos grandoarea temei lui Purcell cu inventica creatoare a lui Britten. Descoperim, ca şi în programele altor orchestre, specificitatea națională sau folclorică, viguroasă în "Rodeo" de Copland, rafinat prelucrată aluziv de G. Barker în "Concertul său într-un act" (redat dezinvolt de către Charles Mutter, director adjunct al *BBC Concert Orchestra*, care şi-a ocupat apoi locul de concertmaistru al ansamblului) sau "Concertul nr.1 pentru flaut" de M. Arnold (solistă flautista cu origini germano române, Ileana Ruhemann, flautist principal al BBC Concert Orchestra, interpretă în formația acestei seri. La un nivel specific internațional al *BBC Concert Orchestra*, artiştii britanici îşi împlinesc misiunea cu generozitate, oferind publicului, în supliment, un aranjament al "Ciocârliei" noastre. Pentru că un final de Festival aduce voia bună în mijlocul celor care au interpretat muzica şi cei care le-au urmărit cu bucurie reuşitele, aplaudând entuziaşti fiecare performanță muzicală, programul bitanicilor s-a încheiat cu muzica lui Maxwel Davies având ca subiect o nuntă pe arhipelagul scoțian . Piesa lui Maxwell Davies s-a încheiat cu un cântec de cimpoi (solist Robert Jordan) pe care compozitorul îl descrie ca un "simbol al soarelui răsare". Nimic mai potrivit ca urare de viitor fericit pentru Radio România, în aşteptarea ediției a IV-a RadiRo.

Grigore CONSTANTINESCU

Cel de-al treilea „turnir" al Orchestrelor Radio
23 Septembrie – 1 Octombrie 2016

Între strălucitele inițiative ale conducerii Radiodifuziunii Române, un loc distinct îl ocupă Festivalul Internațional al Orchestrelor Radio organizat şi produs, bianual, începând din 2012, de către Radio România, în parteneriat cu Centrul Cultural ARCUB şi Institutul Cultural Român.

Colosalele eforturi financiare şi logistice, pe care le presupune şi impune o acțiune de o asemenea anvergură, şi anume transportarea la Bucureşti a unor ansambluri simfonice masive, din diferite colțuri ale lumii, de data aceasta chiar din zona asiatică, împreună cu zecile de instrumente specifice fiecăruia, precum şi a unui număr deloc neglijabil de dirijori şi solişti - 16 de peste hotare şi cinci din România – dar şi a câtorva compozitori, ale căror lucrări au fost înscrise pe afişele celor nouă zile de concerte, s-au reflectat cu prisosință în nivelul interpretărilor şi în incontestabilul succes de public.

Orchestra Simfonică din Shenzhen, dirijor Lin Daye

În ediția din anul acesta – director de onoare dirijorul Kristjan Järvi – s-au perindat, pe podiumul Studioului „Mihail Jora", *Orchestra Simfonică din Shenzhen* (China), în premieră absolută, condusă de Lin Daye, solişti Zhang Zuo şi Gabriel Croitoru, *Orchestrele Radiodifuziunilor din Oslo* - dirijor Miguel Harth-Bedoya, solişti Tine Thing Helseth şi Vadym Kholodenko, *Leipzig* – dirijor Kristjan Järvi, solişti Denis Kozhukhin şi Stefano Bollani, *Viena* – dirijor Cornelius Meister, solist Gidon Kremer, *Orchestra de concert BBC* – dirijor Barry Wordsworth, solişti Charles Mutter, Ileana Ruhemann, Robert Jordan (cimpoi), şi, desigur, *Orchestra Națională Radio* – dirijori Christian Măcelaru şi Leo Hussain, solişti Răzvan Suma, Olga Pudova, Sunnyboy Dladla, Şerban Vasile, Alexandru Tomescu.

Ca în orice „turnir", participanții la „întrecere" e necesar să se situeze la un nivel de măiestrie artistică de la *foarte bun* la *excepțional*. În consecință, departajarea între unii şi alții devine un act dificil. A fost şi cazul formațiilor simfonice care s-au întrecut în performanțe în cea de-a treia ediție a Festivalului Internațional RadiRo.

Mă voi rezuma la câteva considerații privind amprenta interpretativă definitorie, în opinia mea, pentru orchestrele, dirijorii, soliştii pe care am reuşit să-i ascult.

Orchestra din Shenzhen.

Disciplinată, asumându-şi conştient responsabilitatea fiecărui sunet, fiecărei fraze şi expresii, urmărind perfecțiunea detaliului, atentă la diferențierea intensităților sonore, în scopul obținerii unei palete coloristice cât mai nuanțate, şi, deopotrivă, la construcția dramaturgică a crescendo-urilor, *Orchestra din Shenzhen* a constituit o reală şi plăcută surpriză. Pe lângă faptul că s-a comportat ca un organism perfect reglat, a fost şi *singura* care a inclus în programul său, din deschiderea Festivalului, o partitură românească: *Rapsodia I, în La major, op. 11* de George Enescu - un adevărat „şlagăr" atât în repertoriul autohton, cât şi în cel al formațiilor străine, cu toate că ...*deloc agreată de către Enescu însuşi*, întrucât o considera mai puțin reprezentativă pentru personalitatea sa creatoare. Şi, cu toate că aceeaşi lucrare *se mai făcuse auzită şi în celelalte două ediții ale RadiRo*, uneori în tandem cu *Rapsodia a II-a în Re major*, felul în care a fost cântată de către instrumentiştii asiatici i-a conferit un plus de noblețe şi plasticitate. Sub bagheta dirijorului Lin Daye, care filtrează prin sine fiecare sunet, muzica enesciană şi-a dezvăluit structura poetico-dramatică, pe de o parte în fraze de foarte largă şi nobilă respirație, pe de altă parte, prin accente de un dramatism zguduitor, poate ca cel resimțit de către compozitor în clipele rememorării propriului trecut şi a desprinderii de plaiurile natale. Nu acelaşi lucru s-ar putea spune despre *Suita simfonică „Sheherazada"* de Rimski-Korsakov, al cărei discurs excesiv fragmentat ritmic, cu fraze lipsite adesea de dinamica şi pregnanța accentelor a pierdut din fluiditate şi coerență, şi nici despre *Introducere şi Rondo capriccioso* de Saint-Saëns unde au existat decalaje supărătoare între ritmul virtuozului violonist Gabriel Croitoru şi orchestră. În schimb, foarte tânăra pianistă Zhang Zuo a fost impecabilă în susținerea, cu finețe, dar şi cu energia tipică artiştilor asiatici, a efluviilor armonico-melodice ale *Concertului în do minor* de Rachmaninov.

Orchestra Radiodifuziunii din Norvegia.

Sub bagheta dirijorului peruan Miguel Harth-Bedoya, ansamblul norvegian s-a legitimat nu doar prin

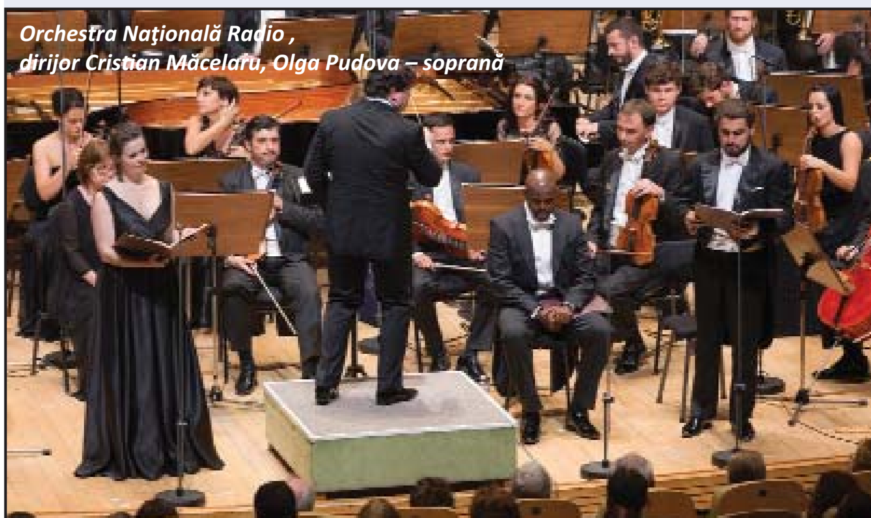

Orchestra Simfonică Radio din Norvegia, dirijor Miguel Harth – Bedoya

opus-urile a *doi compozitori aparţinând şcolii naționale norvegiene* – Geirr Tveitt şi Edvard Grieg – ci şi prin atributele caracteristice ansamblului orchestral: aplombul

Orchestra Simfonică Radio din Norvegia, dirijor Miguel Harth – Bedoya, Vadym Kholodenko – pian

provenit din siguranța de sine a instrumentiştilor, sincronizarea fără fisuri între ei, ca şi între ei, dirijor şi solişti, gestica unui dirijor pasionat şi pasional, cu un pronunțat simț al ritmului şi al construcției arhitectonice solide, impozante – aspecte evidențiate mai ales în felul în care a modelat *Simfonia a II-a în Do major* de Robert Schumann. Pianistul ucrainian Vadym Kholodenko a impresionat în *Concertul* lui Grieg datorită uluitoarei sale dexterități în a atinge parcă *aura* sunetelor, *corpul lor eteric*, fără să ignore ori să minimalizeze însă suportul material de pe care-şi luau zborul în spațiu – efect similar celui produs de sculpturile lui Brâncuşi! Cât despre adaptarea melodiilor populare culese şi de către Geirr Tveitt din districtul *Hardanger* (şi *nu Hardingtinar*, cum apare în program!) şi reunite în patru *Suite pentru orchestră op. 151, „A Hundred Hardanger Tunes”* (*O mie de melodii din Hardanger*), mărturisesc că lungimile exagerate ale selecțiunilor, chiar dacă ritmurile de joc popular norvegian au asigurat o anume dinamică muzicii, m-au făcut să mă gândesc cât de bine şi de firesc s-ar fi

Orchestra Națională Radio , dirijor Cristian Măcelaru, Olga Pudova – soprană

integrat în program, printre altele, o piesă ca „Scoica” (*Monografia comunei Sârbova*) de Anatol Vieru, Suita „*Prin Munții Apuseni*” de Marțian Negrea, ori *Suita a III-a, „Săteasca”* de George Enescu!

Orchestra Națională Radio.

Succedarea, la pupitrul său, a unor dirijori relativ tineri, cu studii şi angajamente onorante la pupitrele unor ochestre notorii din Europa şi Statele Unite, a reuşit să imprime, în ultima vreme, *Orchestrei Naționale Radio,* o identitate superior conturată constând în omogenizarea şi consistența sunetului, în promptitudinea răspunsurilor la exigențele muzicii şi sugestiilor dirijorale, în maleabilitatea stilistică şi implicarea responsabilă în actul interpretativ. Unul dintre aceşti dirijori este Cristian Măcelaru, cel care s-a aflat la pupitrul primului concert al ONR. Temperament dinamic, exploziv, cu o atenție distributivă asupra detaliilor ritmico-timbrale, atât de eficientă în comunicarea vie, susținută cu instrumentiştii, Cristian Măcelaru ştie să le transmită, elocvent, stările emotiv-expresive ascunse în partiturile abordate. Ca de obicei, violoncelistul Răzvan Suma s-a

Corul Academic Radio, dirijor: Ciprian Țuțu
Corul de Copii Radio, dirijor: Voicu Popescu

dovedit a fi muzicianul intelectual, al frazelor elegant cizelate şi al rafinamentelor sonore extreme – poate mai puțin adecvate rigorii clasice a *Concertului în Do major* de Joseph Haydn, pe care solistul l-a transformat într-o bijuterie filigranată, spre încântarea publicului. Punctul de greutate al serii de 26 Septembrie l-a constituit celebra Culegere de cântece latine medievale, profane şi religioase, nord-germanice şi franco-provensale, *Carmina Burana* de Carl Orff. Am asistat la o creație interpretativă spectaculoasă atât a orchestrei, cât şi a Corului Academic condus de către Ciprian Țuțu, şi a Corului de copii, excelent pregătit de către Voicu Popescu. Din păcate, garnitura solistică a fost inegală ca nivel de performanță vocală: soprana Olga Pudova, deşi posesoare a unui glas cu timbru plăcut, cristalin şi frazare muzicală susținută lejer în acut, nu a reuşit totuşi să imprime scurtelor ei intervenții accentele şi

exuberanța pasajelor, poate și din cauza dicției defectuoase, neinteligibile, datorată unei emisii vocale crispate. În schimb, tenorul sud-african Sunnyboy Dladla a stârnit interesul cu timbrul său metalic, extrem de compact și extins în registrul superior, cu acute proprii contratenorilor. Cel mai sugestiv pentru partitura lui Orff, care trece de la spiritul religios la cel mundan, pigmentat cu umor, accente sentimentale și ironie, a fost baritonul Șerban Vasile. Glasul lui pătrunzător, generos, dicția perfectă și chiar intenția de *joc de scenă*, au subliniat vitalitatea textelor.

Cel de-al doilea concert al *Orchestrei Naționale Radio* l-a avut pe podiumul dirijoral pe britanicul Leo Hussain. Temperament exploziv, cu o gestică extrovertită, Leo Hussain a dinamizat orchestra, relevându-i potențialul expresiv și receptivitatea, în lucrări predilecte pentru el, de Britten și Barber - *Concertul pentru vioară și orchestră* al celui din urmă permițându-i lui Alexandru Tomescu să-și

Orchestra Simfonică Radio MDR din Leipzig, dirijor Kristjan Järvi

expună abilitățile virtuoze, de tălmăcitor paganinian, favorizat și de sunetul incomparabil al Stradivarius-ului „Elder-Voicu" pe care cântă. *Simfonia a II-a* de Johannes Brahms a fost concepută din tușe suculente și accente tăioase, tranșante, ca un relief vertical, megalitic.

***Orchestra Radioteleviziunii din Leipzig* (MDR).**

Colectivul simfonic german a adus cu sine un suflu nonconformist, prin prezența la pupitru a dirijorului Kristjan Järvi, mezinul familiei de muzicieni de origine estoniană, al cătui tată, Neeme Järvi, s-a numărat printre invitații primei ediții a Festivalului, când a condus Orchestra BBC. Într-o vestimentație „casual", cu o gesticulație ostentativ-teribilistă, ce-i angrena întregul corp, Järvi s-a impus în fața formației - altminteri alcătuită din instrumentiști stilați, cizelați, cultivați - prin știința sa muzicală desăvârșită, prin seriozitatea cu care respectă fiecare sunet din partitură, pe care, de altfel, am observat că o cunoaștea pe dinafară, chiar dacă o ținea deschisă pe pupitru, prin dezinvoltura, inteligența și generozitatea actului dirijoral, prin decizia și fermitatea cu care-și susține și transmite propriul plan de construcție a lucrărilor de Richard Strauss, George Gershwin, P.I. Ceaikovski. La rândul său, italianul Bollani, în ținută tipică jazzman-ilor – el fiind cunoscut drept „pianist de jazz" – în blue jeans, cămașă înflorată, adidași, păr lung prins în codiță, la spate – a format, cu Kristjan Järvi, un cuplu atipic, a cărui imagine părea să împartă scena în două secvențe temporale disparate: de o parte instrumentiștii orchestrei, în ținută sobră, „de concert", de cealaltă parte protagoniștii în timpul unei... repetiții! Momente diferite, alăturate și unificate însă, ca într-o peliculă cinematografică, de virtuozitatea și muzicalitatea impecabile ale ambilor artiști, care au estompat până la anulare discrepanța dintre convențional și natural! În Suita din „Lacul lebedelor", transformată într-o adevărată „simfonie dramatică", după propria-i expresie, Järvi a fost meticulos în sugerarea fiecărei intrări a instrumentelor, s-a dezlănțuit vulcanic și s-a strecurat cu o dezinvoltură spectaculară printre ritmurile eterogene ale suitei ceaikovskiene, dovedind că *are muzica în sânge* și că, în sunetele, motivele, frazele în care simte că nu ar exista o poveste, e dispus să o inventeze singur, pentru a face discursul cât mai comprehensibil.

Orchestra Radiodifuziunii din Viena.

Orchestra vieneză - un alt mecanism perfect articulat, cu instrumentiști rafinați și elevați, cu suflători stăpâni pe instrumentele lor, conduși de către dirijorul Cornelius Meister, foarte preocupat, la rându-i, de respectarea sistemului ritmic asimetric, eterogen, contrastant, în special în primele două opus-uri, *Inseln* (*Insule*) de Gerald Resch și *Concertul pentru vioară și orchcestră* al polonezului Mieczysław Weinberg. Apariția, ca solist, a faimosului violonist Gidon Kremer, acum în vârstă de 69 de ani, a augmentat altitudinea actului interpretativ în totalitate. Violonistul rus și-a creat și dezvoltat o asemenea cultură a sunetului, încât își fascinează și azi auditoriul. Kremer descinde adânc în interiorul materiei sonore, pe care o descompune în particule infinitesimale, sublimând-o. Piesa de rezistență a fost, cum se întmplă de fiecare dată, lucrarea simfonică din final. În cazul de față, *Simfonia I* de Jean Sibelius. Ansamblul vienez a trecut cu brio testul eterogeneității stilistice a partiturii care, dincolo de eclectismul tipic

Orchestra Simfonică Radio ORF din Viena, dirijor Cornelius Meister, Gidon Kremer – vioară

multora dintre paginile autorului finlandez, a dat posibilitatea instrumentiștilor să-și etaleze valențele

solistice, precum şi abilitatea trecerii rapide de la o expresie la alta, iar dirijorului să-şi valorifice meticulozitatea în menţinerea echilibrului ritmic al muzicii.

Mă gândeam că, şi aici, în locul piesei lui Resch, destul de dezlânată şi anostă, (ar fi stat foarte bine, de pildă, *Ison II*, de Ştefan Niculescu, sau, de ce nu, *Spaţiu şi ritm*, ori *Armonii III* pentru orchestră simfonică de Tiberiu Olah...

Orchestra de concert BBC.

Dirijată de îndelung experimentatul Barry Wordsworth la pupitrul acestui colectiv orchestral, *Orchestra de concert BBC*, a declanşat un adevărat „tsunami" al ritmurilor cu tentă folclorică, în mare parte repetate obsesiv, începând cu *Carnavalul roman* de Berlioz, trecând prin *Concert într-Un Act pentru vioară şi orchestră* de Guy Barker, *Rodeo* de Aaron Copland şi piesa lui Samuel Barber, *Un tânăr conduce orchestra*, pentru a ajunge la *Concertul pentru flaut* de Malcolm Arnold şi la *Nuntă în Orkney cu răsărit de soare* de Peter Maxwell Davies. Poate şi datorită structurii preponderent ritmice a acestor piese de mare popularitate, „datate", ca să nu spunem *desuete*, instrumentiştii – altfel, virtuozi foarte bine pregătiţi, fiecare potenţiali solişti, aşa cum s-au dovedit interpreţii partiturilor de Barker şi Arnold, violonistul Charles Mutter şi flautista Ileana Ruhemann – au dat impresia unei intepretări mecanice, de o exactitate aproape cazonă, rigidă. Treptat, datorită amalgamului ritmic al pieselor, unele cu efecte romantice (Berlioz), altele de café-concert (Barber), cu ecouri country (Copland), arhaicizante (Britten), cu influenţe neoclasice (Arnold), culminând cu efervescenţa cântecelor şi jocurilor populare de sorginte scoţiană din ţinutul Orkney (Davies), iar la final

Orchestra de concert BBC
dirijor: Barry Wordsworth, Charles Mutter – vioară

agrementate cu apariţia pitorească a unui cimpoier veritabil, Robert Jordan, purtând costumul ecosez şi o cuşma înaltă, neagră, asemănătoare căciulilor din blană de urs ale soldaţilor ce străjuiesc Palatul Buckingham, instrumentiştii britanici au transformat ultima seară a Festivalului Orchestrelor Radio într-un fel de *chermeză*, care a generat zeci de minute de aplauze... delirante din partea audienţei! Şi, pentru ca „petrecerea" să fie completă, Orchestra BBC a oferit publicului, imposibil de oprit să ovaţioneze, un potpuriu de melodii populare scoţiene şi din alte zone ale lumii, combinate cu prelucrări ale Rapsodiilor enesciene (din nou Rapsodiile!) denumit *Bremania*, realizat de către Peter Cowdrey – un pasionat culegător de folclor din Europa de Est, America de Sud, Polynesia şi alte zone exotice.

A fost un final de festival electrizant, ai cărui organizatori, producători, sponsori merită toate felicitările pentru felul în care s-au achitat atât de asigurarea fluenţei desfăşurării concertelor propriu-zise, cât şi de promovarea lor prin intermediul transmisiunilor radiofonice directe, şi al mass-media, dar care îi şi obligă să mediteze mai serios

Orchestra de concert BBC, Rob Jordan – cimpoi

asupra strategiilor pe care ar trebui să le folosească în viitor, în privinţa introducerii, în programele oaspeţilor străini – în Festivaluri, ca şi în stagiunile curente - *şi* a unor lucrări din literatura autohtonă, clasică şi contemporană, inspirându-se tocmai din exemplul acestora, din abilitatea lor în a-şi promova atât de bine şi de eficient propriile creaţii şi pe artiştii ţărilor de provenienţă! Dacă ţara-gazdă (în speţă, România) e dispusă să accepte câte două sau trei piese din repertoriul oaspeţilor, nu văd de ce nu ar fi posibilă şi reciproca! Dar, nu neapărat... *Rapsodiile* de George Enescu, şi, poate, *nu numai* George Enescu! Există compozitori de la Mihail Andricu la Dan Dediu (în prima ediţie i s-a cântat o lucrare camerală), perfect compatibili cu mulţi dintre autorii de peste hotare, din trecut şi de azi.

Atâta vreme cât creaţiile româneşti incluse în programele străinilor se rezumă *doar* la *Rapsodiile* enesciene, dar lipsesc aproape cu desăvârşire din programele prezentate străinilor de către artiştii noştri, sau rămân închise între coperţile unor CD-uri inaccesibile marelui public de pretutindeni, nu mai avem dreptul să deplângem precaritatea promovării şi cunoaşterii, în lume, a valorilor româneşti. (Foto: Alexandru Dolea)

Despina PETECEL-THEODORU

Pompei Hărăşteanu

S-a stins din viață, după o carieră de excepție, Pompei Hărăşteanu, unul dintre cei mai de seamă protagonişti ai scenei noastre lirice, a cărui prezență în lumea noastră muzicală, desfăşurată pe câteva bune decenii, a însemnat un exemplu de calitate, talent şi probitate artistică.

Scena Operei române apare şi de această dată văduvită de unul dintre marii săi interpreți care au susținut-o atât prin calitatea prestației artistice, în care personalitatea interpretului de excepție se identifică cu sensul adânc al tramei dramatice a spectacolului, cât şi prin şansa oferită creației originale a prezentului, unde aportul său rămâne exemplar.

Pompei Hărăşteanu s-a afirmat în decursul întregii sale cariere ca un spirit viu, deschis la nou şi la tradiție în egală măsură, şi prin interpretările sale se plasează printre

cei mai importanți creatori de prime audiții din muzica românească. A dat glas prin frumusețea timbrului său vocal şi – mai ales – prin autoritatea desluşirii profesionale a mesajului componistic unui repertoriu de seamă. Capacitățile sale interpretative confirmate de o pregătire profesională impecabilă i-au asigurat un standing de excepție în contextul vieții noastre muzicale, un nivel la care, mă întreb, câți din cei care populează azi spectacolul muzical mai dau seamă? Şi-a respectat şi şi-a cultivat consecvent înzestrarea şi talentul, iar prezența sa artistică şi umană rămâne de neuitat în amintirea publicului şi a celor cu care a colaborat şi care l-au îndrăgit.

Am fost unul dintre privilegiații interpretărilor sale în lucrări precum *Domnişoara Hus*, *Simfonia-Baladă*, opera *"La Țigănci"* şi i-am simțit tare lipsa colaborând uneori cu unii şi cu alții... Asta-i lumea noastră, iar dispariția treptată a unei actuale octogenare generații de mari artişti ne plasează din ce în ce mai mult în istorie decât în prezent.

Pompei Hărăşteanu ne rămâne tuturor o amintire luminoasă, o prezență caldă şi tonică, careia îi simțim şi i se va simți din ce în ce mai tare lipsa. A fost un mare artist şi un om bun.

Dumnezeu să-l odihnească!

Nicolae BRÂNDUŞ

Ioan Gyuri Pascu

S-a stins, pe neaşteptate şi prematur, la numai 55 de ani, un creator cu multiple valențe, cu reuşite ca muzician, actor pe micul şi marele ecran, textier, umorist, scriitor, comentator sportiv.

S-a născut la Agnita (31 august 1961), cu tată român şi mamă pe jumătate unguroaică. A început să studieze pianul la vârsta de nouă ani şi a învățat singur să cânte la chitară (manualul Maria Boeru), la baterie şi la muzicuță. Joacă handbal, dar muzica învinge: între 1978 şi 1980 a cântat alături de formația fraților Moldovan, Trandafirii Negri. Nu reuşeşte la Facultatea de teatru din Târgu Mureş, lucrează ca strungar, iar în 1980 este înrolat în armată, unde a fondat formația Fundal. După 1982 a cântat în cadrul *Cenaclului Flacăra* şi la concertele Serbările "Scânteii Tineretului", iar în 1984 a intrat la Facultatea de Litere din cadrul Universității Babeş-Bolyai, secția română şi spaniolă. Între 1988 şi 1989 a predat limba şi literatura română la o şcoală primară din Ulmu, județul Călăraşi, dar a renunțat pentru a se întoarce la muzică.

În 1992 a fondat Tempo Music, în colaborare cu prietena sa Daniela Marin, afirmând că aceasta a fost prima casă de discuri independentă din România. Aici s-au lansat Vama Veche, Domnişoara Pogany, Dinu Olăraşu. În 1993 a lansat albumul *Mixed Grill* (combinație rock, reggae. pop, blues - emblemă a stilului său eclectic), cu hit-ul „Țara arde şi babele se piaptănă". A fondat

formația The Blue Workers, lansând cu ea albumul *Maşina cu jazzolină* şi *Caseta pentru minte, inimă şi gură*, conținând piese social-politice ca „Morcovul românesc" şi „Instalatorul". În 1995 a participat la Festivalul „Cerbul de Aur" şi a primit trofeul pentru „Cel mai bun album" din partea revistei *Actualitatea Muzicală*, pentru *Maşina cu jazzolină*. Cu Blue Workers a participat la Festivalul de jazz de la Sibiu şi a susținut mai multe concerte acompaniate de o orchestră simfonică. În 1997 a lansat albumul *Gânduri nevinovate şi* a renunțat să mai cânte pentru o scurtă perioadă de timp, afirmând că este dezamăgit de noile tendințe din muzica pop. A revenit cu albumul *Stângul de a visa*, ne-difuzat la posturile private. I se spunea că piesele sunt frumoase, dar nu sunt în politica postului - astfel că a rămas un critic acerb al radioului comercial românesc, precum şi al concursurilor tv de talente, gen „Românii au

talent", „Vocea României", „X Factor". A mai lansat două albume solo, *O stea* şi *Jocul de-a joaca*, 2004 şi în acelaşi an, compilaţia Best of intitulată *12 ani, 12 balade*, urmată de albumul *La jumătatea vieţii.*

A jucat în filme de lung metraj precum *O vară de neuitat* - în regia lui Lucian Pintilie şi *Occident* – regizor Cristian Mungiu şi în scurt metrajul *Corul pompierilor*.

Pe micul ecran colaborează cu membrii grupului studenţesc de umor *Divertis*, cu care apare după '89 la TVR. Cu *Divertis* devine co-prezentator al emisiunii pamflet de pe Antena 1, obţinând o popularitate uriaşă, astfel că într-un sondaj publicat de TVR 1 este ales „cel mai bun comediant al anului 2003". Apare şi în *Land of Jokes*, serialul de satiră produs de o parte din *Divertis* numită Distractis pentru Pro TV, unde a jucat rolul *Nemuriciul* (inspirat din *Highlander)*. L-a jucat pe inspectorul şef de poliţie Fane Popovici în *Vine poliţia*!, un serial V.

Pe scenă a jucat în *Vicontele*, o piesă de teatru muzical de Eugen Ionescu, în piesele *Din adâncuri* şi *Azilul de noapte*, de Maxim Gorki. L-a interpretat pe Cadâr în comedia *Take, Ianke şi Cadâr*. A participat la înregistrarea spectacolului radiofonic „Henric al V-lea", care a primit Premiul UNITER pentru cel mai bun spectacol radiofonic.

A scris mai multe cărţi pentru copii, un volum de poezii intitulat *Purtătorul de cuvinte*, articole sportive în mai multe publicaţii, iar la vârsta de patruzeci de ani a început să publice cărţi care tratează teme spirituale.

S-a căsătorit cu Daniela în 1993, în 2009 a divorţat, au o fiică - Ana Iarina (n. 1997).

La sfârşitul anului 2010, Pascu a suferit un atac cerebral soldat cu o pareză temporară, iar la 26 septembrie 2016 a decedat în urma unui infarct miocardic.

Dan CHIRIAC

Amintiri despre Gyuri

La sfârşitul anilor '80 şi primii ani post-decembrişti aveam o stagiune permanentă la Teatrul popular din Călăraşi, o sală intimă, cu balcon, de vreo 300 de locuri probabil, dar mereu arhiplină. Directoarea, Dana Cojenel, era o femeie extrem de inimoasă şi o ajutam cu drag în acea perioadă de "autofinanţare" (ce bună ar fi şi acum, i-ar obliga să mai facă spectacole pe unii diriguitori de instituţii culturale, care-şi fac planul doar prin închirieri de spaţii!): de două ori pe lună luam în Dacia mea 3 artişti, suficienţi pentru două ore de spectacol – nu-mi aduc aminte, dar e posibil ca uneori să fi susţinut şi două concerte într-o zi. Nu fără peripeţii: la una din plecări un şofer de excavator, care mai mult ca sigur nici n-avea voie să circule prin oraş, a pendulat cupa chiar când treceam prin dreptul lui şi mi-a făcut praf parbrizul; am scăpat din fericire teferi, alt noroc fiind acela că unul din artişti era Ştefan Hruşcă, care locuia nu departe, într-o garsonieră în Tei şi ne-am înghesuit toţi în Oltcit-ul lui. Altădată, la întoarcerea de la Călăraşi de această dată, noaptea, obosit fiind, era să poposim într-un lac, am rotit brusc volanul la o curbă nesemnalizată corespunzător, toate lucrurile au sărit din portbagaj (capac... automat, deh, Dacia!), iar Angela Ciochină n-a contenit să repete până acasă: "Vai, domnul Tavi, era să murim!". Cu o stagiune atât de densă era nevoie să caut mereu nume noi, pentru a nu repeta distribuţia, aşa că într-o zi mi-a venit o idee: aflasem că Ioan Gyuri Pascu, un nume în ascensiune, fusese repartizat, după ce absolvise Spaniola la Cluj-Napoca, într-o comună din judeţul Călăraşi. Nu mai ştiu cum am dat de el, fiindcă pe atunci nu existau telefoane celulare, dar a venit la spectacol şi a avut un succes extraordinar, uimind publicul şi cu înzestrările sale de ventriloc. Sigur că de atunci l-am reîntâlnit de multe ori, prezentându-l în recitaluri alături de formaţia sa, Blueworkers (alcătuită pe scheletul grupului arădean Pacifica), uimitor de fiece dată prin diversitatea repertoriului abordat (inclusiv arii din opere şi canzonete, avea o voce fantastică) şi prin plurivalenţa talentului. Astfel, îmi aduc aminte de un mare eveniment găzduit de elegantul hotel din Poiana Braşov al fostului fotbalist Aurel Munteanu sau de show-ul susţinut pe stadionul din Moineşti, la "Zilele municipiului". Am fost găzduiţi atunci de prietenul comun, primarul Viorel Ilie, prilej de a depăna amintiri de la pescuit, Gyuri fiind un pasionat, ca şi mine (înţeleg că avusese un accident la picior, pe malul apei, cu puţină vreme înainte de a se prăpădi, din care cauză la ultimul recital cântase aşezat pe scaun). Doamne, de câte ori nu m-a invitat Ivan Patzaichin să mergem împreună la clubul lui Gyuri, unde el şi soţia lui Georgiana erau nelipsiţi, Ivan fiind mare amator de rock! Nu eram niciodată liber – şi cât de mult regret acum! O altă pasiune comună a fost sportul, în special fotbalul, Gyuri fiind nu o dată invitat să comenteze meciuri la emisiuni de specialitate, la radio sau TV. În ultima parte a existenţei echipei mele de suflet, F.C. Naţional (între suporteri "progresişti" de vază se numără Radu Cosaşu şi Mircea Vintilă), de la ale cărei meciuri nu lipseam, adesea alături de mama mea, imnul ce se auzea la difuzoare era compus şi interpretat de Ioan Gyuri Pascu şi se intitula "Cavalerii frunzei de platan". Astăzi, probabil platanii seculari mai sunt în parcul din Dr. Staicovici, dar stadionul are lacătul pus de BNR la poartă, ca un sfârşit abuziv şi trist de legendă. Şi a intrat la rându-i în legendă, odată cu echipa pe care a iubit-o şi el, Ioan Gyuri Pascu...

Octavian URSULESCU

Sir George Martin

Născut în 1926, a fost un faimos producător muzical, compozitor, aranjor, inginer de sunet şi muzician britanic, poreclit Al cincilea Beatles. A studiat pianul şi oboiul, a fost angajat al BBC, apoi al casei de discuri EMI

- Parlophone. În perioada timpurie a formației Beatles a avut o influență enormă asupra aranjamentelor muzicale, a şi cântat la diverse instrumente (pian, orgă, clavecin) pe înregistrările sonore. După albumul „Let It Be", în 1969, Martin a fost rechemat pentru a produce „Abbey Road", care avea să fie „cântecul de lebădă" al formației. Tot el produce cele trei albume duble care au însoțit documentarul „The Beatles Anthology". Pentru meritele sale în domeniul muzicii, a fost înnobilat în 1996. Decesul său anul acesta, la 90 de an, a întristat întreaga lume muzicală britanică.

Michel Delpech

Jean-Michel Delpech, născut la 26 ianuarie 1946, a fost un cunoscut cantautor şi actor francez. În 1963 are primul hit – „Anatole", iar în 1965 joacă în comedia muzicală *Copains galopant* lansând hit-ul „Chez Laurette". În 1968, obține „Grand Prix du Disque" pentru „Il y a des jours où on ferait mieux de rester au lit". Marele său succes a fost însă "Wight Is Wight", omagiu marelui festival rock de pe Isle of Wight - Disc de aur - urmat de „Pour Un Flirt". Revine în anii '80 cu albumul *Loin d'ici*, iar în 2006 lansează discul cu duete *Michel Delpech* - locul 1 topul francez. Pascal Louvrier i-a scris biografia: *Michel Delpech - Mis à Nu*. Decedează anul acesta la 69 de ani, de cancer la gât.

Maurice White

Născut la Memphis în 1941, a fost un valoros muzician, compozitor, producător. Studiază la Chicago Conservatory of Music, cântă jazz la baterie şi devine

liderul şi co-solistul vocal al formației Earth, Wind & Fire cu care câştigă 6 premii Grammy (din cele 14 nominalizări). Formația are 90 milioane de discuri vândute pe glob. A fost plasat în Rock and Roll Hall of Fame şi a fost producător al discurilor cu the Emotions, Barbra Streisand şi Neil Diamond. Fiind diagnosticat cu Parkinson în anii '80 a încetat să urce pe scenă în 1994. Este răpus în somn de boala sa anul acesta la Los Angeles: avea 74 de ani.

Dan CHIRIAC

Noi puncte cardinale: NORD şi VEST

Îmbucurătoare identificarea unui inedit reper pe harta jazz-ului şi a blues-ului autohton. Ne referim la prima ediție **„NORTH WEST FEST" –** întâlnire internațională constituită în Piața Cetății din Baia Mare în perioada 9 – 11 septembrie 2016.

Înainte de toate mărturisesc că m-am îndrăgostit la prima vedere de acest municipiu foarte primitor, curat, civilizat, cu arhitectură inspirată şi de bun gust, cu spații largi şi multă verdeață. În centrul burgului maramureşan mustind de istorie conservată cu respect şi dragoste, lângă un faimos turn care a înfruntat veacurile, a fost ridicată o scenă în fața căreia s-au instalat mulțime de scaune pentru cei peste o mie de spectatori care au onorat cu prezența lor şi cu aplauze entuziaste fiecare dintre cele trei seri ale evenimentului festivalier.

Organizatorii acestui proiect aflat la prima înfățişare au fost **Fundația Arte Plus**, cu sprijinul **Primăriei băimărene**, parteneriatul fiind asigurat de **Logmark Solutions**, acestora adăugându-li-se numeroşi sponsori. Dar dincolo de aceste entități administrative, nominal vorbind, greul punerii în pagină organizatorică a revenit neobosiților **Eddy Keller**, **Ştefan Paskucz** (semnatarul expresivei sigle a manifestării), **Dan Jilavu**, **Laura Ghinea**, **Călin Dobra** şi unui grup de inimoşi voluntari. De asemenea partea de grafică & design a fost asigurată de **Ioana Matei**, iar pagina de web a festivalului (www.nwfest.ro) a fost realizată de **Alexis Selăgianu**. Sonorizarea şi luminile au dobândit girul unei destoinice echipe tehnice alcătuite din **Dan Drăghicescu**, **Pefi (Florin Pop)**, **Ionuț Costache**, **Mihai**. Cu toți implicați trup şi suflet în articularea complicatelor resorturi ale unei atare sărbători muzicale.

În deschiderea serii de vineri 9 septembrie l-am descoperit cu plăcută surprindere pe un foarte talentat şi dăruit artist local, fost component al formației clujene **„Semnal M"**, poli-instrumentistul **Florin Ştefan**, ghitarist de incontestabilă virtuozitate, vocalist, interpret la nai şi la... liră (instrument arareori uzitat în jazz şi blues), ca şi la saxofon, tilincă (surse de sunet pe care nu le-a folosit însă în recitalul festivalier). Împreună cu **Boldijar István** – ghitară bass şi cu bateristul percuționist sătmărean **Cserei**

Csaba, protagonistul a oferit publicului interesante compoziții proprii de factură ***fusion jazz*** („Shepherd USA", „Universe Feeling", „Free Space", „Doina" etc.) venind să fructifice influențe din vechiul folclor tracic, din muzica orientală şi asiatică, utilizând şi un acordaj special de 528 Hz. În aceeaşi seară au lăsat o impresie de neşters originalii componenți ai grupului **„Trigon"** din Chişinău, combo înființat în anul 1992, devenit notoriu pe multe meridiane printr-o ferventă, prolifică activitate concertistică şi de înregistrări discografice. „Trigon" înseamnă actualmente înzestrații artişti moldoveni **Gari Tverdohleb** - baterie, percuție, xilofon, **Dorel Burlacu** - pian electric, harmonica, **Vali Boghean** - saxofon, trompetă, caval, tilincă şi **Anatol Ştefăneț** - liderul grupului, violă, vocal, ei încântându-şi auditorii cu neconvenționalele compoziții devenite hit-uri, precum „Șchiopătata", „Obiceiuri de iarnă", „Haitarma", „Trif", „Buiestraş" dar şi cu aranjamente pline de originalitate conferite temelor „Birdland" (**Joe Zawinul**), „Caravan" (**Juan Tizol**) şi melodiilor folclorice româneşti „Ciocârlia" şi „Hăulita".

Special Providence

foto: Gabi Pop

Seara a doua a debutat cu un agreabil moment adolescentin marcat de trupa **„Atitude"** a elevilor din clasa a VI-a de la **Liceul de Artă** din Baia Mare: **Dominic Paskucz** - baterie, **Felix Feldman** - ghitară bass, **Andrei Rață** - ghitară armonie, **Darius Lazăr** - ghitară solo şi **Teoctist Roşca** - vocal, angajați cu precoce maturitate într-un mini-recital de ***jazz-rock*** şi ***blues***. „Regele" muzicuței (harmonica de gură) în peisaj sonor autohton, dar şi compozitor, textier, vocalist, **Marcian Petrescu** a urcat pe scenă în fruntea grupului propriu **„Trenul de noapte"** – oferind de astă dată în premieră show-ul „Chicago Harmonica Blues Tribute", în contextul căruia a dorit să reactualizeze creații ale unor notorii bluesman-i americani între care **Paul Butterfield**, **Calvin Carter**, **Charlie Musselwhite**, **Rick Estrin**, dar a prezentat şi câteva compoziții proprii. „Trenul de noapte" al cărui line-up i-a inclus pe apreciabilii instrumentişti **Mihai Alexandru Tacoi -** ghitară, **Mike Dragomir -** ghitară bass, **Vali Vătuiu -** baterie**.** Cu piese cunoscute din repertoriul internațional de gen precum „I Feel Good" (**James Brown**), „I Do Need No Doctor" (**Robert Johnson**), „How Do You Think" (**John Mayall**), „Muddy Waters Blues" (**Muddy Waters**), „Talk To Your Daughter" (**Robben Ford**), „Superstition" (**Stevie Wonder**), o altă trupă reprezentând oraşul gazdă, **„Blues Progression"** a lăsat o bună impresie publicului. În actuala ei formulă de componență figurează coliderii **Pefi (Florin Pop) -** baterie**, Kiba Dachi (Conatantin Dragu) -** ghitară bass, împreună cu **Cristi Anca** - ghitară şi vocalistele **Julie Mayaya**, **Andreea Carmen.** A fost apoi rândul unuia dintre cei mai importanți ghitarişti de blues ai Ungariei, **Tátrai Tibor**, care cu formația proprie **„Magyar Atom"** alăturându-i pe **Solti János -** baterie, **Tóth János Rudolf -** vocal, ghitară şi **Zsondos Tamás -** ghitară bass, au tălmăcit un program de ***blues rock***, cu secvențe de **Jimi Hendrix**, **Steve Winwood**, **J. J. Cale**.

Ultima seară a festivalului băimărean de jazz şi blues a fost dedicată integral jazz-ului, cu prestațiile artistice de ținută dovedite de două colective muzicale din Ungaria. Admiratul bass-ist virtuoz **Horváth „Pluto" József** şi ai săi coechipieri **Pecek Lakatos András -** baterie, **Bálogh Zoltán -** claviaturi, **Dani János -** ghitară, **Havas Lajos „Chico" -** vocal, **Incike Virág -** vocal, reuniți în grupul **„Pluto My World Project"** au primit meritate aplauze pentru interpretarea unui program alcătuit exclusiv din piese purtând autograful bass-istului. Prin recitalul-epilog ce a aureolat apoteotic prima ediție **„NORTH WEST FEST"**, spectatorii au beneficiat de prezența uneia dintre cele mai pregnante şi admirate formații de ***fusion jazz*** ale firmamentului european, trupa budapestană înființată în 2004 **„Special Providence"**. Quartetul astfel numit, angrenând contribuțiile de certă pregnanță – integrate într-un real ***interplay*** – ale admirabililor instrumentişti

Ádám Markó - baterie, **Zsolt Kaltenecker -** claviaturi, **Márton Kertész -** ghitară şi **Attila Fehérvari -** ghitară bass, a energizat asistența cu un program de creații proprii purtând titluri expresive ca şi muzica însăşi: „Babel Confusion", „Kiss From A Glacier", „Gas Giants", „Lava".

Nu putem finaliza aceste consemnări apologetice asupra ediției întâi de bun augur a unui nou context festivalier, fără a aminti existența unor evenimente conexe: astfel, în ciclul „Jazz în sunet, imagine şi comentariu", a fost prezentată tema **„Performanțe de virtuozitate în jazz-ul românesc şi mondial"** sâmbătă 10 septembrie la ora 13, iar în noaptea de sâmbătă spre duminică s-a derulat un reuşit **jam session** în Logout Pub.

Florian LUNGU

Sub geana muntelui

Spre deosebire de oraşele mari, prea sigure de forţa lor pentru a se strădui în acest sens (este edificator faptul că proaspăt desemnata "Capitală europeană a culturii în 2021", Timişoara, nu are un festival de muzică uşoară puternic, în ciuda tradiţiilor muzicale locale), localităţile mici sunt conştiente că manifestările artistice importante le sporesc imaginea şi au impact turistic. În alte articole ne-am referit la Moineşti, Amara, Medgidia, acum revenim la Zlatna, frumosul oraş din inima Munţilor Apuseni. Pe lângă Festivalul de romanţe "Te-aştept pe-acelaşi drum – In memoriam Valer Ponoran" sau Congresul spiritualităţii româneşti, Zlatna a găzduit pentru al patrulea an consecutiv Festivalul internaţional de film etnografic. În concurs au fost 27 de filme din 5 ţări, ierarhizate de un juriu condus de actorul Dorel Vişan şi din care a făcut parte regizorul, actorul şi scriitorul (şi-a lansat prima sa carte cu acest prilej) Grigore Gonţa. Dar acest FIFE 2016 a însemnat mult mai mult de atât, timp de 3 zile manifestările fiind diverse, începând cu superba paradă a portului popular, la care au luat parte, în frunte cu inimosul primar Silviu Ponoran, sute de localnici de toate vârstele, unii veniţi cu căruţe sau chiar cu care trase de boi. Au mai fost show-uri de teatru, magie şi antren pentru cei mici, lansări de carte, conferinţe de presă în impozantul Palat administrativ, evident proiecţii de filme, discotecă pe marginea elegantei piscine, cu DJ Alex, cros, premierea copiilor eminenţi sau talentaţi (premiul "Dr. ing. Ion Dragnea", din partea sponsorului principal S. C. Alba Aluminiu), dar mai ales spectacole de mare audienţă. Acestea au fost găzduite de stadion (rebotezat "Zlatna Sport Center"), într-un cadru feeric, la doi paşi de verdele pădurii, care în ultimii ani a înlocuit pantele înroşite, sterpe ale munţilor. Uimitor cât de mult public a ţinut să urmărească spectacolele din cele 3 seri de gală, din fericire de la Sibiu promotorul Ovidiu Popică a trimis o scenă şi echipament de calitate. Evident, dată fiind tematica festivalului, tradiţiile strămoşeşti (grup de tulnicărese, "Căluşul") şi folclorul au fost în prim-plan, cu mulţi artişti din zonă, dar şi cu nume cunoscute, cum ar fi Robert Tîrnăveanu (în primul rând), Sebastian Stan, Mircea Târziu, Ionel Brătianu sau Ciprian Silaşi. Au fost şi reprezentanţi ai comunităţilor maghiare sau săseşti, iar casa de cultură "Horea Popescu" ne-a propus un valoros ansamblu coregrafic, precum şi orchestra condusă de taragotistul Nică Porcar, plus o serie de copii talentaţi. Organizat impecabil de Primăria şi Consiliul local Zlatna, cu sprijinul Consiliului judeţean Alba şi al Centrului cultural "Augustin Bena" din Alba-Iulia, festivalul a fost mediatizat cum se cuvine atât de partenerii media ("Actualitatea muzicală", "Ultima oră", Digi 24), cât şi prin afişe, bannere, program tipărit (inspirată fotografia copilaşului în strai maramureşean aleasă ca imagine oficială!). Organizatorii nu i-au uitat nici pe iubitorii muzicii uşoare. Formaţia Millenium C din Cugir ne-a reamintit câteva hit-uri rock internaţionale, dar şi româneşti, în special acelea lansate de formaţia Phoenix, cu o talentată solistă vocală. Şi-ar fi putut prelungi recitalul dacă ar fi ştiut că Alexandra Ungureanu, venind de la Cluj-Napoca, va întârzia două ore. Aşa, greul a căzut pe umerii (a se citi vocea şi arcuşul!) violoncelistului Adrian Naidin, care a dat dovadă de colegialitate şi a cântat o oră peste programul stabilit! Este meritul lui şi al colegului, excepţionalul percuţionist Ionuţ Micu, că repertoriul le este vast şi divers, publicul nedând nici un semn de nerăbdare. Să sperăm că Naidin se va reface repede după recentul accident, fiindcă de Sărbători primarul Silviu Ponoran îl aşteaptă din nou la Zlatna, alături de Ioan Bocşa şi Dumitru Fărcaş...

Ionuţ Micu, Adrian Naidin

Când în sfârşit şi-au făcut apariţia Alexandra Ungureanu şi formaţia Crush era târziu şi răcoare, ca la munte, dar spectatorii au aşteptat cuminţi şi au fost răsplătiţi (inspirată iniţiativă) prin invitarea lor pe iarba din faţa scenei, unde au dansat şi au cântat cu foc alături de protagonişti. Originară din Oneşti, oraş care a dat atâtea voci feminine valoroase (Loredana Groza, regretata Luiza Cioca, Cristina Spătar, Anda Vaciu, Mioara Feraru) artista a studiat, înafară de canto, pianul şi chitara, începând de la 6 ani colecţionând premii la

Alexandra Ungureanu şi Crush

festivalurile pentru copii. După ce s-a pregătit, alături de Paul Surugiu-Fuego, cu compozitorul George Grigoriu, alte nume cunoscute, cum ar fi Marius Țeicu, Ionel Tudor, Dinu Giurgiu, Adrian Despot sau Cornel Ilie au avut încredere în calitățile sale vocale, încredințându-i melodii. La maturitate a luat parte la festivalul de la Mamaia, a colaborat cu Paula Seling, Sistem şi Holograf, a concurat la “Cerbul de aur”. De 12 ani cântă alături de Radu şi Sorin, componenți ai trupei Crush (recent a fost cooptat Sebastian, percuție), dar are şi un proiect pop-simfonic separat, “Music in progress”. Evident, în recitalul său, care a încheiat apoteotic festivalul de la Zlatna, Alexandra Ungureanu a inclus toate hit-urile proprii (“Hello”, “Pentru tine”, “Plâng nopțile”), nelipsind succesul său 2016, “In the middle of the night”... cam când spectatorii se mutau încântați de pe stadion la discoteca în aer liber aflată la doi paşi! (Foto: Evelina Cîmpean, Constantin Vasile)

Octavian URSULESCU

Trei legende

În mass-media autohtone descoperim adesea catalogate drept “dive” sau “vedete” tot felul de personaje mai degrabă mondene decât cu realizări artistice care să justifice asemenea aprecieri. Le dorim din toată inima acestora să-şi mai amintească de ele cineva şi peste 4-5 decenii, cum este cazul acestor adevărate legende ale muzicii uşoare româneşti, care ne încântă şi azi prin vocea nealterată de trecerea timpului, prin aparițiile lor pe scenă şi în emisiuni TV, înregistrări, discuri, săli pline. Marina Voica a împlinit recent 80 de ani (puteți crede? Am văzut-o la Antena 1 în emisiunea “Te cunosc de undeva”, a fost formidabilă!), nu face un secret din asta şi lansează în aceasta toamnă, între două concerte, un album de autoare la casa Eurostar, intitulat (cum altfel?) “Şi afară plouă, plouă”. Pompilia Stoian a fost în juriu la Festivalul internațional “Dan Spătaru” de la Medgidia, susținând acolo şi un microrecital alături de formația Ionel Tudor, în care, alături de inevitabilul “Prieten drag” de Radu Şerban, a lansat o primă audiție de Jolt Kerestely. În sfârşit, cea mai “tinerică” dintre cele trei, Corina Chiriac, are o emisiune duminicală foarte urmărită la

Național TV, scrie cărți şi a lansat de curând la rându-i un nou album tot la casa Eurostar, nr. 1 în muzica uşoară românească, nemaivorbind de activitatea concertistică. Proverbul cu “Cine n-are bătrâni, să-şi cumpere”, în cazul lor nu se justifică: una la mână că “bătrâni” trebuie pus între ghilimele, dar dacă e să cumpărăm ceva ar trebui să descoperim tineri care să le calce pe urme în ce priveşte nu numai talentul, dar şi profesionalismul, seriozitatea şi, de ce nu, “viața sportivă”, care au dus în cazul lor la această longevitate senzațională!

Lelia PRUNDU

„Nebunul cu ochii închişi - Poveşti de viaţă”

De fapt, doar supra-titlul ne arată ce vom citi: **Mony Bordeianu - în dialog cu Doru Ionescu.**

Cele 16 capitole cuprind, pe lângă discuţiile colaboratorului nostru cu primul solist vocal al formaţiei Phoenix, nu mai puţin de 19 intermezzo-uri (amintiri) ale unor colegi şi apropiaţi (în special timişoreni) - Nicolae Covaci, Petru Umanschi, Victor Cârcu, Mircea Baniciu, Kamocsa Bela, Victor “Paul” Şuvăgău, Mugur Winkler, Tamara (mama lui Nicu Covaci), Cornel Chiriac - precum şi un interviu luat lui Mony de Mara Marcu. Nu lipsesc versurile protagonistului, mulţumiri aduse prietenilor, un set de fotografii de arhivă (prea puţine, credem) şi prefaţa intervievatorului. Putem afla amănunte despre o viaţă agitată, cu axa principală Muzica: plecat oficial în SUA, re-locat în Germania, încercări repetate de a se impune artistic - cu sau fără Phoenix. Spune Mony: “Această carte nu e o lucrare beletrisitcă, nici măcar o autobiografie, sunt doar nişte poveşti de viaţă”.

Un volum de format “clasic”, apărut la editura Integral în seria Phoenix, îngrijit de experimentatul editor Costel Postolache, cel care se ocupase şi de cele două volume de memorii ale lui Nicu Covaci.

Doar 152 de pagini, care reuşesc totuşi să ofere date şi amănunte esenţiale pentru o posibilă istorie a muzicii noastre “beat”, din anii 60 şi 70.

„De ce Club ? Uite d-aia! (sau viaţa unui om aproape obişnuit)”

Un titlu ciudat, înşelător, edificator fiind doar subtitlul: **Relu Gherghel în dialog cu Nelu Stratone.** Volumul apare în Colecţia Muzicală inaugurată de mica, dar curajoasa editură Cdpl (Casa de pariuri literare), la iniţiativa lui Cristian Cosma.

Cronicar muzical devenit cunoscut prin articolele publicate în revista Săptămîna în anii ‘70, alături de Florin-Silviu Ursulescu (care semnează prefaţa), Gherghel îşi diversifică preocupările artistice, înfiinţând “Clubul de la ora 7” (unde au debutat mulţi folkişti), a întemeiat postul Radio Z, a înfiinţat Asociaţia ecologică Ecopolife (cu ramificaţii concertisitce) şi mai ales a devenit un activ organizator şi promotor al concertelor şi turneelor formaţiilor noastre pop-rock. Multe nume astăzi celebre îşi datorează o parte din notorietate eforturilor lui Relu.

Volumul, cu format ceva mai mic decât cel “standard”, are 170 de paginii, garnisite cu numeroase fotografii alb-negru din vasta arhivă personală a protagonistului. Reticent în a-şi publica amintirile, a consimţit cu greu să răspundă întrebărilor; în plus, natura sa reţinută ardeleanească nu i-a permis să intre în amănunte prea delicate (pe care le ştie) din viaţa muzicală a acelor ani, evitâd astfel latura mondenă a povestirilor.

Încă o carte care va servi simţitor la conturarea tabloului complet al muziicii noastre pop, rock, jazz, folk.

Gabi MATEI

Rodica Elena Lupu: „Un cântec, un destin”

Lui Paul Surugiu i s-au mai consacrat cărţi şi sigur se vor mai scrie, fiindcă popularul artist are doar 40 de ani, dintre care jumătate i-a petrecut pe scenă, la cel mai înalt nivel. Cartea de faţă este specială prin faptul că este semnată de o colaboratoare apropiată, poeta Rodica Elena Lupu (la propria sa editură, Anamarol, într-o grafică şi cu o calitate tipografică excepţionale), care i-a încredinţat de-a lungul timpului numeroase versuri transformate în cântece de succes, aşa că poate într-o bună zi ele vor fi grupate într-un album, intitulat eventual „Amanta mea e muzica”. Şi mai este specială prin faptul că a fost lansată chiar în ziua în care cantautorul şi actorul a împlinit patru decenii de viaţă, aniversaţi într-un cerc intim, de prieteni şi colaboratori apropiaţi, între care Jolt Kerestely (cu care va lansa în curând al doilea album de autor, unul conceptual), Elena Stoica, Oana Georgescu, Narcis Avădănei, Livia şi Ioan Gauzin, Valentina şi Cristi Herţa. Practic, volumul este o colecţie a articolelor publicate de autoare în presa din întreaga lume (inclusiv în SUA), ilustrată cu zeci de fotografii alături de eroul cărţii, de la diverse

evenimente, cum ar fi spectacole, investirea cu titlul de „Artist al poporului Republicii Moldova", emisiuni TV (mai ales de la „Familia Favorit", pe care Fuego o prezintă de 8 ani la TV Favorit), lansări de carte sau de disc. Galeria foto, foarte bogată (este meritul autoarei că a păstrat cu sfințenie toate imaginile), ni-l înfățișează pe artist de la copilărie, alături de părinți, până la proiectele sale cele mai recente, „Art by Fuego-Artă pentru suflet" (a vândut picturile sale, ajutând peste 80 de persoane, de la artiști vârstnici aflați în dificultate la copii cu talent muzical, mulți dintre ei surprinși în fotografii alături de binefăcătorul lor), cele 5 vernisaje ale expozițiilor sale de pictură sau spectacolul de teatru „Testament", închinat

poetului Grigore Vieru, care l-a apreciat în mod deosebit și i-a fost nu numai prieten, dar și un adevărat mentor. În cele 127 de pagini regăsim multe din considerațiile inspirate ale artistului despre muzică, relația cu publicul, cu poezia, cu istoria poporului nostru, cu limba română, pe care o cântă atât de emoționant. Este o carte despre un artist modest, care se pune în slujba colegilor de breaslă, compozitori și interpreți, pe care-i respectă, un artist care recunoaște că suprema datorie față de spectatori este umilința: Paul Surugiu, în tot ce întreprinde face o plecăciune în fața marelui public, cel care a făcut din el vedeta de mare popularitate de azi...

Carmen PRUNĂ

"Povești de București"

Cu ocazia "Zilelor Bucureștilor", CREART (centrul de creație al Capitalei) a propus publicului, în

Parcul Herăstrău, o serie de manifestări artistice urmărite de un public curios și numeros, intenția declarată a organizatorilor fiind reînvierea spiritului de altădată al "Cetății lui Bucur". Au avut loc spectacole ale minorităților, au fost aplaudate reputate ansambluri folclorice, orchestra "Valahia", dar și artiști cunoscuți, cum ar fi Ozana Barabancea (cu propria-i formație), Maria Buză (cu taraful George Pătrașcu), Ionuț Ungureanu, Marius Mihalache, Silviu Biriș, Ștefania Rareș. De un deosebit succes s-a bucurat medalionul propus de formația Alesis, la loc de cinste fiind hit-ul "Mi-e dor de Bucureștiul de-altădată", Alina și Romeo Negoiasă fiind însoțiți nu numai de instrumentiștii grupului, dar și de cei 8 balerini din trupa de dans "Alesis". Cum în urmă cu câțiva ani, la un eveniment similar, în Parcul Cișmigiu au fost invitate câteva vedete ale muzicii ușoare, ne întrebăm de ce oare de această dată numele de primă mărime ale genului au lipsit în Herăstrău, folclorul fiind în prim-plan, de parcă Bucureștii ar fi o localitate, vorba vine, rurală! Să nu fi cunoscut organizatorii, probabil mai tineri, titlurile celebre de muzică ușoară, adevărate bijuterii, fredonate și azi, aparținând compozitorilor noștri, cum ar fi "Fetițe dulci, ca-n București", "Podul Grant", "Mână birjar", "Hai să-ți arăt Bucureștiul noaptea", "Vrei să ne-ntâlnim sâmbătă seara?" Dacă nu pe acestea, se cuvenea să le știe măcar pe cele mai recente, cum ar fi "La 5 și jumătate, la Universitate" sau "Bucureștiul e micul Paris"! Încă o ocazie ratată de culturnicii Capitalei, din rândul cărora, după cum se vede, lipsește un consilier pe probleme muzicale, care să-i sfătuiască să conceapă și medalioane tematice, nu doar înșiruiri de artiști mai mult sau mai puțin cunoscuți, cum au fost cei reuniți în centrul Capitalei, în alt spectacol...

Suzana PENCIU

"FROZEN - Regatul înghețat" – premieră europeană la București

Sala Palatului a devenit arhiplină cu ocazia premierei europene a mult-așteptatului spectacol muzical *"FROZEN - Regatul înghețat"*, o producție 100% românească a companiei Theater du Soleil. Este un show grandios, un spectacol muzical în limba română, cu dansuri și momente de balet unice, costume și decoruri de… basm care îi poartă pe cei mici și mari într-o lume de vis alături de cele mai îndrăgite personaje ale momentului - Regina Elsa (Ioana Maria Repciuc, finalistă a celei de-a XIX-a ediții a Galei Tânărului Actor 2016 de la Costinești), Prințesa Anna (Veronica Prodan), Hans (Răzvan Bănică) și Kristoff (Ovidiu Usvat). Din distribuție mai fac parte Adrian Viorel Ionescu (Olaf), Traian Gabriel Ciocan (Zven), Valentino Tiron (Regele Trol) – este și regizorul tehnic al acestui spectacol, Ștefan Viorel Păunescu (Regele Tată), Luiza Sorivan (Regina Mamă), Mihai Vlad Filip Popa (Nepotul Trol), Victoria Radu (Răspândac), Silva Helena Schmidt (Femeia cu vreascurile), Claudia Susanu (Oama de zăpadă) ș.a.

Andreea Bănică, Analia Selis, Dan Negru, Deea și Dinu Maxer, Valentina Fătu, Cream (Claudia Pavel), campioanele olimpice Viorica Susanu și Doina Ignat au participat la acest spectacol alături de copiii lor!

Regia artistică este semnată de Bogdan Caragea, iar muzica a fost compusă de reputatul Nicolae Caragia. Scenariul aparține scriitoarei Zully Mustafa, iar coregrafia Oanei Cocârța (ansamblul de balet este alcătuit din peste 30 de dansatori și balerini profesioniști), scenografia fiind semnată de Ovidiu Pascal.

Echipa acestui spectacol este una redutabilă, iar reușita și calitatea producției se datorează cu siguranță și apropierii lor de lumea muzicii! Este suficient să îi amintim pe regizorul Bogdan Caragea, actor, compozitor, muzician. Absolvent al Școlii de Muzică nr. 5 București (clasa vioară, 1978) și al Institutului de Teatru din Târgu Mureș (secția română, clasa prof. Constantin Codrescu, Adriana Piteștieanu, 1987) este Doctorand UNATC, secția Teatru, tema lucrării sale, coordonate de Alexa Visarion, fiind *"Actorul între partitura dramatică și cea muzicală"*. A jucat la teatrele din Sf. Gheorghe și Tg. Mureș până în 1991 sub bagheta regizorilor Mircea Cornișteanu, Gelu Colceag, Mihai Dobre, Constantin Codrescu, Dan Alecsandrescu, în spectacole de teatru radiofonic, emisiuni de divertisment, spectacole de muzică și poezie, dar și în două spectacole ale regizorului Gavriil Pinte, distinse cu Premiul UNITER: *"Levantul"* de Mircea Cărtărescu și *"Zosim Oancea"* de Costin Manoliu. Bogdan Caragea este nu doar actor, muzician și regizor, ci și compozitor. El a semnat muzica spectacolelor *"Amalgam"* (Teatrul Național Târgu Mureș) și *"Frumoasa și bestia"* de J. Perrault (Teatrul Excelsior). Din 1991, Bogdan Caragea a jucat la Teatrul Național de Operetă *"Ion Dacian"*, la Teatrul Excelsior, dar și la Teatrul de Revistă *"Constantin*

Tănase” în spectacolele regizate de Ion Lucian: ”*Are tata fată mare*” de Mihai Maximilian şi Vasile Veselovschi (Dorel) – 1997, ”*Balul de Cristal*” de Mihai Dobre (Băiatul) – 1999 şi ”*Nota 0 la purtare*” de Octavian Sava (Prof. Butnaru) – 2001. La *Theatrum Mundi*, regizoarea Cristina Ioviţă l-a distribuit în rolurile Jaques în ”*Jaques fatalistul*” de Dennis Diderot (1994) şi Tintin în ”*Goi în faţa destinului*” după Paul Everac.

Despre reputatul compozitor Nicolae Caragia şi cariera sa spectaculoasă, despre colaborările cu toate marile nume ale muzicii uşoare de aici şi de peste Prut, cu mari textieri, ar fi prea multe de povestit, dar trebuie măcar să amintim faptul că el a compus şi muzica pentru piese de teatru precum: “*Parfum de Mitică*“ (Teatrul de Revistă “Constantin Tănase“, 2005), “*Un italian*“ şi “*Servus Europa*“ (Teatrul de Stat Baia Mare, 2005), “*Romanul unui om de afaceri*“ (Teatrul Evreiesc de Stat, 2006), “*Idolii femeilor*“ (muzica pentru baletul “*O poveste la curtea reginei*“, Teatrul de Revistă “Constantin Tănase“, 2007) ş.a..

Coregrafa Oana Cocârţă a studiat baletul la Liceul de Coregrafie ”*Floria Capsalli*” din Bucureşti şi la 15 ani a debutat la emisiunea ”Bravo Bravissimo”. În 2005 a devenit solista trupei de dans *Morandi*, cu care a colaborat timp de cinci ani. În 2008 a pus bazele şcolii de dans ”*Performers*” şi ale trupei cu acelaşi nume care a însoţit trupa Voltaj în turneul naţional ”*Asta-i România*”. A ajuns pe podium în marea finală a emisiunii ”*Bravo, România*”, a colaborat la videoclipurile ”*Corigent*” (Voltaj) şi ”*Rompedon*” (Andreea D) si a semnat coregrafia spectacolului ”*Gong si de la capăt*” (Teatrul de Revistă ”*Constantin Tănase*”). Cariera ei de dansatoare a continuat prin colaborări si cu alţi artişti precum Alex Velea, Mandinga, Loredana, Deepcentral, Anna Lesko, Elena Gheorghe, Dony & David Deejay etc. In 2011 a devenit membră a baletului emisunii *X Factor*, a facut parte din baletul emisiunii “*România Dansează*”, începând cu 2013, a fost membru în juriul Festivalului de Dans *Nymphea* 2015, categoria show dance şi face parte din echipa show-ului “*Next Star*”, al cărei coregraf este.

Ovidiu Pascal a semnat scenografia mai multor spectacole de divertisment, de revistă şi musicaluri la Baia Mare (*Iubiri de vis-à-vis, Alice în ţara minunilor*, ocazionate de reînfiinţarea Secţiei de Revistă), la Ploieşti (*Visul unei nopti de vară*), la Constanţa (*Bună seara, domnule Wilde, Dihromia* – spectaol de balet, *Escrocii)* şi la Deva. A fost distins cu premii *Pentru cea mai bună scenografie* la Festivalul Naţional al Teatrelor de Revistă din România, atunci când colabora şi la Teatrul de Operă şi Balet din Constanţa, pentru super-show-urile: “*A înnebunit lumea*” (1994), “*Strada*” (1996), “*Desculţi şi-n parc*” (1997), “*Spital extremă urgenţă*” (1998), “*Îngeri pentru o zi*” (1999).

Cadru didactic de profesie, scenarista Zully Mustafa a lucrat în paralel în presă şi în televiziune. Producător al remarcabilului spectacol - Adrian Enache.

După succesele lunii octombrie de la Bucureşti (Sala Palatului si Cluj (Sala Polivalentă), urmează o altă reprezentaţie *FROZEN - Regatul* îngheţat tot la Bucureşti şi tot la Sala Palatului, pe 6 decembrie. (foto: Cristina Ardelean)

Oana GEORGESCU

De la Black la Heavy

Universul stilistic al formațiilor autohtone se lărgeşte de la an la an, mergând de la sonorități dure gen „black" sau „thrash" la cele „light" (cu inflexiuni pop) şi trecând acum prin multe alte diviziuni, altădată rarissime: hardcore, synth, alternativ (de altfel chiar termenul Rock a căpătat conotații mult mai largi). Iar formațiile bucureştene au concurente tot mai puternice în alte părți ale țării.

Formația clujeană **FOR THE WICKED,** una dintre cele mai solide apariții recente pe zona metal din România, a lansat primul single de pe noul EP-ul intitulat "II". Este vorba de piesa "S.I.C.K." realizată sub forma de lyric video, având ca invitat pe Mihai Tivadar (Dirty Shirt) la claviaturi şi masterizat peste hotare de

Joel Wanasek (lucrează pentru titulaturi precum Suicide Silence sau Machine Head). EP-ul va fi lansat online, însă CD-urile sunt deja disponibile la concertele din turneul de lansare. La fel ca pe primul EP, de grafică şi artwok este responsabil tot Fetykó Gábor Áron, graphic designer şi ilustrator la Resize-Media. FOR THE WICKED este formată din tineri muzicieni, o parte din ei având deja o experiență muzicală importantă (Dirty Shirt, Guerrillas, 13Rituals, Divided By Perception, Blood Print, Skullp). **GUERRILLAS**, una din cele mai reprezentative grupări hardcore -metal din România, a lansat cel de-al doilea single de pe viitorul album "The Fire Revolution". Piesa "Time To Rock 'N' Roll", îl are ca invitat pe Marius de la Sincarnate şi a fost difuzată sub forma de lyric video. Video-ul a fost produs de Dawning Media Productions (Germania), având la bază grafica creată de Fetykó Gábor Áron. Producția audio a albumului cu 13 piese a fost realizată la Live Set Studio din Cluj Napoca, avându-l redactor pe Sebastian Damian. Albumul va fi promovat prin concerte în 12 principale oraşe ale țării. După o pauză discografică de şapte ani, formația maramureşeană de thrash/ hardcor. **LEGION** revine cu un nou EP intitulat „Ghost Killer". Lansarea oficială a noului disc a avut loc la Baia Mare în Shadows Pub. **E-AN-NA,** altă formație tânără din România, cu deja consacratul stil „mioritic metal", a lansat piesa „Hora pe furate", primul single de pe EP-ul de debut „Jiana". Acesta urmează să fie lansat în format digital şi fizic, prin casa de discuri poloneză „Art of the Night Productions". EP-ul a fost înregistrat de doi membri ai formației (Ovidiu Cioban şi Andrei Oltean), mixajul şi mixul fiind realizate de Vlad Bornuz (Blana Studio). EP-ul va fi promovat cu un turneu național.

O titulatură amuzantă - **OMELETTE** - şi un nou cântec - Luna - al cincilea single al formației, după *With a Rose with a Fire*, *Hello*, *Be Kind For Real* şi *Kissing*, ultimul întrând rapid în rotație pe radiourile şi televiziunile naționale. Membrii sunt Dez (voce şi compoziție), Alin Zăbrăuțeanu (compoziție şi producție sunet), Vali Chincişan (artist vizual). Omelette este al doilea proiect muzical al lui Dez şi Alin. Cu primul, Jazzadezz, au lansat două albume: *Inimani Mal* (2008) şi *Panta Rhei* (2010). O altă titulatură aparte – **NEGURĂ BUNGET** – din Timişoara, a lansat albumul ZI. Stilul muzical, care a înglobat de-a lungul timpului influențele folclorului vechi, precum şi folosirea unor instrumente mai rar întâlnite în muzica rock, a condus la formarea unui univers muzical complex, mistic, unic, incluzând legende, tradiții populare, exprimate în grai arhaic, Negură Bunget însemnând Ceață în pădure. Albumul „OM" (2006) a ocupat al locul al II-lea în topul anual al revistei Terrorrizer Magazine iar albumul intitulat „Tău" (2015) face parte din ciclul „Transilvanian Trilogy". Cu o carieră de 20 de ani, Negură Bunget este, surprinzător, cea mai cunoscută formație românească de muzică rock la nivel internațional.

Trecând spre stilul rock-blues, amintim că a fost lansat un nou album muzical, cel de al 11-lea, al grupului sibian **RIFF** (una cele mai vechi formații autohtone) – „Pe drum ... ": zece piese mai noi şi mai vechi înregistrate în perioada ianuarie 2015 – iulie 2016,

cu multă muncă. Pe drum ... un titlu care sugerează că trupa RIFF este "în mişcare, în acțiune". Albumul este editat pe CD audio într-un ambalaj digipack atractiv. Trecând spre registrul hard-heavy, aflăm că **TROOPER** din Târgovişte, una dintre cele mai cunoscute formații

românești din această zonă, lansează videoclipul unei piese care prefațează cel de-al optulea album de studio, „În ziua a opta". Piesa „Corupția ucide!" este un manifest împotriva tuturor celor care prin acțiunile sau inacțiunile lor au contribuit la proliferarea corupției și a sărăciei în România, despre cancerul infiltrat în toate aspectele vieții noastre: sănătate, cultură, educație,

Trooper

politică. Versurile, aparținând lui Petre Constantinescu, reprezintă un strigăt de revoltă împotriva nedreptăților la care sunt supuși oamenii simpli, nevinovați și un îndemn la luptă și rezistență împotriva încălcării drepturilor care ni se cuvin. Videoclipul a fost realizat împreună cu regizorul Mihai Vasilescu, aflat la a cincea colaborare de acest fel cu Trooper.

Cu maniera sa sonoră plăcută, atractivă, pop-rock, **DIRECȚIA 5** a devenit, se pare, formația cu cel mai mare succes de public de la noi. Cu două luni înainte de concertul aniversar "Rămâne din noi... dragostea", pe

care îl susține la Sala Palatului pe 29 noiembrie, formația **direcția 5** lansează piesa și videoclipul "Balerina". Videoclipul accentuează versurile scrise de Dinu Olărașu, pe muzica lui Marian Ionescu. Piesa "Balerina" este al treilea single extras de următorul album al grupului - "Love, Peace & Harmony", care va fi lansat la concertul "Rămâne din noi..."

Pornită ca o idee în anul 2011, de elevi la Palatul copiilor Galați – Filiala Tecuci și întrucât în acea perioadă membrii formației erau Alex Băraru, Adi Top – clape, Alex Toma – chitară, Vlad Pascu și Minu Hristudor – chitară, a apărut ideea anagramei inițialelor, ieșind „A-trei, V, M", rezultând Trupa **ATRIVM (Atrium).** Alex Toma este înlocuit de Alexandru Gheorghe, Adi Top de Edi Chiriac, se renunță la colaborarea cu Ioana Munteanu, invitând ca solist pe George Belea, cooptează ca voce pe Oana Sârbu și apoi încetează colaborarea cu George Belea. Se renunță la colaborarea cu Oana Sârbu și Andreea Berescu, Edi Chiriac se retrage. Astfel, formula actuală este: Alex Băraru – baterie, Vlad Pascu – chitară bas, Minu Hristudor – chitară ritmică și Alexandru Gheorghe – chitară principală și voce. Formația organizează Primavărock, participă la Festivalul verii – Bârlad, Festivalul Vlahia - Moieciu de sus, câștigă marele premiu în cadrul Zilelor culturale ale Bârladului, apoi premiul 1 și premiul de originalitate la Muzritm Vatra Dornei, locul 1 la Festivalul Vlahia și organizează a treia etapă a Rockfest Tecu. In toată perioada, profesori îndrumători au fost prof. Olimpiu Zagrean și Daniel Iordăchioae, dar în prezent, din lipsa fondurilor, nu există un îndrumător.

BERE GRATIS a lansat un nou single cu videoclip - "**Daria**", un cântec-poveste despre semnele din iubire, Piesa este compusă de Mihai Georgescu și Robert

Anghelescu, iar videoclipul este regizat de Richard Stan și a fost filmat la Cheile Dobrogei, plaja Corbu, Lacul de cretă, Satul Pescăresc din Tulcea și cetatea Histria. Personajul feminin din videoclip este actrița Anca Dinicu, pe care o putem vedea pe scenele teatrelor Elisabeta și Teatrelli. Bere Gratis a pregătit și un remix inedit, realizat de DJ Bonne.

Cu greu poți rezista actualmente în orice domeniu fără a te conecta la evoluțiile tehnologice. În pas cu aceste noutăți s-a situat întotdeauna Voltaj. Printre premierele realizate de formația **VOLTAJ** de-a lungul timpului se numără: primul CD Multimedia - "Bungee", primul video filmat cu un telefon mobil sau prima melodie cântată pe o tabletă.

Formația **CARGO** a lansat oficial DVD-ul "***Live la Arenele Romane***" **î**n cadrul concertului susținut la …Arenele Romane. Primul extras pe single de pe acest material este "*Nu pot trăi fără tine*", în varianta live. Să reamintim că membrii formației sunt cetățeni de onoare ai orașului Timișoara și Cargo a fost prima formație românească care a fost nominalizată și la MTV EMA (European Music Awards).

Florin-Silviu URSULESCU

Tango4All

… sau *"Săptămâna Europeana de Tango"* a fost unul dintre cele mai frumoase proiecte culturale ale toamnei, ce a avut loc la Bucureşti şi Buşteni, ca parte a "Săptămânii Europene a Sportului". *"A fost o premieră pentru România, o sărbătoare fără precedent dedicată celui mai popular dans de societate şi celui mai artistic dans sportiv, tango*-ul" – spuneau organizatorii acestui proiect inițiat de şase ONG-uri din cinci țări (România, Italia, Franța, Austria, Ungaria). Peste 2000 de români au luat parte la acest eveniment organizat de Asociația pentru Cultură şi Tango (ACT) şi Asociația Academia de Tango Argentinian si care a avut ca obiectiv creşterea participării europenilor de toate vârstele în activități de cunoaştere a dansului/tango-ului şi a comunităților de tango argentinian.

Au fost cursuri gratuite de tango, demonstrații de măiestrie oferite de dansatori, maeştri şi instructori de tango de nivel internațional, proiecții de film şi evenimente culturale, concerte, work-shop-uri şi expoziții. Săptămâna Europeană de Tango a fost celebrată şi de o serie de şcoli de tango, româneşti sau străine, care au pregătit programe speciale pentru public, mai ales că la ora actuală în România sunt peste 3.000 de dansatori de tango şi peste 40 de scoli de tango. *"Suntem bucuroşi că am reuşit să aducem împreună profesori internaționali, profesori locali, asistenți de tango, organizatori de evenimente de tango, copii, tineri, seniori, care cu toții au o pasiune comună - tango-ul argentinian. Energia creată în urma acestui eveniment dovedeşte încă o dată cât de puternic este* Tango-ul *şi câte beneficii poate aduce: menținerea condiției fizice şi psihice, creşterea încrederii în sine, corectarea posturii, dorința de socializare, de contribuție la bunăstarea unei comunități, dorința de a face fiecare activitate cu pasiune, dăruire şi motivație interioară. Scopul de a aduce tango-ul mai aproape de toate categoriile de vârstă a fost atins, însă acesta este doar începutul unei lungi experiențe de care ne vom bucura cu fiecare pas în parte"* – a spus Anca Ionescu, preşedinta ACT, organizatorul evenimentului.

Cântăreața argentiniană Analia Selis, Ambasadoarea "Tango4All - Săptămâna Europeană de Tango", care a invitat publicul să simtă pasiunea şi perfecțiunea tehnică a tango-ului argentinian cu ocazia spectacolului "*Luna Tango*", balerina Alina Dumitrescu, muzicianul, pianistul şi chitaristul Mariano Castro, dublu nominalizat la Premiile *Latin Grammy* (2009 şi 2010) la categoria "*Cel mai bun album tango*", membru al grupului *Narcotango*, La Morocha (Alina Dumitrescu), cea care a înființat în 2004 prima şcoală de Tango Argentinian din România – *„El Tangou"* şi Carmen Podgorean, Ambasador extraordinar şi plenipotențiar în Republica Argentina şi Republica Paraguay au fost susținătorii acestui proiect, printre partenerii căruia s-a numărat şi revista *"Actualitatea Muzicală"*.

Excelente au fost demonstrațiile susținute de perechile Maestro Carlos Enrique Maturano Luissi (Buenos Aires, Preşedinte National Tango Academy of Austria, Director "*European Tango School*") - Heide Maria Schmollgruber (Austria), Claudio Forte - Barbara Carpino (Italia) - coregrafi, profesori şi dansatori profesionişti de Tango Argentinian, finalişti (categoriile Salon şi Escenario) în 2005 ai Campionatului Mondial de Tango de la Buenos Aires, Dimitris Biskas - Mariana Patsarika (Franța), Andrea Pirity - Laszló Budai (Ungaria) şi campionii Italiei la Tango, Emanuela Benagio - Michele Losefaro. România a fost reprezentată de perechea Lucian Stan - Raluca Aldea, finaliştii probei de Tango Escenario la Campionatul European de Tango din Cervia, Italia, 2016.

Carlos Maturano & Heide Schmollgruber

Analia Selis

"Pentru mine tango-ul este ca o a doua natură. În trei cuvinte, tango-ul înseamnă pasiune, libertate, prieteni. Tango-ul este ca o călătorie în interior, dar e mai dificilă când ai un suflet mic… Mesajul meu pentru publicul român este să

Dimitris Biskas & Mariana Patsarika

Lucian Stan & Monica Aldea

încerce să fie… român când dansează tango" – a spus Carlos Maturano, completat de partenera sa de dans, Heide Maria Schmollgruber: *"Am văzut atâtea cupluri, atâtea stiluri diferite, am văzut spectacol, am văzut bucurie. Pentru mine tango-ul înseamnă fericire"*.

Oana GEORGESCU

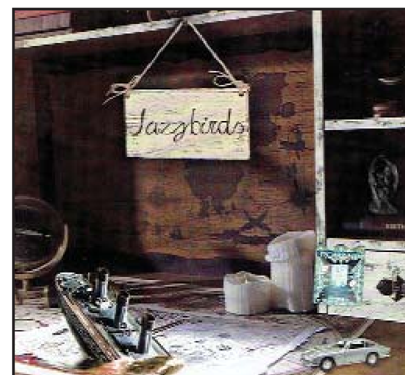
Discuri

Breathelast: „Maluri"

CD apărut sub egida Universal Music Romania, casă care sprijină necondiționat grupările underground. În cei cinci ani de activitate, formația constănțeană a trecut prin multe schimbări de componență, cea actuală. fiind: Andrei Mihai (voce), Adrian Toea (Bas), Cojocaru Ionuț (chitară), Valentin Bîrsan (chitară, voce), Herma Heidel (tobe). Pentru "Maluri" au apelat la colaborarea cu Alexandru Seidiu (sintetizatoare), iar producător este Marius Costache, care a produs şi precedentele două discuri ale grupului. Discul este de fapt un EP cu titlurile: "Maluri" - în două versiuni - acustică şi electrică, "Întuneric". Două videoclipuri ne introduc într-un univers sonor ambițios, rock alternativ cu influențe new metal.

Jazzybirds: „Birth"

Jazzybirds s-a format în anul 2011, iar muzicienii sunt de la Opera de stat maghiară din Cluj: Yolanda Covacinschi - voce, kazoo; Réman Zoltán - saxofoane, clarinet; Szép András - clape; Csergõ Dominic - baterie, percuție; Antal Attila - contrabas. Titluri jucăuşe, care ascund colaje delicate, un fel de citate în cheie personală, un melanj ciudat şi totuşi pe linie de jazz. Avem fragmente din "Misiune: Imposibilă", Jesus Christ Superstar, Bobby McFerrin, Bee Gees, Rolling Stones, R.E.M., Pink Floyd, The X-Files (Dosarele X), "My Heart Will Go On" (Titanic), Love Story – în total 10 cântece cu 41 de autori (compozitori şi textieri), publicate între 1956 şi 2011.

Un album de debut neobişnuit şi încântător, editat de Soft Records.

Festivalul Dichis'n'Blues (Tulcea)

Nu, n-au fost nici Filip Merca, nici rockerii progresişti de la Accent (poate doar bateristul, implicat în organizare şi la jam sessions), nici Eddie Neumann, Luiza Zan ori Călin Grigoriu, ca să înşir doar pe repede înainte câţiva tulceni notorii din „muzica tânără" românească. Totuşi, a fost un festival reuşit (ajuns la a doua ediţie), comparabil cu cel de la Sighişoara, cea mai importantă manifestare a genului de la noi. Ba l-a şi depăşit, la capitolul jam-session, cu acela din ultima zi – vreo nouă ore pe un vapor pe Dunăre, prin deltă... Asociaţia culturală „În Exil", coordonată de Cristi Antonescu, cu sprijin de la autorităţile locale şi ceva sponsori (o marcă de bere homemade, care a branduit cu sigla festivalului cel puţin cinci sortimente), au reuşit ceva nemaivăzut şi auzit în România, în parcul din faţa Casei Avramide (un edificiu cultural în sine).

În 2 septembrie, debutul a fost spectaculos, deşi au urcat pe scenă bucureştenii de la SOUL SERENADE, ajutaţi de Hanno Höfer de la NIGHTLOSERS. Blues acustic, de la mama şi tata lui, de peste ocean, interpretat în reducţii proaspete, care au făcut deliciul spectatorilor din arenă, ca şi al celor care asistau în spatele scenei. Au urmat polonezii lui LESZEK CICHONSKI, un chitarist – probabil cel mai important din ţara sa, în acest gen – cu numeroase premii şi discuri, mare fan JIMI HENDRIX (cu o piesă a idolului, deţine şi recordul la număr de chitarişti strânşi să cânte în fiecare an; în 2016 au fost 7356 care au cântat simultan „Hey Joe"). Din nou, deloc plictisitor, electric moderat, în favoarea feeling-ului, cu o trupă pe măsura sa, cum s-a văzut şi la solourile individuale (claviaturistul, mare nume în jazz-ul polonez, a colorat exact cât trebuia). La sfârşitul serii, muzicuţistul nostru cel mai bun apărut după 1990, MARCIAN PETRESCU a sosit cu TRENUL DE NOAPTE într-o variantă de supergrup, cu un repertoriu dedicat blues-ului de la Chicago; aş fi preferat mai multe piese originale, că are destule şi frumoase pe cele două discuri, dar a doua seară am înţeles şi alegerea sa.

Gala din 3 septembrie a început, lângă scenă, cu un workshop pentru copii al lui VALI RĂCILĂ! Iar în lumina reflectoarelor cu o trupă mai eclectică – BLUESCORE (am scris în numărul precedent al revistei, nu mai insist) româno-americană – iniţiatorul Liviu Pop, Raul Kuşak şi noul venit de un an, Hanno Hoefer. Melomanii au avut ce urmări, iar spectatorii care nu ştiau de toate cele s-au bucurat din nou în exces la auzul italienilor VERONICA & THE RED WINE SERENADERS. Din nou blues străvechi, cu instrumentele specifice şi... exotice (pe lângă vocea feminină, chitarist şi interpretul la tubă), ca şi în cazul bucureştenilor din prima seară; greu pentru prezentator să-i scoată dintre atâtea bis-uri! Şi a venit şi apogeul manifestării...

Mulţumită eforturilor lui Marcian, cu participarea pusă sub semnul întrebării până în ultimele zile (pentru că veneau direct de pe un vas de croazieră, dar riscul a meritat din plin!), americanii lui BILLY BRANCH. Peste două ore de recital, până după miezul nopţii, al trupei muzicuţistului şi solistului lansat de legendarul WILLIE DIXON în 1969, la rândul său intrat în legenda genului. THE SONS OF BLUES au făcut un show incredibil, cu un claviaturist de origine niponă şi o secţie ritmică de culoare ca şi liderul. O reclamă genului blues în sine, pe care festivalul a făcut-o unui public deschis şi civilizat, care a aplaudat după fiecare intervenţie solistică, pentru a nu mai vorbi de uralele dintre piese. Organizare ireproşabilă, respect tulcenilor şi un videoclip de atmosferă, vizibil pe TVR HD şi pe site-ul alterculturo.com de care mă ocup.

„Foaie verde cucuruz / Iată c-am făcut un blues pe limba mea / Mississippi, niciodată delta ta / n-o să aibă-atâta blues cât Dunărea!" (Nuţu Olteanu – *„Dunărea Delta Blues"*)

Doru IONESCU

Revistă lunară de informare, opinie şi dezbatere editată de
UNIUNEA COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA
şi finanţată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor şef: George BALINT
Redactori: Mihai COSMA, Octavian URSULESCU
Editorialist: Liviu DĂNCEANU
Secretar de redacţie: Costin ASLAM

Colegiu redacţional:
Petruţa MĂNIUŢ-COROIU, Mariana POPESCU, Mihaela Silvia ROŞCA, Vasilica STOICIU-FRUNZĂ, Cristina ŞUTEU

Semnează în acest număr:
Dumitru AVAKIAN, Loredana BALTAZAR, Corina BURA, Lavinia COMAN, Grigore CONSTANTINESCU, Dan DEDIU, Oana GEORGESCU, Doru IONESCU, Florian LUNGU, Carmen MANEA, Alexandru PĂTRAŞCU, Despina PETECEL-THEODORU, Cristina ŞUTEU, Florin-Silviu URSULESCU

www.ucmr.org.ro

Adresa redacţiei: Bucureşti, Calea Victoriei 141, sect. 1, 010071, România. **Tel./Fax**: +40-21-312.98.67
E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL
TEL: 021-242.30.32 ISSN: 1220-742x